
Ocena postępu we wdrażaniu programów działań dla JCWP i JCWPd wynikających z aPWŚK

Zamawiający:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie
ul. Grzybowska 80/82
00-844 Warszawa

Wykonawca:

„Pectore-Eco” Sp. z o.o.
ul. Zwycięstwa 50/4
44-100 Gliwice

---

*Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16*

Pracę zrealizowano pod kierownictwem:

mgr inż. Agnieszki Hobot

przez zespół w składzie:

inż. Katarzyna Banaszak

mgr inż. Mariusz Dyka

mgr Sabina Klimas

dr hab. Agnieszka Kolada

mgr inż. Piotr Kwiatkowski

mgr inż. Mirosława Rybczyńska-Szewczyk

Marta Saracyn

Spis treści

Wykaz skrótów	5
1. Przedmiot opracowania	6
2. Cel i zakres oceny skuteczności	6
3. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP rzek	6
3.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna.....	7
3.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo	13
3.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków) ..	17
3.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring	19
3.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne.....	19
3.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	20
3.7. Postęp w realizacji działań z kategorii Rekultywacja.....	25
4. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP przejściowych i przybrzeżnych.....	25
4.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna.....	27
4.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo	30
4.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych.....	30
4.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych	31
4.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring	31
4.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	31
4.7. Postęp w realizacji działań z kategorii Projekt badawczy.....	33
5. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP jeziornych.....	33
5.1. Materiał i metody do oceny postępu w realizacji działań dla JCWP jezior	33
5.1.1. Wykaz JCWP jezior z przypisanymi działaniami.....	33
5.1.2. Katalog działań dedykowanych JCWP jezior w aPWŚK	34
5.1.3. Metody pozyskiwania informacji o postępie we wdrażaniu działań.....	35
5.2. Wyniki ocena postępu w realizacji działań dla JCWP jezior w poszczególnych kategoriach.	35
5.2.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna.....	35

5.2.2.	Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo	39
5.2.3.	Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	43
5.2.4.	Postęp w realizacji działań z kategorii Rekultywacja.....	50
5.2.5.	Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring.....	54
5.2.6.	Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne.....	54
6.	Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWPd.....	55
6.1.	Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne.....	57
6.2.	Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	57
6.3.	Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna.....	59
6.4.	Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł.....	59
6.5.	Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring.....	62
6.6.	Postęp w realizacji działań z kategorii Przemysł.....	63
6.7.	Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo	66
7.	Koszty realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK.....	69
8.	Przeszkody w realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK	76
9.	Podsumowanie oceny postępu w realizacji programów działań dla JCWP i JCWPd.....	79
	Spis rysunków.....	81
	Spis tabel	82

Wykaz skrótów

aPWŚK	aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju
aPGW	aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCW	jednolite części wód
JCWP	jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	jednolita część wód podziemnych
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPOŚK	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSN	obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego
PGW WP KZGW	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PPIS	Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
ppk	punkt pomiarowo-kontrolny
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna - Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej
RLM	równoważna liczba mieszkańców
RPO	Regionalny Program Operacyjny
rzgw	regionalny zarząd gospodarki wodnej
UE	Unia Europejska
wfośigw	wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest ocena postępu w realizacji działań przypisanych jednolitym częściom wód powierzchniowych i podziemnych zawartych w aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju (aPWŚK) - załącznik nr 2 do aPWŚK, w ramach pracy pn.: „Ocena postępu we wdrażaniu programów działań wraz ze sporządzeniem raportu dla KE (z I aktualizacji PWŚK)”. Zadanie realizowane jest na podstawie umowy Nr KZW.400.1.2018 z dnia 18 lipca 2018 r. pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej a „Pectore-Eco” Sp. z o.o. Niniejsza praca jest elementem projektu nr POIS.02.01.00-00.0016/16 pn.: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności i realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska).

2. Cel i zakres oceny skuteczności

Niniejsza praca została wykonana zgodnie z zatwierdzoną „Metodyką oceny postępu we wdrażaniu programów działań” (dalej: Metodyka). Każdorazowo, gdy zastosowane podejście było bardziej szczegółowe niż w Metodyce, fakt ten był opisywany w treści niniejszego opracowania. Podstawą do oceny postępu we wdrażaniu programów działań były wyniki ankietyzacji przeprowadzonej w sierpniu i wrześniu 2018 r. wśród podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań wynikających z aPWŚK. W szczególnych przypadkach zastosowano, jako uzupełnienie ankietyzacji dane zamienne, zgodnie z podejściem uzgodnionym z Zamawiającym.

3. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP rzek

Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych mają łącznie zaplanowane w aPWŚK ponad 20 tysięcy działań podzielonych na 7 kategorii.:

- Gospodarka komunalna,
- Rolnictwo,
- Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków),
- Monitoring,
- Działania kontrolne,
- Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- Rekultywacja.

W ramach poszczególnych kategorii wydzielono dodatkowo jeszcze 14 grup działań. Działania dla JCWP rzecznych przypisano do 9 z 10 dorzeczy – wyjątek stanowi dorzecze Ucker, w którym brak jest wyznaczonych JCWP. Poniżej przedstawiono status działań w podziale na obszary dorzeczy.

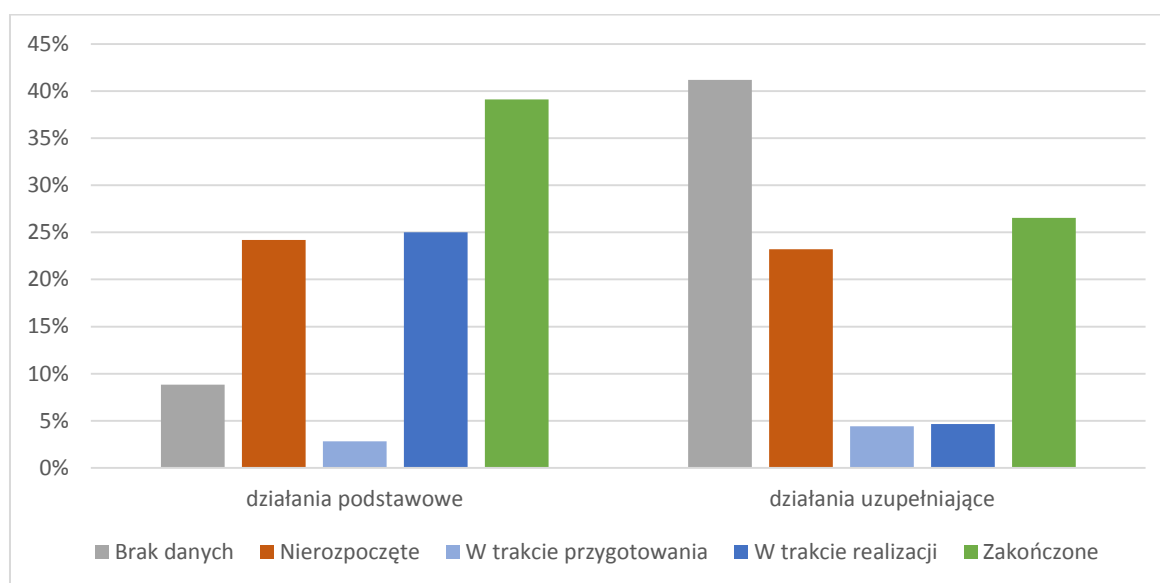
Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 1 Liczba działań w podziale na deklarowany status działań w podziale na dorzecza dla JCWP rzecznych

Dorzecze	Brak danych	Nierozpoczęte	W trakcie przygotowania	W trakcie realizacji	Zakończone	Stan zaawansowania realizacji
Obszar Dorzecza Dniestru		7		2	1	20,0
Obszar Dorzecza Dunaju	3	9	1	5	32	2,3
Obszar Dorzecza Łaby	2	8	2	6	12	22,8
Obszar Dorzecza Niemna		21	2	44	72	14,9
Obszar Dorzecza Odry	1968	3367	251	3455	4763	14,5
Obszar Dorzecza Pregoly	50	186	97	81	237	10,1
Obszar Dorzecza Świeżej	8	18		11		4,5
Obszar Dorzecza Wisły	2538	4866	711	4294	8095	10,2
Obszar dorzecza Jarft	0	19	0	4	2	11,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Średni stopień realizacji działań dla JCWP rzecznych zgodnie z deklaracjami podmiotów realizujących prace, wyniósł 11,2 %. W większym stopniu zaawansowane są działania podstawowe, niż działania uzupełniające. Dla działań uzupełniających w większym stopniu jednostki zadeklarowały brak danych pozwalających na określenie statusu realizacji. Udział działań nierozpoczętych jest podobny dla obu rodzajów działań (rys. 1)

Rysunek 1 Postęp w realizacji działań w JCWP rzecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

3.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna

Kategoria Gospodarka komunalna jest najliczniej przypisana JCWP rzecznych. Z realizacją działań z tej kategorii wiąże się także największe koszty. W ramach omawianej kategorii wydzielono dwie grupy:

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej oraz Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.

W obu tych grupach zidentyfikowano łącznie 18 typów działań (działań wymienionych w zał. 2 do aPWŚK). W grupie działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej wyróżniono 9 typów działań (tab. 2).

Tabela 2 Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej

Nazwa działania	Rodzaj działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	podstawowe	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków - ... szt.	% zbudowanych indywidualnych systemów oczyszczania ścieków
budowa nowej oczyszczalni ścieków ...	podstawowe	planowana przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d	przyrost RLM redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	podstawowe	budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących - ... szt.	% zbudowanych zbiorników bezodpływowych; % wyremontowanych zbiorników bezodpływowych
budowa sieci kanalizacyjnej	podstawowe	budowa sieci kanalizacyjnej ... km	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej
modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków ...	podstawowe	planowana przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d	przyrost mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
modernizacja oczyszczalni ścieków ...	podstawowe	modernizacja części osadowej oczyszczalni	redukcja ilości suchej masy osadów powstających na oczyszczalni nie poddawanych odzyskowi
modernizacja oczyszczalni ścieków ...	podstawowe	planowana przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d	przyrost mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
regularny wywóz nieczystości płynnych	podstawowe	regularny wywóz nieczystości płynnych	% dokonanych wywozów
rozbudowa oczyszczalni ścieków ...	podstawowe	planowana przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d	przyrost mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków

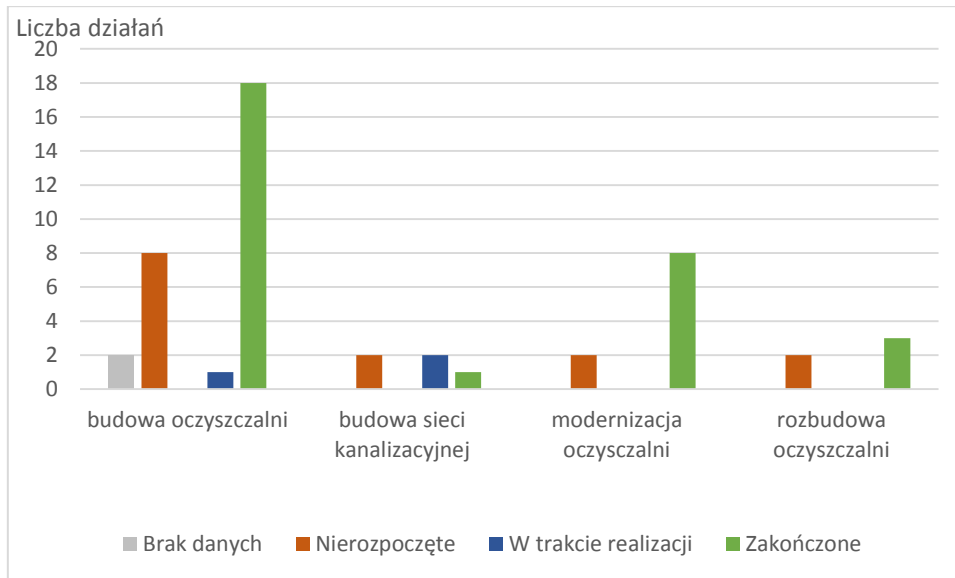
Źródło: Na podstawie aPWŚK

W zakresie działań związanych z wyposażaniem podmiotów indywidualnych w szczelne zbiorniki bezodpływowe, zgodnie z przekazanymi ankietami, stopień realizacji wynosi 7,6 %.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Spośród gminnych działań inwestycyjnych, na obszarach nieaglomeracyjnych, w znacznej mierze nie zakończono prac (rys. 2). Dodatkowo w przypadku trzech działań, zadeklarowanych jako zakończone, polegających na budowie oczyszczalni ścieków, podmioty w uwagach wskazywały, że wycofano się z ich realizacji. Przyrost RLM związany z wybudowaniem i rozbudową oczyszczalni ścieków wyniósł 3289. Natomiast wielkość redukcji ładunków przedstawił tylko jeden podmiot dla jednej oczyszczalni ścieków.

Rysunek 2 Stan realizacji działań inwestycyjnych z gospodarki komunalnej na terenach nieaglomeracyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

W zakresie budowy sieci kanalizacyjnej stopień skanalizowania wzrósł o 10,4%, w jedynej gminie, która zakończyła inwestycję.

Działania związane z wyposażaniem użytkowników w indywidualne systemy oczyszczania ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe. Zgodnie z deklaracjami podmiotów stan realizacji w zakresie szamb wynosi 9,1% a przydomowych oczyszczalni 9,7%. Niemniej jednak gminy podawały dane w zakresie zbiorników, przypisując poszczególnym JCWP wartości dla całej gminy. Dlatego też wartości te mogą być powtarzane, a co za tym idzie przeszacowane. Dlatego też, do weryfikacji postępu w realizacji działań związanych z budową szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków wykorzystano dane GUS z lat 2015-2017¹. Na ich podstawie obliczony został przyrost zbiorników bezodpływowych oraz indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Dane te następnie zostały ekstrapolowane na zlewnie JCWP rzek, z uwzględnieniem udziału powierzchni gmin w zlewniach poszczególnych JCWP rzek. W analizie uwzględniono także rodzaj użytkowania terenu na podstawie warstw Corine Land Cover. Prace są analogiczne jak te wykonane na potrzeby oszacowania liczby szamb i przydomowych oczyszczalni w JCWP do aPWŚK. Wyniki analizy przedstawia poniższa tabela.

¹ stat.gov.pl – Stan i ochrona środowiska

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 3 Stopień realizacji działań wynikających z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej w zakresie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków oraz zbiorników bezodpływowych

Rodzaj obiektu	Liczba zaplanowanych w aPWŚK do wybudowania obiektów	Liczba wybudowanych obiektów w latach 2016-2018	Stopień realizacji działania
Przydomowe oczyszczalnie ścieków	472 506	27 401	6%
Zbiorniki bezodpływowe	263 684	3 587	1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

W zakresie regularnego wywozu, nie ma możliwości weryfikacji faktycznej liczby dokonanych wywozów. Wynika to z faktu, iż ewidencje prowadzone przez gminy, które wynikają z zapisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie (tj. Dz.U. z 2018, poz. 1454) nie obejmują wywozów nieczystości płynnych od mieszkańców gmin. Ścieki wywożone są przez różne podmioty, do różnie zlokalizowanych punktów zlewnych w danej gminie bądź sąsiednich gminach. Niemniej jednak, z uwagi na fakt, iż regularne opróżnianie szamb jest obowiązkiem właścicieli nieruchomości, przyjmuje się, że działanie to jest w trakcie realizacji.

Działania z grupy Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych dotyczą inwestycji w zakresie gospodarki komunalnej w aglomeracjach. W aPWŚK zaplanowano łącznie 8 typów działań w ww. grupie:

Tabela 4 Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej w ramach KPOŚK

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji ...	budowa ... km sieci kanalizacyjnej oraz modernizacja ... km sieci kanalizacyjnej	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej; % zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej
budowa nowej oczyszczalni ścieków ...	planowana przepustowość oczyszczalni... m ³ /d, planowana wydajność oczyszczalni... RLM	przyrost RLM redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji ...	budowa ... km sieci kanalizacyjnej	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej

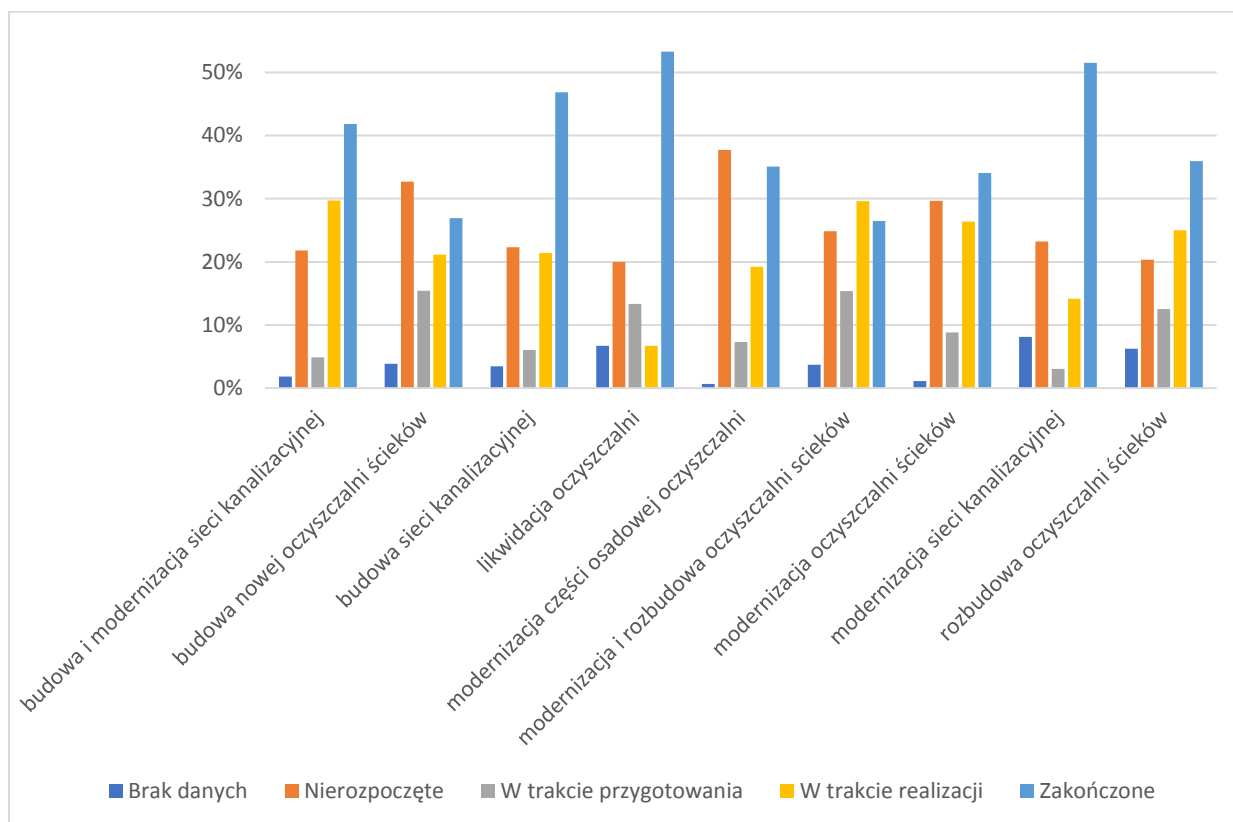
Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
likwidacja oczyszczalni ścieków ...	obecna przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d, wydajność ... RLM	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)
modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków ...	planowana/obecna przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d, planowana/obecna wydajność oczyszczalni ... RLM	przyrost RLM redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
modernizacja oczyszczalni ścieków ...	modernizacja części osadowej oczyszczalni	redukcja ilości suchej masy osadów powstających na oczyszczalni nie poddawanych odzyskowi
modernizacja oczyszczalni ścieków ...	planowana/obecna przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d, planowana/obecna wydajność oczyszczalni ... RLM	przyrost RLM redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)
modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji ...	modernizacja ... km sieci kanalizacyjnej	% zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej
rozbudowa oczyszczalni ścieków ...	planowana/obecna przepustowość oczyszczalni ... m ³ /d, planowana/obecna wydajność ... RLM	przyrost RLM redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Zgodnie z przedstawionymi w ankietach informacjami o stopniu realizacji działań z grupy Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, zrealizowano działania w blisko 22%. Poniżej przedstawiono stan realizacji dla poszczególnych typów działań.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 3 Stan realizacji działań z zakresu KPOŚK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Najwięcej działań zrealizowano w zakresie likwidacji oczyszczalni ścieków, budowie nowych oczyszczalni oraz modernizacji sieci kanalizacyjnej. Najmniejszy stan zaawansowania dotyczy działań związanych z modernizacją części osadowej oczyszczalni.

Dane w zakresie stopnia realizacji działań z KPOŚK uzupełniono i zweryfikowano dodatkowo z wykorzystaniem sprawozdań z realizacji programu. Na podstawie ww. informacji stwierdza się, że z zaplanowanych do budowy w aPWŚK 22 280,5 km sieci kanalizacyjnej wybudowano 12 077,7 km – co wskazuje na realizację planów w 54%. W zakresie modernizacji sieci kanalizacyjnej postęp w realizacji jest podobny i wynosi 55,5%, co przekłada się na modernizację 997 km sieci z zaplanowanych 1796,1 km. Natomiast spośród 808 działań przewidzianych dla oczyszczalni ścieków, prace dotyczyły 83 obiektów, co stanowi 10%. Za realizowane uznaje się działania, w przypadku gdy wg. Sprawozdań KPOŚK prowadzone były działania inwestycyjne, niezależnie od wpisanego do aPWŚK rodzaju tych prac. Nie zawsze bowiem zrealizowane prace były zgodne z planami wynikającymi z zapisów programu działań.

Podkreślić należy, iż w aPWŚK przewidziano do realizacji działania wynikające z IV aktualizacji KPOŚK. Wpisywane do programu były w 2014 i 2015 r. Realizacja aKPOŚK jest procesem dynamicznym, podlegającym licznym zmianom. Oznacza to, że w trakcie okresu pomiędzy opracowaniem działań, a zbieraniem danych na potrzeby niniejszej pracy, doszło do szeregu zmian polegających na m.in. likwidacji aglomeracji, połączeniach sąsiadujących aglomeracji, zmianach planów

inwestycyjnych gmin. Wszystkie te okoliczności mają wpływ na zakres podejmowanych działań i stopień ich wdrożenia. Około 4 % oczyszczalni wskazanych w aPWŚK nie jest już objętych aglomeracją, a blisko 7% aglomeracji nie jest objęta sprawozdaniami w latach 2016-2017, co wskazuje na ich likwidację bądź jak w przypadku m.in. Konina połączenie.

3.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo

W ramach kategorii Rolnictwo w aPWŚK wskazano jedną grupę działań: Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych. Wszystkie 11 typów działań w tej grupie związane są z programem działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

Tabela 5 Wskaźniki oceny postępu dla działań z kategorii Rolnictwo

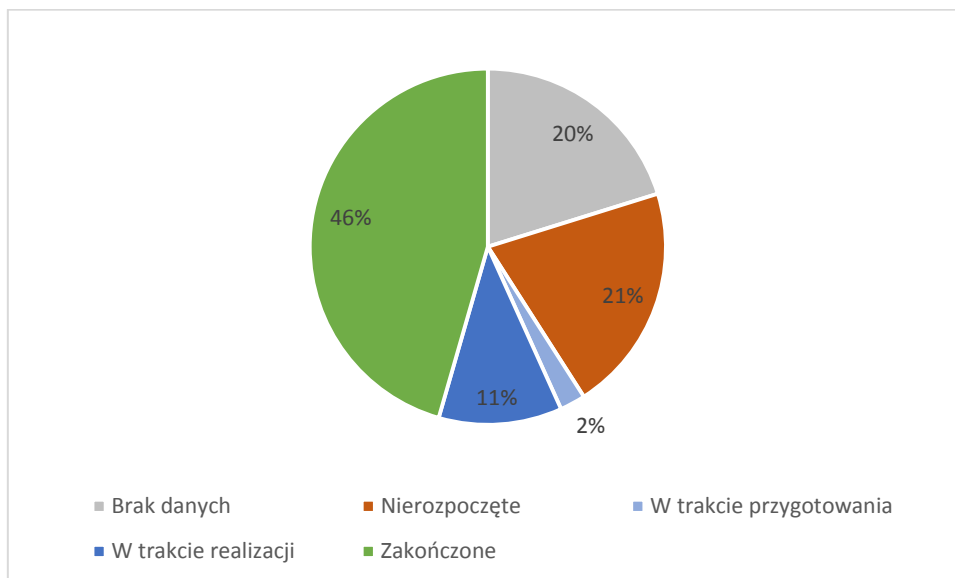
Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych o powierzchni ... m ²	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania ... m ³ naturalnych nawozów płynnych	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa	liczba przeprowadzonych szkoleń
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	prowadzenie monitoringu oraz dokumentowanie realizacji programu i jego efektów	czy monitoring realizacji programu i jego efektów został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - raport z monitoringu dostępny)

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie zasad nawożenia	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie zasad nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	stosowanie właściwego nawożenia w pobliżu cieków	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego Rozporządzeniem nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego Rozporządzeniem nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Na podstawie informacji przekazywanych w ankietach, średni stopień realizacji działań wynosi 26%. Jednakże podkreślić należy, że wartość ta odnosi się tylko do lat 2016-2018, w którym to okresie program obowiązywał tylko, w zależności od OSN, od kilku miesięcy do roku. Poniżej przedstawiono udział o deklarowanym statusie działań. Odpowiedzi na pytania dotyczące wartości wskaźników, udzielił tylko niewielki procent jednostek deklarujących zakończenie działania lub jego obecną realizację. Zgodnie z wynikami ankietyzacji, na OSN przeprowadzono łącznie 141 szkoleń. W zakresie pozostałych mierników, przekazane dane są na tyle niepełne, że odstąpiono od ich prezentacji, by nie przedstawiać błędnych lub zaniżonych danych.

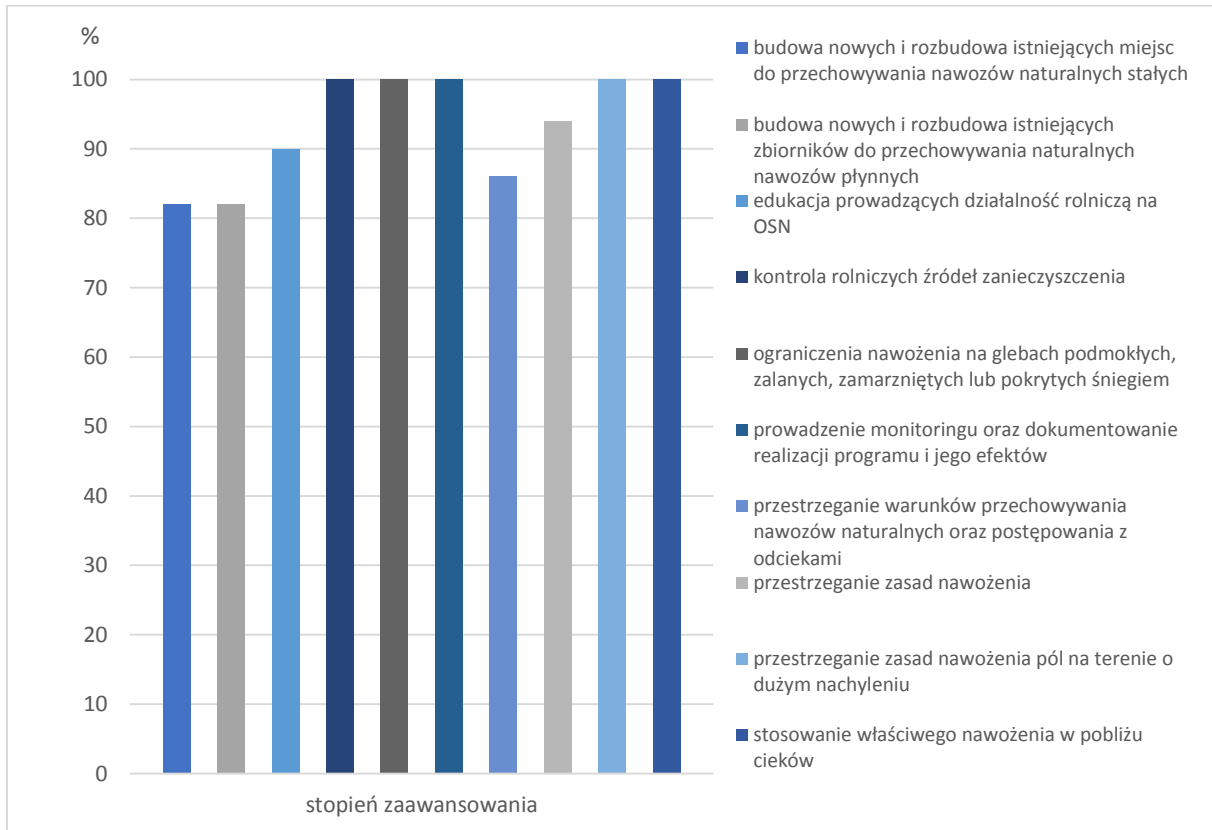
Rysunek 4 Status działań z kategorii Rolnictwo wg deklaracji w ankietach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

10 działań w kategorii Rolnictwo jest związane z wypełnianiem obowiązków wynikających z obowiązujących w latach 2012-2016 rozporządzeń dyrektorów rzgw w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Działania te obowiązywały na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego – tzw. OSN. W związku z rozbieżnościami w okresie realizacji programów działań na OSN, a okresem obowiązywania aPWŚK do oceny całościowego wdrożenia działań z kategorii Rolnictwo, związanych z programami działań na OSN zastosowano informacje z pracy pn.: "Opracowanie danych na potrzeby raportu z realizacji dyrektywy 91/676/EWG (azotanowej) w okresie 2012-2015"². Średni stopień realizacji działań wynosi 93,4%. Poniżej przedstawiono stopień realizacji działań w podziale na typy działań.

² MGGP, Karków, 2016

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 5 Stopień zaawansowania działań z kategorii rolnictwo wg danych w raporcie z dyrektywy azotanowej

Źródło: Na podstawie "Opracowanie danych na potrzeby raportu z realizacji dyrektywy 91/676/EWG (azotanowej) w okresie 2012-2015"

Działania wynikające z programów działań wprowadzonych rozporządzeniami dyrektorów rzgw uznaje się za zakończone z uwagi na fakt, iż ich podstawa prawna ich wdrażania jest już nieobowiązująca.

Ostatnie działanie w kategorii Rolnictwo dotyczy objęcia w 2015 r. obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. W związku ze zmianami w zakresie sposobu wdrażania Dyrektywy Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego 91/676/EWG (Dz. U. UE L 375 z dnia 31 grudnia 1991 r., str. 1, z późn zm.) zwanej dyrektywą azotanową działanie to uznaje się za zakończone i zrealizowane w większym niż wynikający z aPWŚK zakresie.

Ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1566) wprowadziła istotne zmiany w sposobie transpozycji zapisów dyrektywy azotanowej do prawa krajowego. Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, zgodnie z zapisami art. 106 ust. 1 ww. Ustawy, ma obowiązywać na terenie całego kraju, a nie jak dotychczas tylko na wyznaczonych obszarach. Oznacza to, że od 27 lipca 2018 r. tj. od daty wejścia w życie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia "Programu działań mających na celu zmniejszenie

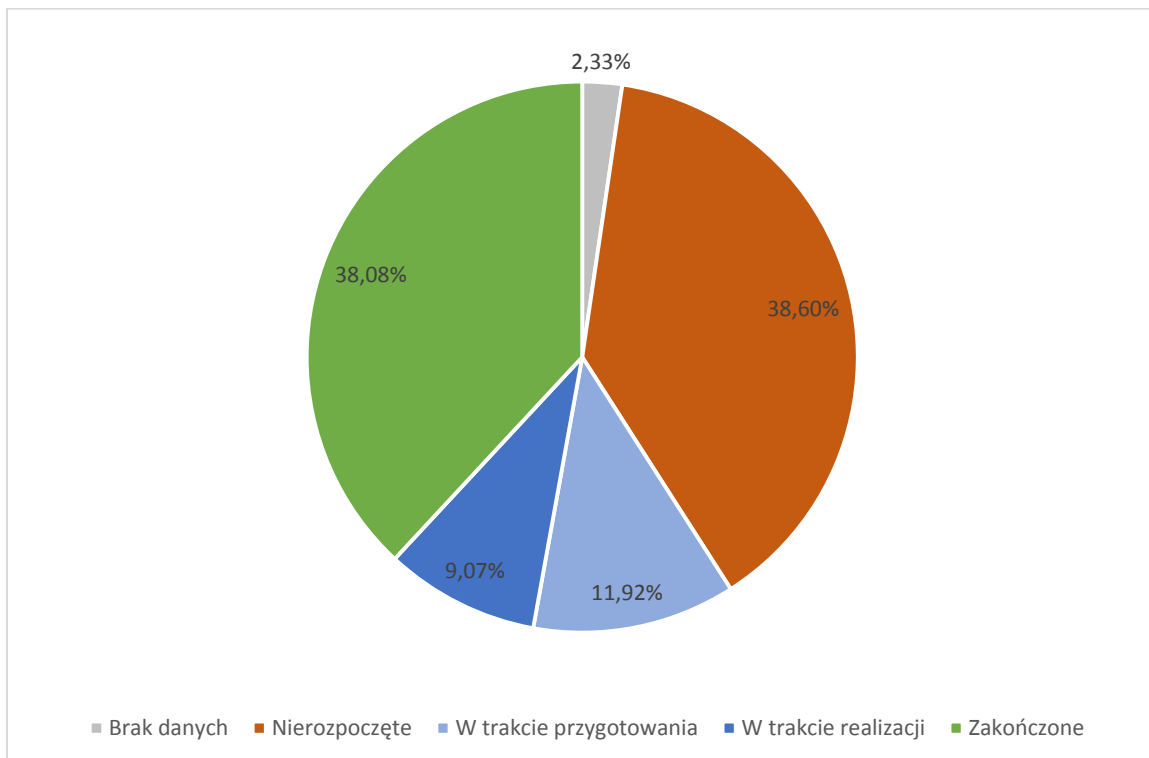
Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu" (Dz. U. z 2018 r. poz. 1339) znacznie wykracza poza założenia poczynione na etapie opracowywania aPWSK.

3.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej cieków)

W ramach działań z kategorii Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych zaplanowano 4 typy działań przypisane do 2 grup - Ograniczenie wpływu presji morfologicznej oraz Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb.

Średni stopień realizacji działań w analizowanej kategorii wynosi 39,9 %. Zakończono bowiem realizację ponad 38% działań, a kolejne 21 % działań jest w trakcie wdrażania (rys. 6). Nie rozpoczęto realizacji ponad 38% działań. Założono, że w przypadku braku zwrotu ankiety, działanie jest nierealizowane. Ankiety nie zostały bowiem przekazane wyłącznie od podmiotów prywatnych, które zobligowane były do wdrożenia działań z zakresu Kształtowania stosunków wodnych oraz ochrony ekosystemów od wód zależnych.

Rysunek 6 Stan realizacji działań z kategorii Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych

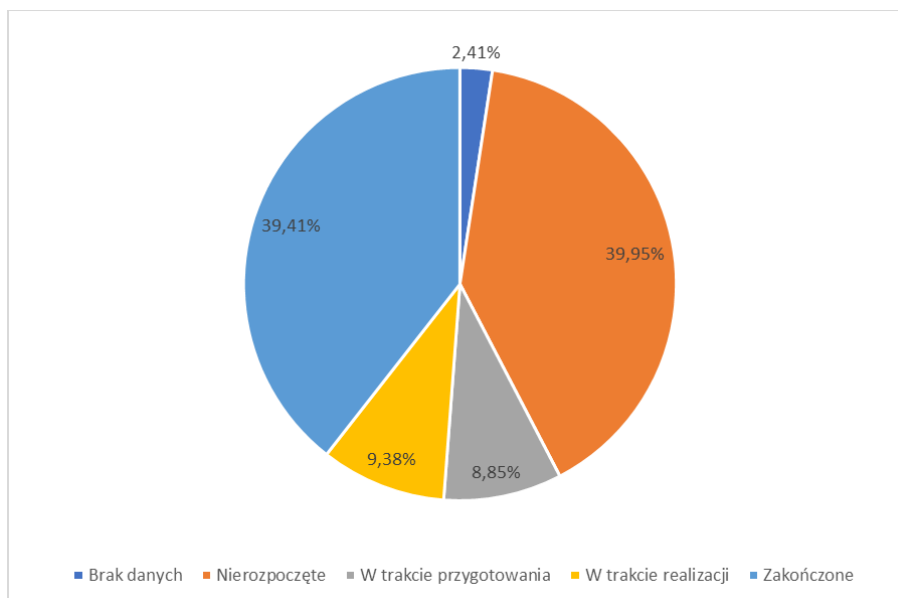
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

W grupie działań Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb przewidziano 3 typy działań, w tym dwa różniące się zakresem rzeczowym:

- budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek,
- przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej - opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji i opracowaniem dokumentacji projektowej,
- przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej - realizacja wybranego wariantu udrożnienia cieku ... - działanie inwestycyjne.

Wszystkie ww. działania mają jako wskaźnik oceny postępu we wdrażaniu działań wskazane pytanie - czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Średni stopień zaawansowania realizacji działań z analizowanej grupy wynosi 41 %. W trakcie realizacji i w trakcie przygotowania zidentyfikowano łącznie 18,2% działań (rys. 7).

Rysunek 7 Stan realizacji działań z grupy Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb

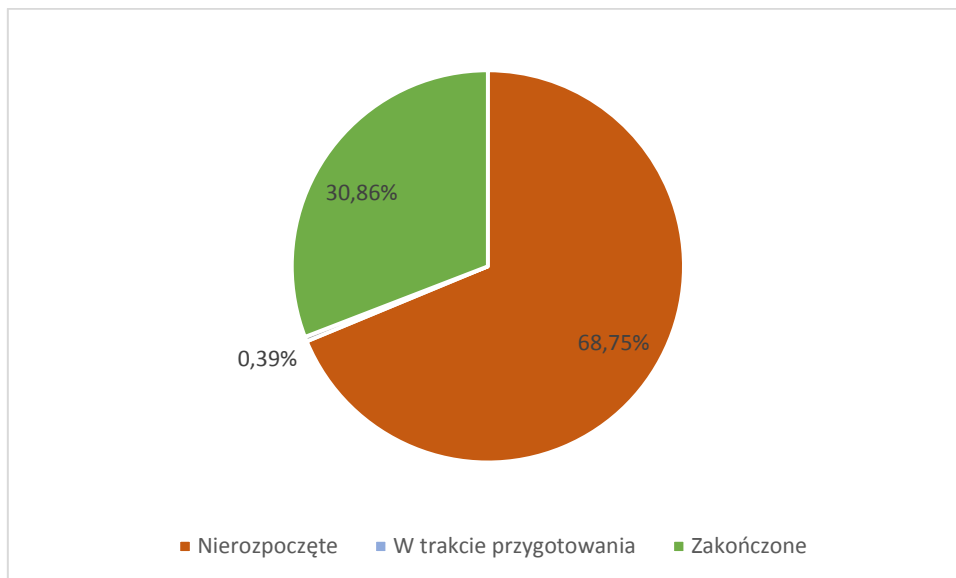
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

W grupie Ograniczenie wpływu presji morfologicznej wskazano jedno działanie - opracowanie sposobu renaturalizacji JCWP, którego miernikiem postępu jest pytanie - czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane). Analizowane działanie przypisano łącznie 13 JCWP rzeczonym. We wszystkich tych JCWP działanie jest w trakcie przygotowania, a deklarowany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej termin rozpoczęcia wdrażania działania to II kw. 2019 r.

3.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring

Kategorii Monitoring przypisana jest jedna grupa działań – Monitoring wód, obejmująca jedno działanie - monitoring badawczy wód. Miernikiem postępu w realizacji ww. działania jest pytanie - czy monitoring został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - wyniki monitoringowe dostępne).

Średni stopień realizacji monitoringu badawczego wynosi 31%. Zgodnie z danymi przekazanymi w ankietach przez WIOŚ poniżej 1% działań jest jeszcze w trakcie realizacji. Ponad 68% działań nie rozpoczęto (rys. 8) i to pomimo, iż termin realizacji działania zgodnie z aPWŚK obejmował IV kw. 2017 r. WIOŚ wskazują, iż dla znacznej części JCWP nie jest możliwe prowadzenie monitoringu badawczego z uwagi na brak przepływu w cieku. Dlatego też działanie to nie zostanie zrealizowane.

Rysunek 8 Stan realizacji działań z kategorii Monitoring

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

3.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne

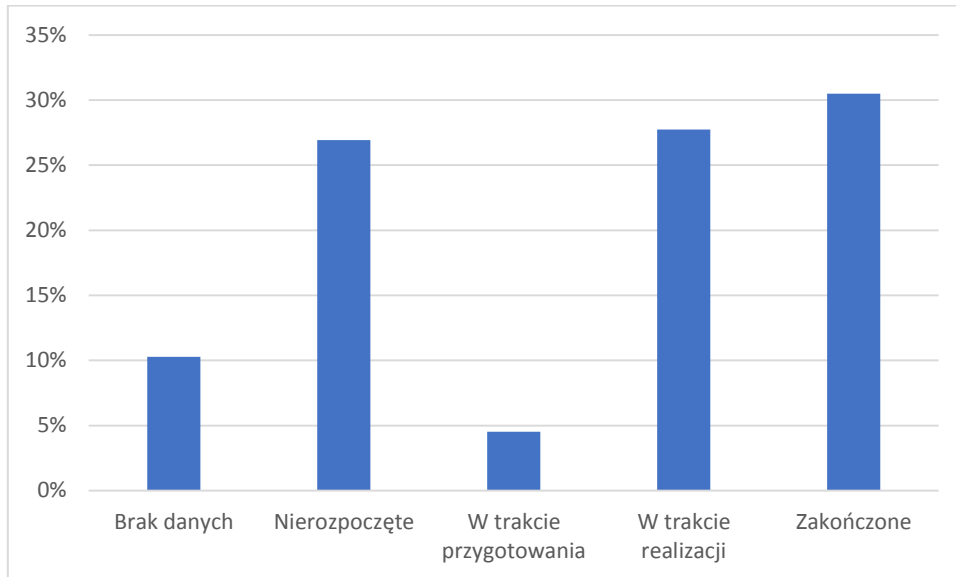
Kategoria Działania kontrolne obejmuje jedną grupę działań: Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw. W ramach wskazanej grupy wydzielono 2 typy działań:

- kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata,
- kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata.

Miernikami obu tych działań jest % skontrolowanych obiektów.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Zgodnie z informacjami przekazanymi w ankiecie skontrolowano 11% obiektów przewidzianych do kontroli, a ogólny stopień realizacji działania wynosi 37%. Wynika to z faktu, iż 30% kontroli wykonano w całości, a ponad 27% JCWP nie było dotąd objętych działaniami kontrolnymi (rys. 9).

Rysunek 9 Stan realizacji działań z kategorii Działania kontrolne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

3.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

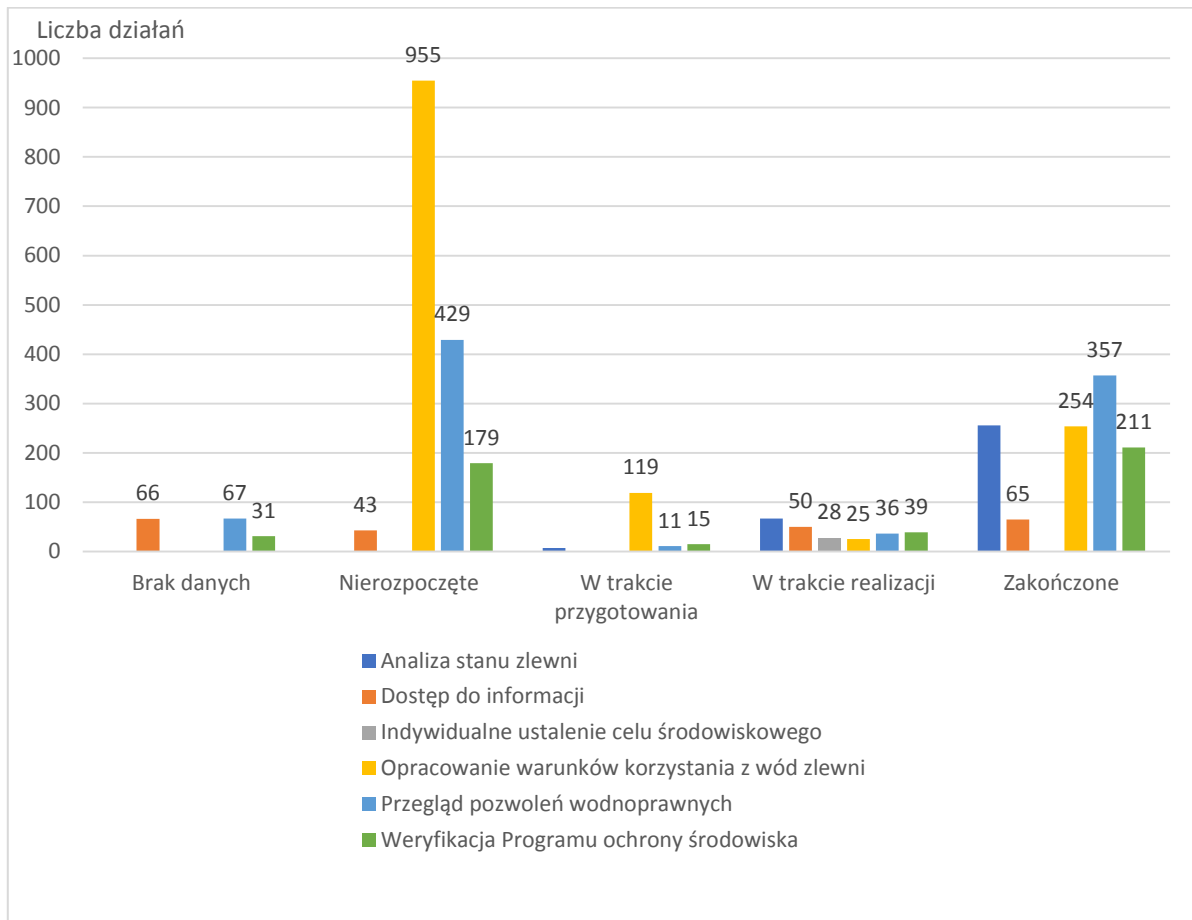
Działania przypisane do kategorii działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych podzielono na 6 grup:

- Analiza stanu zlewni,
- Dostęp do informacji,
- Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni,
- Przegląd pozwoleń wodnoprawnych,
- Indywidualne ustalenie celu środowiskowego,
- Weryfikacja Programu ochrony środowiska.

Łącznie w analizowanej kategorii zidentyfikowano 12 typów działań.

Średni stopień realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne wynosi 20%. Poniżej przedstawiono liczbę działań o określonym statusie wdrożenia w podziale na grupy.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 10 Stan realizacji działań z kategorii Działanie organizacyjno-prawne i edukacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

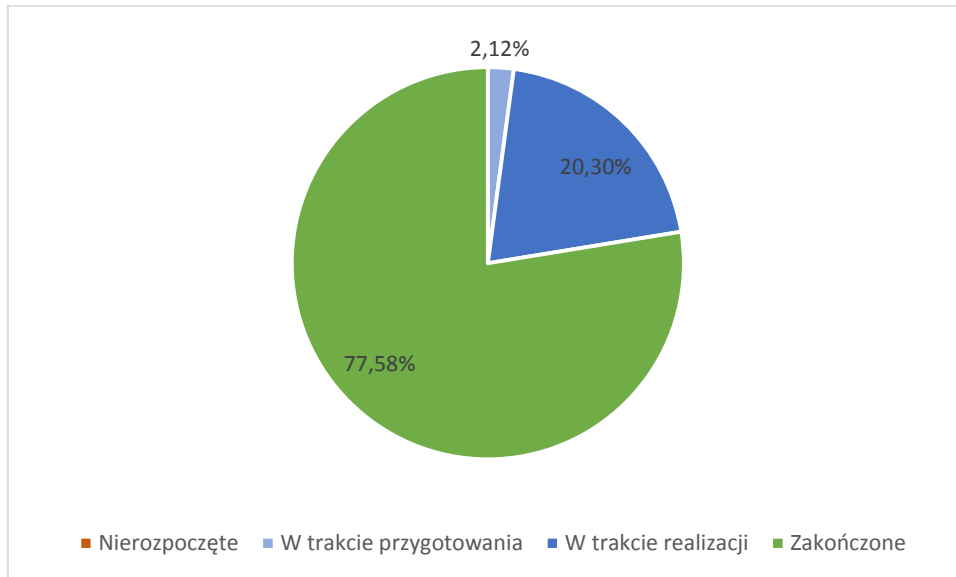
Grupa działań analiza stanu zlewni obejmuje 5 działań:

- przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód - przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód w zlewni,
- przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód - przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan chemiczny,
- przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód - przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan fizyko-chemiczny,
- przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu,
- weryfikacja ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Miernikiem postępu w realizacji ww. działań jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane).

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Zgodnie z przekazanymi w ankietach informacjami 78% działań z grupy Analiza stanu zlewni zostało zakończonych, a 22% jest w trakcie przygotowania bądź realizacji. Realizacja działań powinna zakończyć się do końca I kw. 2019 roku.

Rysunek 11 Stan realizacji działań z grupy Analiza stanu zlewni

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

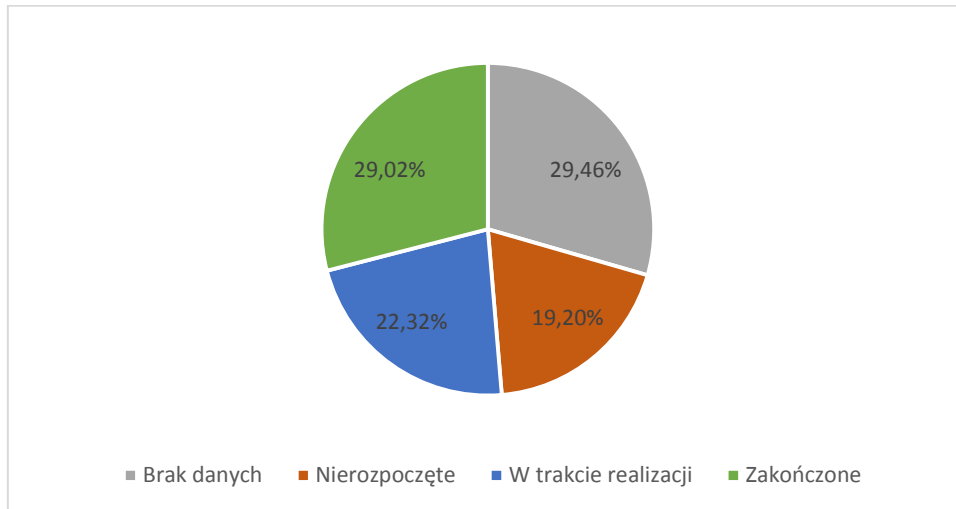
Grupa Dostęp do informacji dotyczy 2 działań prowadzonych przez PPIS. Są to:

- objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody,
- opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Oba ww. działania mają taki sam wskaźnik oceny postępu w realizacji - opracowanie oceny dla części wód (0 - ocena nie została udostępniona; 2 - ocena została udostępniona).

Zgodnie z przekazanymi przez jednostki odpowiedzialne za realizację informacjami ogólny stopień wdrożenia działań wynosi 42%. Działania są realizowane w trybie ciągłym zarówno dla wód przeznaczonych do spożycia jak i dla kąpielisk. JCWP, dla których PPIS deklarują zakończenie realizacji lub też brak podjęcia działania, w trakcie cyklu realizacji aPGW zmieniły status obszarów chronionych - wód przeznaczonych do spożycia lub wykorzystywanych na cele rekreacyjne.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

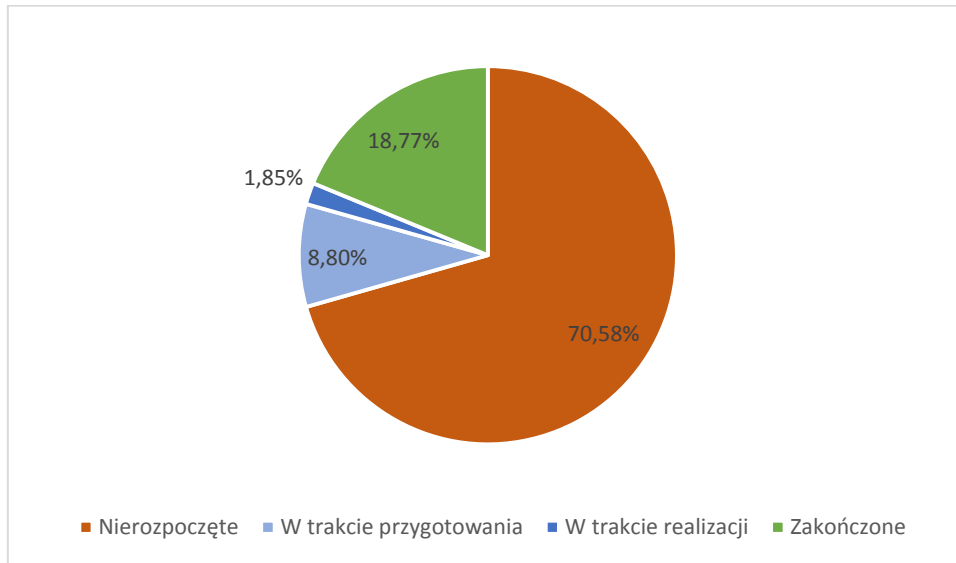

Rysunek 12 Stan realizacji działań z grupy Dostęp do informacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Grupa opracowanie warunków korzystania z wód zlewni obejmuje 2 działania: opracowanie warunków korzystania z wód zlewni oraz weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni. Miernikami postępu w realizacji obu działań jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane).

Działania te podejmowane były przez rzgw. Zgodnie przekazanymi ankietami blisko 71% działań nie została zrealizowana, a ok. 19% uznano za zakończone. Wynika to z faktu, iż zmieniły się zapisy ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r., która nie przewiduje wydawania przez dyrektorów rzgw rozporządzeń ustalających warunki korzystania z wód. Podjęte zostały przez rzgw prace nad opracowaniem warunków korzystania z wód. Wyniki tych prac będą elementem podejmowania działań w cyklu realizacji aPGW. Jednakże, zgodnie z zapisami aPWŚK, efektem rzeczowym działania Opracowanie warunków korzystania z wód jest rozporządzenie dyrektora rzgw. W związku z tym, realizacja działań z analizowanej grupy, w tym kontekście staje się bezprzedmiotowa.

Rysunek 13 Stan realizacji działań z grupy **Opracowanie warunków korzystania z wód**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Kolejną grupą działań w analizowanej kategorii jest Przegląd pozwoleń wodnoprawnych. Grupa ta obejmuje jedno działanie o nazwie zgodnej z nazwą grupy. Wskaźnikiem postępu dla analizowanego działania jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane).

Podobnie jak w przypadku działania dotyczącego opracowywania warunków korzystania z wód, tak i w przypadku przeglądów pozwoleń wpływ na stan realizacji działania ma zmiana ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. Zmiana organów właściwych do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, odbierające te kompetencje starostom powiatowym oraz marszałkom województw, a rozszerzająca kompetencje Wód Polskich spowodowała, iż część podmiotów nie przedstawiła danych odnośnie do prowadzonych działań. Ankietyzacja obejmowała 2 okresy realizacji działania – 2016-2017 – dla starostw powiatowych i urzędów marszałkowskich oraz 2016 - 2018 r dla Wód Polskich Starostwa i urzędy marszałkowskie wskazywały na zakończenie realizacji przeglądów – blisko 40% działań, albo wskazywała na brak danych w tym zakresie – 7%, z uwagi na przekazanie materiałów do rzgw i zarządów zlewni. Natomiast jednostki organizacyjne Wód Polskich z uwagi na dopiero uzyskane kompetencje nie rozpoczęły jeszcze w większości przeglądów pozwoleń – 47% działań. Wynika to z krótkiego czasu na uporządkowanie danych przekazanych przez samorzady – od stycznia do sierpnia 2018 r.. Działanie związane z przeglądami pozwoleń wodnoprawnych będzie kontynuowane przez rzgw i zarządy zlewni od stycznia 2019 r. Dlatego ogólny status działania określa się jako w trakcie realizacji.

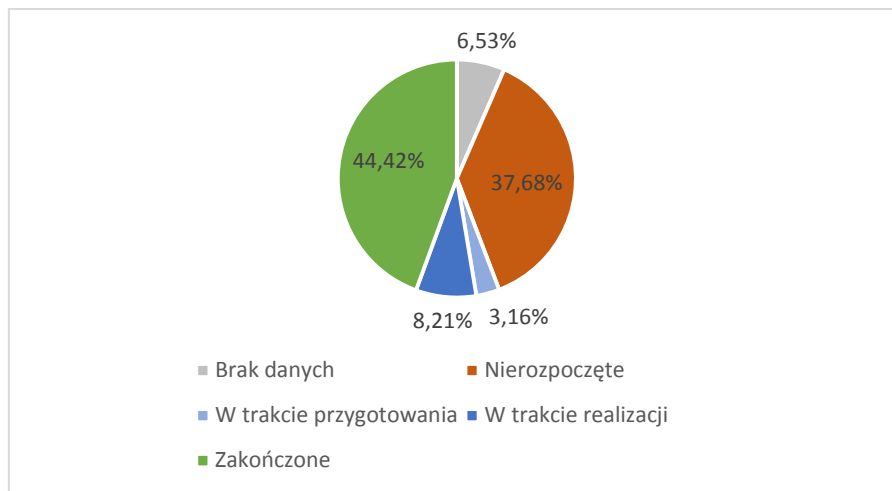
W grupie Indywidualne ustalenie celu środowiskowego wskazano jedno działanie o nazwie zgodnej z nazwą grupy. Miernikiem postępu we wdrażaniu działania jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane). Jest ono przypisane do 28 JCWP rzecznych. Zgodnie z informacją przekazaną przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej dla wszystkich JCWP jest ono w trakcie realizacji.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Ostatnią grupą działań w kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne jest Weryfikacja programu ochrony środowiska. W grupie tej wskazano jedno działanie: weryfikacja Programu ochrony środowiska dla gminy z wskaźnikiem postępu - % zweryfikowanych Programów ochrony środowiska.

Łącznie zweryfikowano 44 % Programów ochrony środowiska w gminach. Ponad 11 % jest w trakcie przygotowania lub w trakcie opracowywania. Natomiast 38 % dokumentów nie została wcale opracowana lub też nie wprowadzono do niej zmian w zakresie ograniczania niskiej emisji w gminie (rys. 14).

Rysunek 14 Stan realizacji działań z grupy Weryfikacja programów ochrony środowiska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

3.7. Postęp w realizacji działań z kategorii Rekultywacja

W kategorii Rekultywacja znajduje się jedno działanie przypisane do grupy Działania rekultywacyjne. Dotyczy ono 2 JCWP rzek, a za jego realizację odpowiada RZGW w Warszawie. Miernikiem postępu w realizacji działania jest pytanie - czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane). Zgodnie z przekazanymi w ankiecie danymi działanie jest w trakcie realizacji, a jego wdrażanie przebiega bez opóźnień.

4. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP przejściowych i przybrzeżnych

Dla 10 przybrzeżnych i 9 przejściowych jednolitych części wód na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji ogólny stopień realizacji działań wynosi 10,4 %. Różnice między dorzeczem Wisły a Odry nie uwidaczniają się (tab. 6)

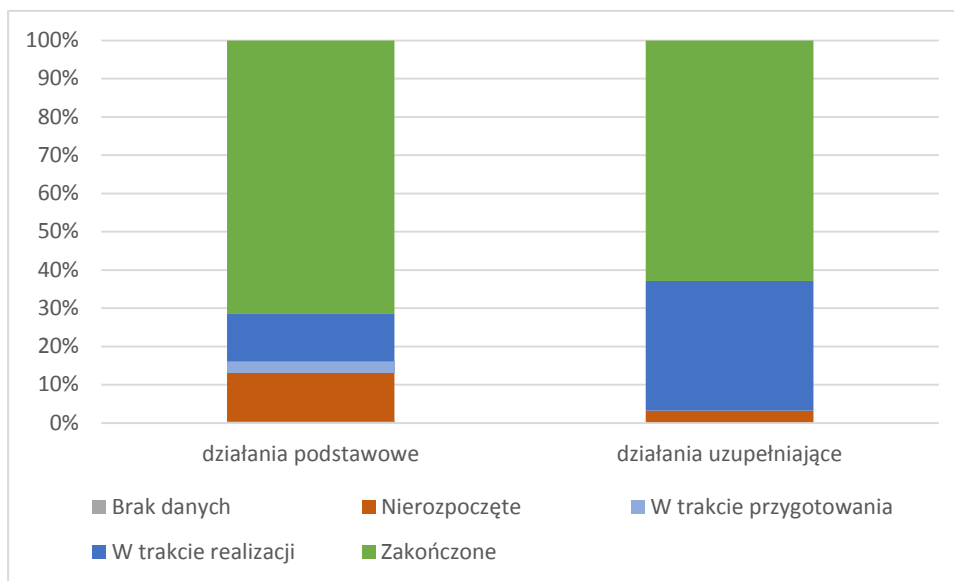
Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 6 Postęp w realizacji działań przypisanych JCWP przejściowym i przybrzeżnym

Obszar dorzecza	Liczba działań o wybranym statusie					Średni stopień realizacji [%]
	brak danych	nierozpoczęte	w trakcie przygotowania	w trakcie realizacji	zakończone	
Obszar Dorzecza Odry	0	3	5	15	108	10,6
Obszar Dorzecza Wisły	1	30	2	36	104	10,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Zgodnie z ankietami działania nierozpoczęte stanowią 10,9%, działania w trakcie realizacji to 19,1%. Natomiast działania zadeklarowane jako zakończone to blisko 70% puli całych działań. Więcej zadeklarowanych ukończonych działań dotyczy działań podstawowych. Wśród działań nierozpoczętych dominują działania podstawowe. Żadne z działań uzupełniających nie jest zaklasyfikowane jako w trakcie przygotowania.

Rysunek 15 Stan realizacji działań przewidzianych w aPWŚK dla JCWP przejściowych i przybrzeżnych w podziale na rodzaj działania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Działania przypisane do wód przejściowych i przybrzeżnych w programie działań aPWŚK dzielą się na 7 kategorii:

- Gospodarka komunalna,
- Rolnictwo,
- Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych,
- Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych,
- Monitoring,
- Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- Projekt badawczy.

Kategorii podzielone są dodatkowe na 12 grup obejmujących łącznie 30 typów działań. Poniżej przedstawiono postęp w realizacji działań dla JCWP przejściowych i przybrzeżnych w podziale na kategorie i grupy.

4.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna

Działania przypisane kategorii Gospodarka komunalna zostały podzielone na dwie grupy: Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej. Łącznie przewidziano w tej kategorii 14 typów działań.

W ramach grupy działań Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej w aPWŚK wskazano 8 działań (tab. 7)

Tabela 7 Wskaźniki postępu w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna

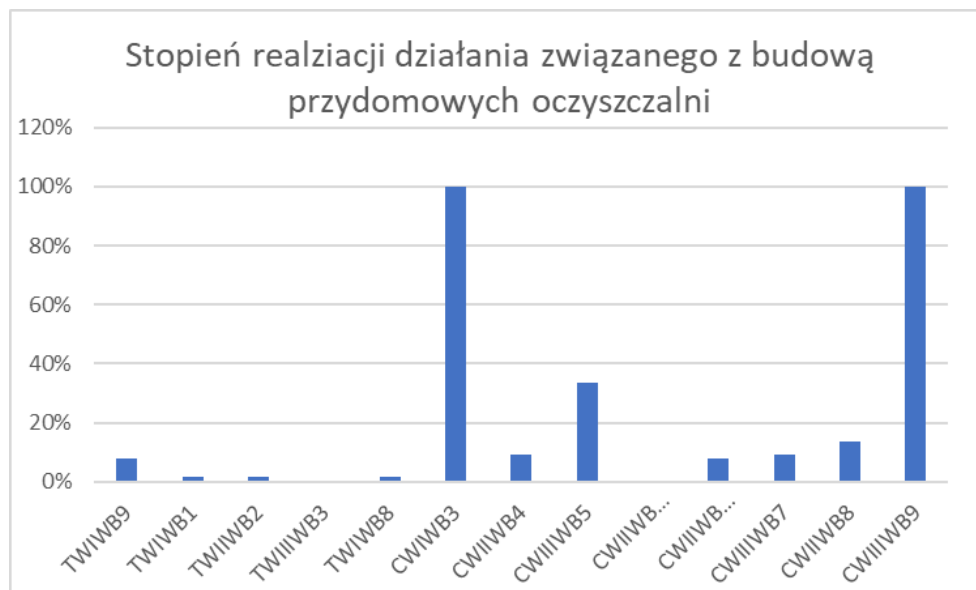
Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Harmonogram realizacji	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków - ... szt.	działanie ciągłe	% zbudowanych indywidualnych systemów oczyszczania ścieków
budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących - ... szt.	działanie ciągłe	% zbudowanych zbiorników bezodpływowych; % wyremontowanych zbiorników bezodpływowych
budowa sieci kanalizacyjnej	budowa ... km sieci kanalizacyjnej	według wskazań Inwestora	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej
regularny wywóz nieczystości płynnych	regularny wywóz nieczystości płynnych	działanie ciągłe	% dokonanych wywozów
ewidencja zbiorników bezodpływowych	ewidencja zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	działanie ciągłe	czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Harmonogram realizacji	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
opracowanie wykazu stacji zlewnych	opracowanie wykazu stacji zlewnych, do których wywożone są nieczystości ciekłe z obszaru gminy	działanie ciągłe	czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)
opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewnej	sprawozdanie kwartalne o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewnej ,do której zostały przekazane odebrane nieczystości ciekłe (sporządzone na podstawie sprawozdań podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych)	działanie ciągłe	czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)
uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi	podczyszczanie wód opadowych i roztopowych przed odprowadzeniem do wód morskich	IV kw. 2018	czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Podejście do działań związanych z budową zbiorników bezodpływowych i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków jest analogiczne jak w przypadku zastosowanego dla rzek. Na podstawie danych GUS dotyczących liczby zbiorników i przydomowych oczyszczalni w latach 2015-2017 określono liczbę wybudowanych obiektów. Średni stan zaawansowania w realizacji działań związanych z budową przydomowych oczyszczalni ścieków wyniósł 15%. Zaplanowano bowiem do budowy 949 obiektów, a wybudowano łącznie 146. Poniższy wykres prezentuje stopień realizacji działania w poszczególnych JCWP przejściowych i przybrzeżnych.

Rysunek 16 Stopień realizacji działań związanych z budową przydomowych oczyszczalni ścieków w JCWP przejściowych i przybrzeżnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Natomiast w zakresie budowy zbiorników bezodpływowych stopień zaawansowania wyniósł 31%. Wybudowano bowiem 125 szamb, na 399 zaplanowanych. Poniższy wykres prezentuje stopień realizacji działania w poszczególnych JCWP przejściowych i przybrzeżnych.

Rysunek 17 Stopień realizacji działań związanych z budową zbiorników bezodpływowych w JCWP przejściowych i przybrzeżnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobnie jak w przypadku rzek nie ma możliwości weryfikacji stopnia realizacji działania ciągłego związanego z regularnym wywozem nieczystości płynnych. W przedstawionych w ankiecie danych, poza jednym przypadkiem brak jest wartości wskaźników oceny postępu, a gminy w komentarzach do ankiet, wskazywały na brak podstaw do zbierania informacji o liczbie wywozów, problemy związane z przewożeniem ścieków do różnych punktów zlewnych w sąsiadujących gminach oraz braku możliwości uwzględnienia podziału na JCWP. W związku z tym, działanie uznaje się za działanie w trakcie realizacji, ale bez możliwości oceny stopnia postępu.

Działania związane z odbiorem ścieków od użytkowników nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej (opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewnej, opracowanie wykazu stacji zlewnych, ewidencja zbiorników bezodpływowych) rozpatrywane są łącznie. Ogólny stan zaawansowania realizacji jest wysoki i wynosi 84%. Tylko 2 gminy wskazały w ankiecie brak rozpoczęcia opracowania ewidencji zbiorników, stacji zlewnych oraz sprawozdań dotyczących ilości odebranych nieczystości. 73% działań zostało przez gminy zadeklarowanych jako zakończone (z podkreśleniem przez gminy, iż wykazy i sprawozdania prowadzone są na bieżąco). Blisko 16 % gmin jest w trakcie realizacji ww. działania.

Zgodnie z informacjami przekazanymi w ankietach działanie polegające na uporządkowaniu gospodarki wodami opadowymi jest zaawansowane w 47,5%. Około 36% gmin deklaruje zakończenie wdrażania, 36% jest w trakcie realizacji, a 27% gmin jeszcze nie rozpoczęło działań związanych z porządkowaniem gospodarki wodami opadowymi.

Drugą grupą działań w kategorii Gospodarka komunalna jest Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych. W przypadku gdy dla działania nie przedstawiono informacji o jego stanie zaawansowania w ankiecie dane uzupełniono na podstawie Sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2016 i 2017. W zakresie działań wynikających z KPOŚK z 26 km kanalizacji zaplanowanych do budowy, wybudowane zostało 6 km, co stanowi 23%. Z 5,7 km sieci przewidzianej do modernizacji, zmodernizowano 1,55 km, co stanowi 27%. Natomiast w zakresie oczyszczalni zaplanowane modernizacje zostały zrealizowane w 2 z 4 oczyszczalni. Dla jednej zaś pozyskiwane są środki na modernizację.

Łącznie postęp w realizacji działań z grupy Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych jest wdrożone na poziomie 32 %.

4.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo

Działania z kategorii Rolnictwo podzielono w aPWŚK na dwie grupy: Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw oraz Realizacja wieloletniego programu zarybiania. 2 działania z tej kategorii określono jako zakończone, co stanowi 27 %. Działania nierozpoczęte stanowią 60%. Jedno działanie zaś jest w trakcie realizacji, co stanowi 13%.

W grupie działań Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw, wskazano jedno działanie: kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku – z przypisanym wskaźnikiem: % skontrolowanych obiektów. Zgodnie z przekazanymi ankietami, działanie zostało zakończone w 3 gminach, ale gminy te nie przedstawiły informacji o liczbie skontrolowanych obiektów. Pozostałe działania są jeszcze nierozpoczęte, ale podmioty deklarują ich rozpoczęcie od 2019 r, co stanowi 60%.

W grupie działań Realizacja wieloletniego programu zarybiania również wskazano jedno działanie: kontrola wielkości zarybiania – wskaźnik postępu: czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane). Ankietę dla tego działania wypełnił tylko jeden z spośród 3 podmiotów, deklarujący, iż realizacja ww. działania go nie dotyczy. Po udzielonych telefonicznie wyjaśnieniach ustalono, iż działanie związane z kontrolami zarybień jest prowadzone w trybie ciągłym. Uznaje się więc, że 100% działań z tej grupy jest w trakcie realizacji.

4.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych

W ramach kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych wydzielono dwie grupy obejmujące dwa typy działań.

Pierwsza grupa to Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej obejmując działanie: renaturyzacja brzegu i dna morskiego z przypisanym miernikiem postępu w postaci pytania czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Zgodnie z ankietami przekazanymi przez gminy, nie podjęto prac w zakresie renaturyzacja zarówno brzegu jak i dna morskiego w JCWP, w których zaplanowano działania. Wszystkie gminy, które przekazały ankiety deklarują, iż działanie nie jest również planowane do realizacji w ciągu najbliższych lat.

Druga grupa działań dotyczy Kontroli użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw i wpisuje się w nią również jedno działanie: kontrola terenu. Miernikiem postępu w realizacji działania jest % skontrolowanych obiektów. Działanie to nie jest jednakże możliwe do oceny, z uwagi na fakt, iż przypisano je wyłącznie jednemu podmiotowi – Urzędowi Morskiemu w Gdyni, który mimo prób uzyskania wypełnionej ankiety do 20 listopada 2018 r. nie przekazał żadnych danych.

4.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych

W obrębie kategorii Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych wyróżniona została jedna grupa działań: 'Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej obejmująca jeden typ działania. Działaniu renaturyzacja brzegu i dna morskiego przypisano miernik postępu w postaci pytania czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane).

Ankiety w zakresie realizacji ww. działania zostały przesłane do 4 podmiotów. Dwa z nich odesłały ankiety, a dwa odmówiły wypełnienia lub mimo udzielonego wsparcia nie przekazały informacji o postępie w zakresie wdrażania działań. Zgodnie z przedstawionymi w ankiecie danymi renaturyzację prowadzono na 2 JCWP przybrzeżnych i 4 JCWP przejściowych na łącznej długości brzegu wynoszącej 7,24 km. Podkreślić należy, że renaturyzacja dotyczy tylko JCWP w obrębie dorzecza Odry. Na podstawie informacji uzyskanych z pozostałych urzędów morskich, nie stwierdza się rozpoczęcia prac w obszarze dorzecza Wisły.

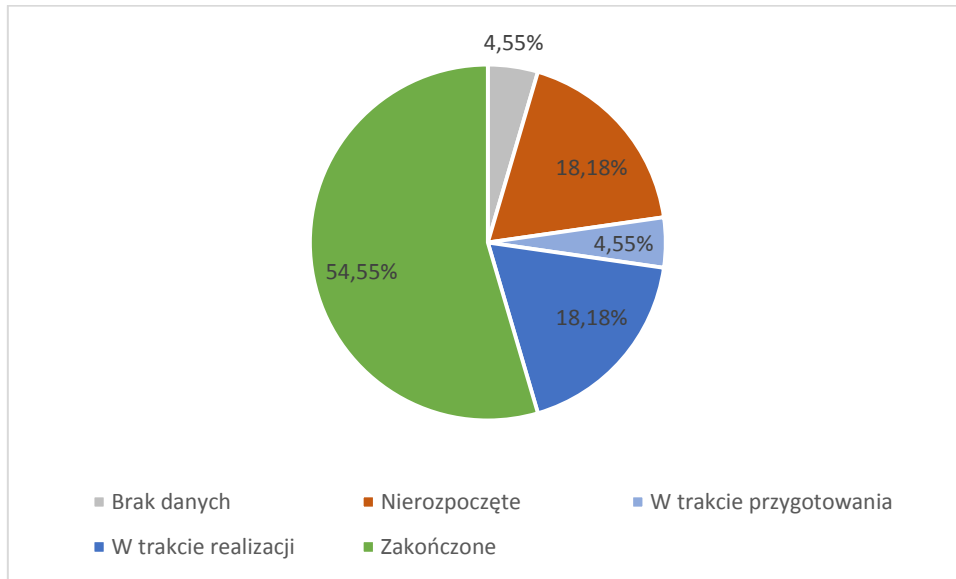
4.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring

Kategoria Monitoring obejmuje tylko jedną grupę działań – Monitoring wód, do której przypisano dwa działania o nazwie monitoring badawczy wód. Miernikiem postępu obu tych działań jest pytanie czy monitoring został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - wyniki monitoringowe dostępne).

Zgodnie z przekazanymi przez GIOŚ informacjami działanie w całości zostało zrealizowane na wszystkich JCWP przejściowych i przybrzeżnych a wyniki monitoringu w zakresie depozycji atmosferycznej oraz elementów hydromorfologicznych są dostępne.

4.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

Średni stan realizacji działań w kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne wynosi 69%. Poniżej przedstawiono podział udzielonych w ankiecie odpowiedzi w zakresie statusu realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne.

Rysunek 18 Stan realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

W kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne wyznaczono 4 grupy działań:

- Administracyjne,
- Dostęp do informacji,
- Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni,
- Indywidualne ustalenie celu środowiskowego.

Łącznie w analizowanej kategorii umieszczono 4 typy działań – po jednym w każdej grupie.

W grupie działań Administracyjnych wskazano działanie pod nazwą: rewizja wieloletniego programu ochrony brzegów morskich. Udzielone w ankiecie informacje o rewizji programu wskazują, iż został on zmieniony w zakresie redukcji programu działań ochrony odcinków brzegów na obszarach niezurbanizowanych w zakresie ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko morskie. Niemniej jednak obowiązująca ustawa z dnia 28 marca 2003 o ustanowieniu programu wieloletniego "Program ochrony brzegów morskich" (tj. Dz.U. z 2016 poz. 678) ostatni raz zmieniana była ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego "Program ochrony brzegów morskich" (Dz.U. poz. 1700). Rewizja programu nastąpiła więc przed okresem obowiązywania aPWŚK. Analiza zapisów Programu ochrony brzegów morskich wykazała także, że nie uwzględniono zakresu rzeczowego działania wynikającego z aPWŚK. Dlatego też działanie zostaje uznane za nie rozpoczęte.

Kolejna grupa działań nosi nazwę Dostęp do informacji i obejmuje działanie objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody. Jako wskaźnik postępu dla ww. działania przyjęto pytanie opracowanie oceny dla części wód (0 - ocena nie została udostępniona; 2-ocena została udostępniona).

Zgodnie z przekazanymi przez podmioty odpowiedzialne za realizację ww. działania Państwowe Powiatowe Organy Inspekcji Sanitarnej, działanie z uwagi na jego ciągły charakter jest w trakcie realizacji lub też zostało zakończone w okresie 2016-2018.

Grupa opracowanie warunków korzystania z wód zlewni obejmuje działanie o takiej samej nazwie jak nazwa grupy. Wskaźnikiem jego postępu jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane). Zgodnie z przekazaną ankietą z RZGW w Szczecinie, działanie zostało zakończone w 2017 r. poprzez publikację Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 20 marca 2017 r. w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód zlewni Międzyodrze – Zalew Szczeciński – wyspy Wolin i Uznam (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego 2017 poz. 1224).

Ostania grupa działań w kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne to Indywidualne ustalenie celu środowiskowego. Działanie to zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest w trakcie realizacji.

4.7. Postęp w realizacji działań z kategorii Projekt badawczy

Kategoria Projekt badawczy obejmuje jeden typ działania - analiza i weryfikacja reprezentatywności sieci ppk z uwzględnieniem liczby stacji i ich lokalizacji, przypisane do grupy działań Badanie i monitorowanie środowiska morskiego.

Działanie dla wszystkich objętych nim JCWP jest w trakcie realizacji. Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez GIOŚ, wdrożenie ma zakończyć się w 2018 r., czyli zgodnie z harmonogramem aPWŚK.

5. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWP jeziornych

5.1. Materiał i metody do oceny postępu w realizacji działań dla JCWP jezior

5.1.1. Wykaz JCWP jezior z przypisanymi działaniami

Wykaz JCWP jeziornych w cyklu wodnym 2010-2015 obejmował 1044 obiekty. Spośród nich, **702 JCWP** zostały ocenione, jako zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych (w tym 337 na podstawie danych monitoringowych z badań przeprowadzonych w latach 2007-2015, a 365 na podstawie analizy ryzyka z zastosowaniem modelu statystycznego). Jeziorom tym, w zależności od zidentyfikowanych presji, zostały przypisane dedykowane działania na poziomie JCWP jeziornej lub rzecznej.

Należy sobie zdawać sprawę, że w przypadku jezior przepływowych, czyli w przeważającej liczbie polskich jezior, decydujący wpływ na stan wód ma jakość dopływów, czyli zlewnia całkowita, a nie presje występujące w zlewni bezpośredniej jeziora. Spośród 702 JCWP jezior ocenionych, jako zagrożone na etapie przygotowywania aPGW, 558 zostało zidentyfikowanych jako przepływowe, czyli podlegające wpływowi JCWP rzecznych położonych powyżej. W przypadku jezior, które powiązane są z JCWP rzeczными, oprócz działań wskazanych do zrealizowania w samym jeziorze i jego zlewni

bezpośredniej, bardzo istotne znaczenie dla kształtowania jakości wód mają działania przypisane do części wód rzecznych zasilających jezioro (czyli realizowanych w zlewni całkowitej jeziora).

W przypadku 60 JCWP jezior przepływowych zagrożonych, wszystkie niezbędne działania sprowadzały się do wykazu działań wskazanych dla JCWP rzecznej, w obrębie której leży dane jezioro. W związku z tym, dla jezior tych nie wskazano żadnych dodatkowych działań na poziomie jeziora. Dla pozostałych **642 JCWP** jezior zagrożonych (498 przepływowych oraz 144 nieprzepływowych) wskazano dedykowane działania na poziomie jeziora.

Jako niezagrożone ryzykiem osiągnięcia celów środowiskowych (jeziora w dobrym stanie) ocenione zostały **342 JCWP** jeziorne. Spośród nich, 215 należy do jezior przepływowych i miały one przypisane jedynie działania dedykowane JCWP rzecznej w obrębie ich zlewni całkowitej oraz działania na poziomie krajowym. Pozostałe 126 jezior niezagrożonych i nieprzepływowych miało przypisane działania z zakresu gospodarki komunalnej.

Ostatecznie, zgodnie z aktualizacją PGW dla poszczególnych dorzeczy, przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 18 października 2016 r. w formie dedykowanych rozporządzeń, działania w zakresie jezior zostały wskazane dla **769 JCWP**.

5.1.2. Katalog działań dedykowanych JCWP jezior w aPWŚK

Program działań w aPWŚK, dotyczących JCWP jeziornych obejmował 33 działania zgrupowane w sześciu kategoriach z zakresu:

- gospodarki komunalnej (6 działań),
- rolnictwa (11 działań),
- działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych (7 działań),
- rekultywacji (5 działań),
- monitoringu (1 działanie),
- działań kontrolnych (3 działania).

Łącznie, wszystkim 769 JCWP jezior ze wskazanymi działaniami, przypisane zostały 1842 działania. Dodatkowo, 215 JCWP przypisano działanie o brzmieniu „część wód przepływowa, niezagrożona -tylko działania na poziomie krajowym oraz dla JCWP rzek”, co oznacza, że nie miały one wskazanych żadnych dedykowanych działań dla JCWP jezior.

Największej liczbie jezior zostały przypisane działania z zakresu gospodarki komunalnej (łącznie 455 JCWP) oraz działania kontrolne (łącznie 795 JCWP), najmniejszej zaś działania z kategorii rolnictwa i działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych (tab. 8).

Tabela 8 Wykaz liczby JCWP jezior, do których przypisano działania z poszczególnych kategorii

Kategoria działań	Liczba JCWP jezior z przypisanymi działaniami
Gospodarka komunalna	455
Rolnictwo	69
Działania kontrolne	795

Kategoria działań	Liczba JCWP jezior z przypisanymi działaniami
Monitoring	359
Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	85
Rekultywacja	79

Źródło: Na podstawie aPWŚK

5.1.3. Metody pozyskiwania informacji o postępie we wdrażaniu działań

Informacje na temat stanu zaawansowania realizacji działań były gromadzone przede wszystkim na drodze ankietyzacji organów i podmiotów odpowiedzialnych za ich wdrażanie. W zakresie działań dla jezior otrzymano zwrot ankiet dla 597 JCWP z 255 podmiotów, co stanowi stosunkowo wysoki odsetek zwrotu na poziomie 77,6% wszystkich JCWP, dla których wskazano działania w aPGW. Szczegółowa analiza ankiet wykazała jednak dość znaczny udział ankiet pustych lub bez podawania konkretnych odpowiedzi. Z tego względu, oprócz analizy odpowiedzi ankietowych, w celu pozyskania informacji o stanie zaawansowania wdrażania działań dla jezior, dokonano obszernej kwerendy informacji zamieszczanych na oficjalnych stronach internetowych podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu działań, jak również kwerendy literaturowej. Stan zaawansowania działań w kategorii Gospodarka komunalna z grupy działań związanych z realizacją Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, analizowano na podstawie sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2016 i 2017. Postęp we wdrażaniu działań z kategorii Monitoring analizowano na podstawie wykazów JCWP jezior zbadanych w ramach PMŚ w latach 2016-2017.

5.2. Wyniki ocena postępu w realizacji działań dla JCWP jezior w poszczególnych kategoriach

5.2.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna

Kategoria działań z zakresu gospodarki komunalnej, w przypadku JCWP jeziornych, obejmuje sześć działań, zgrupowanych w dwóch grupach działań podstawowych: 1) działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej oraz 2) realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (tab. 9).

Tabela 9 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Gospodarka komunalna

Nazwa działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
Grupa działań: Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej			
budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	właściciel	działanie ciągłe	% zbudowanych zbiorników bezodpływowych; % wyremontowanych zbiorników bezodpływowych
budowa sieci kanalizacyjnej	gmina	według wskazań Inwestora	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej
regularny wywóz nieczystości	właściciel	działanie ciągłe	% dokonanych wywozów

Nazwa działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
płynnych			
Grupa działań: Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych			
budowa sieci kanalizacyjnej	gmina	zgodnie z KPOŚK	wzrost % skanalizowania aglomeracji; % wybudowanej sieci kanalizacyjnej
likwidacja oczyszczalni ścieków	gmina	zgodnie z KPOŚK	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane)
modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków	gmina	zgodnie z KPOŚK	przyrost RLM; redukcja ładunków dostających się do wód (BZT5, ChZT, zawiesina, azot, fosfor)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Należy tu bardzo wyraźnie podkreślić, że zakres przedstawionych działań nie wyczerpuje wszystkich działań z kategorii Gospodarka komunalna mających wpływ na jakość wód jezior. Bardzo duża część działań została bowiem przypisana JCWP rzecznych, w zlewniach których znajdują się JCWP jeziorne przepływowe i ich wdrożenie w ramach realizacji programu działań rzecznych będzie miało realny wpływ na poprawę jakości wód stojących. Poniżej przedstawiono analizę dotyczącą jedynie tego zakresu działań, który odnosi się specyficznie do JCWP jeziornych.

Grupa działań: Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej

Grupa działań wynikających z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej na terenach poza aglomeracjami obejmowała działania: Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, Regularny wywóz nieczystości płynnych oraz Budowa sieci kanalizacyjnej na terenach poza aglomeracjami.

Działanie związane z budową nowych zbiorników bezodpływowych oraz remontem istniejących dotyczy mieszkańców nieobjętych zbiorowym systemem oczyszczania ścieków oraz nowopowstałych obiektów bez możliwości podłączenia do systemów zbiorowych w częściach gmin położonych w obrębie zlewni jeziornych. Działanie to zostało przypisane 159 JCWP jezior, o zlewniach położonych na obszarze 265 gmin, a łączna liczba zbiorników, wskazanych do wybudowania, wynosiła 10 339 obiektów. Działanie ma charakter ciągły, a za jego realizację odpowiedzialni są właściciele nieruchomości i obiektów niepodłączonych do systemów zbiorowego odprowadzania ścieków.

Na pytanie ankietowe, dotyczące postępu w realizacji zadania, odpowiedziało 76 gmin w zakresie 106 JCWP jezior (66,7% JCWP wskazanych do realizacji działania). W 31 gminach działanie zostało zgłoszone jako nierozpoczęte (0% realizacji), w 50 gminach, jako zakończone (w tym w 43 zakres realizacji wyniósł 0%, a w pozostałych 100%), a w pozostałych 25 gminach w trakcie realizacji, przy stopniu realizacji od 0 do 30%. Liczba zgłoszonych zbiorników wybudowanych przez ankietowane gminy, leżące w obrębie JCWP jeziornych wyniosła 424 szt., co stanowi 4,1% w stosunku do całkowitej planowanej liczby, na a przy uwzględnieniu proporcji JCWP, dla których uzyskano odpowiedzi na ankietę (średnio 4 obiekty na JCWP) - 6%. Istnieją natomiast realne przesłanki aby

przypuszczać, że odpowiedzi gmin dotyczyły najprawdopodobniej całkowitego obszaru gminy, a nie jej części położonej tylko w obrębie zlewni danego jeziora.

Na podstawie analizy informacji z GUS oraz informacji przestrzennej o udziale terenów zamieszkałych przez ludzi w zlewni w proporcji do powierzchni gmin w obrębie zlewni, szacowana liczba zbiorników bezodpływowych, zbudowanych w okresie od 2016-2017 wyniosła 207 obiektów, co stanowi 2,0% realizacji zadania w stosunku do całkowitej liczby zbiorników planowanej do zbudowania (10 339 szt.). Fakt posiadania przez użytkowników zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków wiąże się z koniecznością regularnego ich opróżniania. Zgodnie z aPGW, działanie zostało przypisane 170 JCWP jezior. Informacje na temat realizacji działania pozyskano dla 113 JCWP na podstawie odpowiedzi udzielonych przez 81 gmin. Zadanie jest realizowane przez właścicieli nieruchomości, zatem gmina nie jest jednostką odpowiedzialną za realizację tego działania. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę zapisy art. 9 ustawy z dn. 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2018 r. poz. 1454), podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych jest obowiązany do przekazywania wójtowi kwartalnych sprawozdań, które zawierają: 1) informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru danej gminy; 2) informacje o sposobach zagospodarowania nieczystości ciekłych, wraz ze wskazaniem stacji zlewnej, do której zostały przekazane odebrane nieczystości ciekłe; 3) liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe. Ponadto, podmiot dołącza do sprawozdania wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły.

Zadanie ma charakter ciągły, zatem niemożliwe jest określenie stopnia realizacji działania. Deklarowana przez gminy liczba dokonanych wywozów waha się od kilku w obrębie zlewni JCWP do ok. 1000, a częstym kryterium realizacji zadania jest „w zależności od potrzeb”. Konieczność realizacji działania wynika z przepisów i należy założyć, że jest ono wykonywane zgodnie z prawem.

W przypadku zlewni jeziornych poza terenami aglomeracji, wskazanie budowy sieci kanalizacyjnej w celu uporządkowania gospodarki ściekowej, wskazano dla obszarów zlewni 120 JCWP, a łączna długość kanalizacji wskazanej do wybudowania zgodnie z aPWG wynosi 74,3 km. Działanie ma charakter ciągły, a za jego realizację odpowiedzialne są władze lokalne (gmina).

Odpowiedzi na pytanie ankietowe, dotyczące postępu w realizacji zadania, pozyskano z 66 gmin i dotyczyły one 86 JCWP, co stanowi 71,7% wszystkich JCWP, dla których działanie było wskazane do realizacji w aPGW. W odpowiedzi na zapytanie ankietowe, gminy zadeklarowały wybudowanie łącznie 29,42 km sieci kanalizacji (co stanowi 39,6% realizacji w stosunku od stanu docelowego, założonego w aPGW), przy czym postęp realizacji działania zgłoszono z przypadku 19 JCWP, natomiast dla 52 JCWP wskazano brak realizacji działania w analizowanym okresie (0 km wybudowanej kanalizacji). Stopień realizacji działania wydaje się stosunkowo wysoki, niemniej jednak należy zdawać sobie sprawę, że odpowiedzi gmin na zapytanie ankietowe najczęściej dotyczyły obszaru całej gminy, bez uwzględnienia faktu jedynie częściowego objęcia obszaru gminy przez zlewnię JCWP jeziora, której pytanie ankietowe dotyczyło.

Grupa działań: Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

Grupa działań wynikających z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych obejmowała działania: Budowa sieci kanalizacyjnej, Likwidacja oczyszczalni ścieków oraz Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków. Jeziora położone na terenach aglomeracji, dla których wskazanie budowy sieci kanalizacyjnej wynika z realizacji KPOŚK, obejmują cztery JCWP, których zlewnie leżą na obszarze czterech gmin (tab. 2). Analiza sprawozdań z wykonania KPOŚK z lat 2015-2017, dostępnych na stronach PGW WP wykazała, że na obszarze wskazanych gmin w okresie ostatnich 3 lat wybudowane zostało łącznie 57,5 km kanalizacji. Długość kanalizacji w zlewniach poszczególnych jezior, wskazanych do realizacji działania, w proporcji do udziału obszaru zlewni w obszarze gminy przedstawia tabela 10.

Tabela 10 Wykonanie KPOŚK na terenie zlewni JCWP jezior z przypisanym działaniem dotyczącym budowy sieci kanalizacyjnej

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Gmina	Długość kanalizacji w zlewni [km]		Termin realizacji
			wskazanej do wybudowania	wybudowanej 2015-2017	
LW10699	Wąsosze	Wierzchowo (PLZA084)	15,0	8,7 (58%)	IV kw. 2015
LW20904	Jamno	Mielno (PLZA017)	1,72	0,5 (29%)	IV kw. 2015
LW20313	Borzyszkowskie	Lipnica (PLPM079N)	11,9	1,2 (10%)	IV kw. 2016
LW30569	Lemięt	Pozezdrze (PLWM069N)	18,0	0 (0%)	IV kw. 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Łączna długość kanalizacji wybudowanej na obszarze zlewni JCWP jezior, wyliczona na podstawie udziału powierzchni terenów zlewni w powierzchni całkowitej gminy, wyniosła 10,4 km, co stanowi 22% całkowitej zakładanej długości kanalizacji, wskazanej do wybudowania w bieżącym cyklu planistycznym (46,6 km).

Działanie obejmujące likwidację nieefektywnej oczyszczalni ścieków wynika z zapisów KPOŚK i dotyczy jednej JCWP jeziornej - LW10621 Betyń. W zlewni tego jeziora do końca 2015 roku planowana była likwidacja oczyszczalni "Nakielno" (PLZA0104) położonej w gminie Wałcz

Zgodnie z uzasadnieniem do uchwały nr IX/181/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Wałcz oraz likwidacji aglomeracji Wałcz wyznaczonej rozporządzeniem Nr 74/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 23 marca 2006 roku, na terenie aglomeracji Wałcz planowana jest budowa sieci kanalizacyjnej o długości 4,8 km, do której podłączonych zostanie 650 mieszkańców, co pozwoliło na wyłączenie z eksploatacji nieefektywnej lokalnej oczyszczalni dla miejscowości Rutwica i Nakielno w Nakielnie.

W styczniu 2018 r. teren działki zabudowanej budynkami i budowlami oczyszczalni ścieków w obrębie nr 0049 Nakielno został wystawiony przez gminę Wałcz na sprzedaż., co pozwala wnioskować, że oczyszczalnia została zlikwidowana.

Działanie wynika z realizacji Krajowego programu oczyszczalni ścieków komunalnych i został wskazane tylko dla jednej JCWP jeziornej – LW11081 jezioro Pełcz. Organem odpowiedzialnym za realizację zadania jest gmina Pełczyce (320205 3). Działanie obejmuje budowę sieci kanalizacji

sanitarnej (5 155,50 mb) Sarnik-Łyskowo-Pełczyce wraz z modernizacją przepompowni ścieków w aglomeracji Pełczyce oraz rozbudowę i przebudowę oczyszczalni ścieków w Pełczycach (PLZA0720).

Zgodnie z danymi przekazanymi przez gminę w badaniu ankietowym, całkowity koszt realizacji działania według stanu faktycznego na budowę sieci kanalizacyjnej wynosi 6 928 765,64 PLN a dla modernizacji oczyszczalni - 6 582 037,62 PLN. Całkowity poniesiony do końca 2018 r. koszt realizacji działania według stanu faktycznego wynosi 2 134 289 PLN i został on poniesiony na potrzeby rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Zgodnie z deklaracją gminy, inwestycja obejmująca budowę kanalizacji w miejscowości Łyskowo-Sarnik-Pełczyce wraz z modernizacją przepompowni ścieków w aglomeracji Pełczyce oraz rozbudowę i modernizacją oczyszczalni ścieków w Pełczycach jest w trakcie przygotowania, a jej realizacja planowana jest na lata 2020-2022.

5.2.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo

Kategoria obejmuje 11 działań podstawowych, z których wszystkie mają na celu ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych (tab. 11).

Tabela 11 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Rolnictwo

Opis działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
Działanie: realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych			
budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych o powierzchni ... m ²	prowadzący działalność rolniczą na OSN	II kw. 2017	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania .... m ³ naturalnych nawozów płynnych	prowadzący działalność rolniczą na OSN	II kw. 2017	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
Działanie: realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych			
edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa	ODR, gmina	działanie ciągłe	liczba przeprowadzonych szkoleń
kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie	WIOŚ	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem	prowadzący działalność rolniczą na OSN	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Opis działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
prowadzenie monitoringu oraz dokumentowanie realizacji programu i jego efektów	GIOŚ, WIOŚ, KSChR, OSChR, CDR, ODR, KZGW	działanie ciągłe	czy monitoring realizacji programu i jego efektów został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - raport z monitoringu dostępny)
przestrzeganie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami	prowadzący działalność rolniczą na OSN	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
przestrzeganie zasad nawożenia	prowadzący działalność rolniczą na OSN	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
przestrzeganie zasad nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu	prowadzący działalność rolniczą na OSN	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
stosowanie właściwego nawożenia w pobliżu cieków	prowadzący działalność rolniczą na OSN	działanie ciągłe	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
Działanie: objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych			
objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.	Dyrektor RZGW	działanie ciągłe	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Działania te są związane z wdrażaniem w Polsce Dyrektywy Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego 91/676/EWG (Dz. U. UEL 375 z dnia 31 grudnia 1991 r., str. 1, z późn zm.) zwanej dyrektywą azotanową. W trakcie opracowywania aPWŚK, za wdrażanie dyrektywy azotanowej w Polsce odpowiadali dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Wyznaczali oni wody wrażliwe oraz obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego

i obejmowali je programami działań mającymi na celu ograniczenie odpływu azotu. Zarówno wody wrażliwe, OSN jak i programy działań były weryfikowane co 4 lata.

W przypadku JCWP jezior, działania z kategorii Rolnictwo zostały przypisane dla 15 JCWP. Dla sześciu JCWP zakres rzeczowy obejmował realizację 10 działań z zakresu realizacji programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z już obowiązujących (opublikowanych) rozporządzeń dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych i były to:

1. LW10455 Gąsawskie - rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 30 kwietnia 2013 (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego 2013, poz. 1856); obecnie JCWP podlega RZGW w Bydgoszczy;
2. LW10457 Biskupińskie - rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 30 kwietnia 2013 (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego 2013, poz. 1856); obecnie JCWP podlega RZGW w Bydgoszczy;
3. LW11041 Będgoszcz - rozporządzenia nr 7/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 3 października 2012 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego 2012, poz. 2069);
4. LW20235 Steklin - rozporządzenie nr 2/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2013 (Dz. Urz. Woj. Kujawsko - Pomorskiego 2013, poz. 1807);
5. LW20584 Święte - rozporządzenie nr 2/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2013 (Dz. Urz. Woj. Kujawsko - Pomorskiego 2013, poz. 1807);
6. LW20622 Nogat - rozporządzenie nr 2/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2013 (Dz. Urz. Woj. Kujawsko - Pomorskiego 2013, poz. 1807);

W przypadku dziewięciu JCWP natomiast, działania obejmowały objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Były to:

1. LW20014 Urszulewskie - RZGW w Warszawie;
2. LW30039 Tajno - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
3. LW30147 Wojnowo - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
4. LW30449 Klebarskie - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
5. LW30452 Kiermaz - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
6. LW30472 Blanki - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
7. LW30473 Symsar - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
8. LW30475 Kinkajmskie - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku);
9. LW30603 Pobondzie - RZGW w Warszawie (obecnie RZGW w Białymstoku).

Ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1566) wprowadziła znaczące zmiany w zakresie wdrażania dyrektywy azotanowej w Polsce. Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, zgodnie z zapisami art. 106 ust. 1 ww. Ustawy, ma obowiązywać na terenie całego kraju, a nie jak dotychczas tylko na wyznaczonych obszarach. Oznacza to, że od 27 lipca 2018 r. tj. od daty wejścia w życie zapisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia "Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu" (Dz. U. z 2018 r. poz. 1339) znacznie wykracza poza założenia poczynione na etapie opracowywania aPWŚK. Zmiana podejścia do wdrażania dyrektywy azotanowej pozwala uznać działania za prace będące w trakcie realizacji, ale w zakresie szerszym niż zaplanowano.

Dlatego też podsumowanie realizacji programów działań z kategorii rolnictwo może dotyczyć jedynie sześciu JCWP jezior, objętych OSN wyznaczanych na lata 2012-2016. Działania z kategorii rolnictwo dla tych JCWP były realizowane tylko do II kw. 2016 r. Dla 6 JCWP jezior, dla których wskazano realizację już opublikowanych programów działań, działaniami o charakterze mierzalnym i możliwym do wycenienia, były dwa działania: 1) budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania naturalnych nawozów płynnych oraz 2) budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych.

Działanie Budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych zostało wskazane do realizacji na obszarze zlewni sześciu JCWP jezior, a łączna powierzchnia płyt do przechowywania nawozów naturalnych stałych, wskazana do wybudowania wyniosła 15 242 m². Odpowiedzi na zapytania ankietowe uzyskano dla trzech jezior z trzech gmin (50%). Żadna z gmin nie wskazała postępu w realizacji działania.

Działanie Budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania naturalnych nawozów płynnych zostało wskazane do realizacji na obszarze zlewni sześciu JCWP jezior, a łączna pojemność zbiorników do przechowywania naturalnych nawozów płynnych, wskazana do wybudowania wyniosła 8715 m³. Odpowiedzi na zapytania ankietowe uzyskano dla trzech jezior z trzech gmin (50%). Żadna z gmin nie wskazała postępu w realizacji działania.

W przypadku działania dotyczącego edukacji osób prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa, w odpowiedziach ankietowych dla czterech JCWP zadeklarowane zostało przez dwa Ośrodki Doradztwa Rolniczego (Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie i Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach) przeprowadzenie od 2 do 6 szkoleń (łącznie 13 szkoleń) dla łącznej liczby 192 osób. Oznacza to, że szkolenia prowadzono w 100 %.

Należy jednak mieć świadomość, że z uwagi na wejście w życie z dniem 27 lipca 2018 r. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, zachodzi konieczność ponownego

przeszkolenia rolników z „dawnych” OSN i rozszerzenia szkolenia o rolników, którzy dotychczas gospodarowali poza OSN.

Pozostałe działania z tej kategorii mają charakter ciągły, a monitorowanie postępów ich realizacji opiera się na dostępności raportów z kontroli i monitoringu. Spośród sześciu JCWP, dla których wskazano szereg działań koniecznych do wdrożenia w związku z realizacją opublikowanego i obowiązującego przed 2017 r. programu działań, mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, w odpowiedziach ankietowych nie wskazano żadnego postępu w realizacji działań.

5.2.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

Kategoria z zakresu działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych jest dosyć rozbudowana i obejmuje siedem działań zgrupowanych w czterech grupach o zróżnicowanym zakresie rzeczowym (tab. 12).

Tabela 12 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

Nazwa działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
Grupa działań: Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (działania podstawowe)			
opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych	Dyrektor RZGW	IV kw. 2018	czy dokumentacja została opracowana? (0 - działanie niepodjęte; 1 - dokumentacja na potrzeby wydania rozporządzenia w trakcie opracowywania; 2 - dokumentacja na potrzeby wydania rozporządzenia opracowana);
wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych	Wojewoda (przed 1.01.2018 Dyrektor RZGW)	IV kw. 2021	czy rozporządzenie zostało opracowane? (0 - działanie niepodjęte; 1 - rozporządzenie w trakcie opracowywania/konsultacji; 2 - rozporządzenie wydane)
Grupa działań: Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni (działania uzupełniające)			
opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	Brak podstawy prawnej (przed 1.01.2018 Dyrektor RZGW)	IV kw. 2021	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - wydane)
weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni	Brak podstawy prawnej (przed 1.01.2018 Dyrektor RZGW)	IV kw. 2016	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane)
Grupa działań: Dostęp do informacji (działania podstawowe)			
objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody	PPIS	działanie ciągłe	opracowanie oceny dla części wód (0 - ocena nie została udostępniona; 2 - ocena została udostępniona)

Nazwa działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	PPIS	działanie ciągłe	opracowanie oceny dla części wód (0 - ocena nie została udostępniona; 2 - ocena została udostępniona)
Grupa działań: Indywidualne ustalenie celu środowiskowego (działania uzupełniające)			
ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (przed 1.01.2018 Minister Środowiska)	IV kw. 2021	czy działanie zostało zrealizowane? (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie opracowania, 2 - zrealizowane)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Grupa działań: Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych

Bardzo istotnymi z punktu widzenia ochrony jezior, a zarazem jednymi z trudniejszych do wdrożenia działaniami z tej kategorii, są działania związane z ustanowieniem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych. Obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych to narzędzie umożliwiające skuteczną ochronę wód, wprowadzone zapisami art. 59 ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1121 z późn. zm.), mówiącymi o tym, że są to obszary, na których „obowiązują zakazy, nakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją” oraz „...można zabronić wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”. Zapis ten był niewykorzystanym wcześniej w Polsce instrumentem ochrony środowiska, a postulat jego wykorzystania pojawił się dopiero na etapie prac nad aktualizacją PGW na lata 2016-2021. Brak doświadczeń krajowych we wdrażaniu tego działania sprawił, że było ono postrzegane, jako szczególnie trudne do realizacji, zatem na etapie opracowywania aPGW działanie to zostało wskazane tylko dla 10 jezior położonych na obszarze czterech (wówczas) RZGW i miało być wdrażane na zasadzie działania „pilotowego”.

1. RZGW w Poznaniu – 3 JCWP (LW10327 Szarcz, LW10360 Chłop, LW10409 Niedzięgiel);
2. RZGW w Szczecinie - 2 JCWP (LW10934 Wądół, LW11081 Pełcz);
3. RZGW w Gdańsku – 2 JCWP (LW20174 Skarlińskie, LW20679 Przywidzkie Duże);
4. RZGW w Warszawie – 3 JCWP (LW30588 Boczne, LW30694 Uścimowskie LW30728, Białe Włodawskie).

Zapisy art. 60 ustawy Prawo wodne z 2001 r., obowiązującej na etapie opracowywania i publikacji aPGW, wskazywały, że obszary ochronne ustanawiane są w drodze prawa miejscowego przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Obecnie obowiązująca ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566), jako organ odpowiedzialny za ustanowienie obszaru ochronnego wskazuje natomiast Wojewodę, który, jak głosi art. 141, na wniosek Wód Polskich „ustanawia obszar ochronny, w drodze aktu prawa miejscowego, wskazując ograniczenia lub

zakazy dotyczące użytkowania gruntów oraz korzystania z wód na terenie obszaru ochronnego oraz granice tego obszaru”.

Na skutek zmian administracyjnych, wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2018 r. ustawą Prawo wodne z 2017 r. (powołanie nowych regionalnych zarządów gospodarki wodnej), spośród 10 jezior wskazanych do ustanowienia obszaru ochronnego, cztery zmieniło organ zarządzający, tj. jezioro Niedzięgiel z RZGW w Poznaniu przeszło pod RZGW w Bydgoszczy, a jeziora Boczne, Uścimowskie i Białe Włodawskie z RZGW w Warszawie pod RZGW w Białymstoku (Boczne) oraz RZGW w Lublinie (Uścimowskie i Białe Włodawskie).

Grupa działań związanych z ustanowieniem obszaru ochronnego zbiorników wód śródlądowych obejmuje dwa podstawowe zadania: 1) opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (realizacja do końca 2018 r.) oraz 2) wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (realizacja do końca 2021 r.). W związku z zapisami art. 141 ustawy Prawo wodne z 2017 r., organem odpowiedzialnym za wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych jest Wojewoda, natomiast za opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych pozostaje nadal Dyrektor RZGW.

Informacje na temat stanu zaawansowania realizacji zadania *Opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych* pozyskano na podstawie kwerendy zamówień publicznych, prowadzonych przez RZGW oraz wyników przeprowadzonej ankietyzacji.

W przypadku trzech jezior, wskazanych w aPGW do opracowania dokumentacji przez Dyrektora RZGW w Poznaniu, zadanie zostało zrealizowane w latach 2017-2018. Ponieważ realizacja zadania rozpoczęła się w 2017 r., dokumentacja dla wszystkich trzech jezior: LW10327 Szarcz, LW10360 Chłop, LW10409 Niedzięgiel została przygotowana przez Dyrektora RZGW w Poznaniu. Dokumentacja dla jeziora Niedzięgiel została następnie przekazana do RZGW w Bydgoszczy, obecnego zarządcy tego jeziora.

W przypadku dwóch jezior, wskazanych do opracowania dokumentacji przez Dyrektora RZGW w Gdańsku, dokumentacja dla Jeziora LW20679 Przywidzkiego Dużego została opracowana w 2017 r., a dla Jeziora LW20174 Skarlińskiego w 2018 r.

W przypadku dwóch jezior, wskazanych do opracowania dokumentacji przez Dyrektora RZGW w Szczecinie, dokumentacja dla jezior LW10934 Wądół i LW11081 Pełcz została opracowana w 2018 r.

W przypadku trzech jezior, wskazanych do opracowania dokumentacji przez Dyrektora RZGW w Warszawie, zadanie jest w realizacji. W 2017 roku, na zamówienie Dyrektora RZGW w Warszawie, została przygotowana metodyka na potrzeby ustanowienia obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych na obszarze działalności RZGW w Warszawie. W 2018 r., na zamówienie Dyrektora RZGW w Lublinie (organu, który przejął zarządzanie jeziorami Uścimowskie i Białe Włodawskie), wyłoniony został wykonawca dokumentacji dla jezior LW30588 Boczne, LW30694 Uścimowskie LW30728 i Białe Włodawskie. Prace planowane są do ukończenia w roku 2019.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Dla żadnego z jezior nie zostało jeszcze wydane rozporządzenie wojewody na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych. Harmonogram realizacji działania przewiduje jego wykonanie w terminie do zakończenia obecnego cyklu planistycznego, tj. do końca 2021 r.

Syntetyczne zestawienie na temat realizacji działań w tej grupie przedstawia tabela 13.

Tabela 13 Stan realizacji działań związanych z ustanowieniem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych w JCWP jezior; D – opracowanie dokumentacji; R – wydanie rozporządzenia

Kod JCWP	Nazwa JCWP	RZGW	Wykonawca	Wskaźnik realizacji	
				D	R
LW10327	Szarcz	RZGW w Poznaniu	Konsorcjum Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego i Pectore-Eco Sp. z o.o.)	2	0
LW10360	Chłop	RZGW w Poznaniu		2	0
LW10409	Niedzięgiel	RZGW w Bydgoszczy		2	0
LW10934	Wądół	RZGW w Szczecinie	LemTech Consulting Sp. z o.o.	2	0
LW11081	Pełcz	RZGW w Szczecinie		2	0
LW20174	Skarlińskie	RZGW w Gdańsku	Philippe Marliere Envi-Pro, Poznań	2	0
LW20679	Przywidzkie Duże	RZGW w Gdańsku		2	0
LW30588	Boczne	RZGW w Białymstoku	Narodowa Fundacja Gospodarki Wodnej (metodyka); Ekoverter Łukasz Szkudlarek, Wrocław (dokumentacja)	1	0
LW30694	Uścimowskie	RZGW w Lublinie		1	0
LW30728	Białe Włodawskie	RZGW w Lublinie		1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Grupa działań: Dostęp do informacji

W grupie działań związanych z dostępem do informacji, w przypadku kategorii wód stojących znalazły się dwa działania: Objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody oraz Opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

W przypadku konieczności objęcia nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody, badania wody w kąpielisku wykonuje właściwy państwowy powiatowy lub graniczny inspektor sanitarny przed sezonem kąpielowym oraz każdorazowo w przypadku zaistnienia sytuacji mogącej powodować pogorszenie jakości wody w kąpielisku. Po sezonie kąpielowym Główny Inspektor Sanitarny sporządza sprawozdanie o jakości wody w kąpieliskach. Konieczność objęcia nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody jest działaniem wynikającym z przepisów prawa i powinno być realizowane w sposób ciągły dla wszystkich JCWP z wyznaczonymi w danym roku kąpieliskami.

Zgodnie z zasadami organizacji kąpielisk, wprowadzonymi zapisami ustawy Prawo wodne z 2017 r., od sezonu kąpieliskowego 2018 r. wykaz kąpielisk na terenie gminy lub na polskich

obszarach morskich przyległych do danej gminy publikowany jest do dnia 20 maja każdego roku w drodze uchwały rady gminy. Coroczny wykaz kąpielisk przygotowywany jest na podstawie wniosku organizatora kąpieliska o wpisanie kąpieliska do wykazu kąpielisk danej gminy, składanego do właściwego terenowo wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w terminie do końca roku poprzedzającego sezon kąpielowy. W związku z tym liczba JCWP jezior z wyznaczonymi kąpieliskami jest zmienna i wynika ze zgłoszenia lub nie w danym roku danego kąpieliska.

Działanie dotyczące objęcia nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody w kąpielisku zgodnie z aPGW zostało przypisane 37 JCWP jezior, w których na etapie opracowywania programów działań kąpielisko było wyznaczone. Na podstawie analizy informacji publikowanych w Serwisie kąpieliskowym na stronie Państwowej Inspekcji Sanitarnej (<https://sk.gis.gov.pl/>), opublikowane są oceny jakości wód w kąpielisku z lat 2016-2018 dla kąpielisk zlokalizowanych na 27 spośród 37 JCWP wskazanych do realizacji działania, co stanowi 73%.

Dodatkowo, wody powierzchniowe będące jednolitymi częściami wód powierzchniowych, przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych stanowią obszary chronione w rozumieniu ustawy Prawo wodne i jako takie, w ramach oceny stanu, podlegają ocenie spełnienia wymogów dodatkowych. W analizowanym okresie raportowym, t.j. w latach 2016-2017, ocena taka była przeprowadzona przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska dla 21 jezior, co stanowi 57% wszystkich wskazanych do realizacji działania JCWP.

Wykonywanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia jest działaniem ciągłym, a obowiązek jego realizacji wynika bezpośrednio z przepisów prawa. Jedyną JCWP jeziorną, z której ujmowana jest woda na cele zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia jest jezioro Miedwie. Ujęcie wody na jeziorze Miedwie zostało oddane do eksploatacji w 1976 roku i zaopatruje w wodę około 330 tysięcy mieszkańców miasta Szczecin. Wodę z jeziora ujmuje się za pomocą czerpni zlokalizowanej 240 m od brzegu jeziora w kierunku wschodnim, 6 metrów ponad dnem jeziora i równocześnie 17,0 - 18,0 m pod powierzchnią zwierciadła wody. Stąd woda grawitacyjnie przepływa dwoma równoległymi rurociągami do pompowni zlokalizowanej w odległości 425 m od ujęcia. Wody jeziora Miedwie dla potrzeb funkcjonowania ujęcia są podpiętrzane na jazie zlokalizowanym na rzece Płoni na jej wypływie z jeziora. Decyzja o pozwoleniu wodnoprawnym zezwala Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji Spółce z o.o. w Szczecinie na pobór wody z jeziora Miedwie w ilości $Q_{maxh}=1,67 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{maxd}=100\,000 \text{ m}^3/\text{dobę}$, $Q_{maxr}=36 \text{ mln m}^3 \text{ rok}$ (informacja ze strony www.rzgw.szczecin.pl).

Konieczność wykonywania oraz zakres badań ujmowanych wód pod kątem spełnienia wymogów jakości w stosunku do wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wynikają bezpośrednio z zapisów ustawy Prawo wodne z 2017 r. Zgodnie z art. 74, wymagania, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, a także częstotliwość pobierania próbek wody, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny, czy wody odpowiadają wymaganiom określa Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia.

Analizę jakości wód ujmowanych z Miedwia przeprowadza Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Szczecinie, zgodnie z deklaracją dostawcy nawet kilkanaście razy dziennie. Zakład ten, podobnie jak wszystkie wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę, pozostaje pod kontrolą Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która prowadzi nadzór nad jakością wody w ramach stałego monitoringu, który obejmuje monitoring kontrolny i monitoring przeglądowy. Dla wodociągu o wydajności powyżej 10 000 m³/dobę, do którego należy ZPW „Miedwie”, pobiera się minimalnie 34 próbki na rok dla monitoringu kontrolnego i 4 próbki na rok dla monitoringu przeglądowego. Na podstawie wyników badań laboratoryjnych wody wykonywanych przez uprawnione laboratoria PIS przeprowadza ocenę przydatności wody do spożycia. Ocena taka oparta jest na zapisach Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2017 poz. 2294).

Ponadto, jezioro Miedwie, jako JCWP przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia stanowi obszar chroniony w rozumieniu ustawy Prawo wodne i jako taka w ramach oceny stanu, podlega ocenie spełnienia wymogów dodatkowych. W analizowanym okresie raportowym, t.j. w latach 2016-2017, ocena taka była przeprowadzona dla jeziora Miedwie corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. W związku z przeniesieniem obowiązku monitoringu oraz oceny stanu obszarów chronionych – JCWP przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia z Inspekcji Ochrony Środowiska na przedsiębiorstwa wodociągowe, zgodnie z art. 349 ust. 15 Prawa wodnego z 2017 r., wyniki monitoringu wszystkich wskaźników oceny oraz informacje o wynikach oceny jakości JCWP wykorzystywanych do celów pitnych powinny być wykonywane przez przedsiębiorstwa wodociągowe i przekazywane Inspekcji Ochrony Środowiska.

Grupa działań: Opracowanie i weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni

Działanie dotyczące opracowania warunków korzystania z wód zlewni, w przypadku kategorii wód jeziornych zostało przypisane siedmiu JCWP, w tym trzech leżących w zlewni rzeki Łyny, jednej w zlewni rzeki Regi oraz dwóm w zlewni rzeki Wieprzy (tab. 7). Działanie polegające na weryfikacji zgodności warunków korzystania z wód zlewni z celami środowiskowymi zostało wskazane dla sześciu JCWP jezior, w tym pięciu położonych w zlewni Brdy i jednej w zlewni rzeki Iny (tab. 14).

Tabela 14 Wykaz JCWP jezior z przypisanymi działaniami z grupy Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni

Kod JCWP	Nazwa JCWP	RZGW	Działanie	Postęp realizacji
LW30454	Wadąg	RZGW w Białymstoku	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni Łyny	1
LW30483	Mój			
LW30516	Silec			
LW30527	Rydzówka			
LW20827	Przytoń	Dyrektor RZGW w Szczecinie	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni Regi	2
LW20926	Skąpe	Dyrektor RZGW w Szczecinie	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni Wieprzy	2
LW20935	Kościelne			
LW20265	Dymno	Dyrektor RZGW	Weryfikacja warunków	0

Kod JCWP	Nazwa JCWP	RZGW	Działanie	Postęp realizacji
LW20311	Wiejskie	w Gdańsku	korzystania z wód zlewni Brdy	
LW20312	Piaszno			
LW20313	Borzyszkowskie			
LW20350	Kiedrowickie			
LW11081	Pełcz	Dyrektor RZGW w Szczecinie	Weryfikacja warunków korzystania z wód zlewni Iny	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

W przypadku jezior położonych w zlewni rzeki Łyny, RZGW w Białymstoku zadanie jest w trakcie realizacji (termin zakończenia 30.X.2019).

Warunki korzystania z wód zlewni Regi zostały opublikowane w 2017 roku na drodze rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 2 marca 2017 r.).

Warunki korzystania z wód zlewni Iny zostały opublikowane w 2016 roku na drodze rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie nr 7/2016 z dnia 10 maja 2016 r. Biorąc pod uwagę fakt, że podstawą rozporządzenia było najprawdopodobniej opracowanie pn. „Opracowanie projektu warunków korzystania z wód zlewni rzeki Iny” z 2014 roku (IMGW-PIB, 2014), czyli sprzed opublikowania aPGW, istnieje duże prawdopodobieństwo, że warunki nie uwzględniają postulatu z aPGW w zakresie weryfikacji zgodności z celami środowiskowymi.

Podobnie, warunki korzystania z wód zlewni rzeki Brdy, nie uwzględniają postulatu weryfikacji z celami środowiskowymi, a weryfikacja taka jak dotąd nie została przeprowadzona.

Należy tu podkreślić, że zgodnie z ustawą Prawo wodne z 20 lipca 2017 r. obecnie nie ma podstaw do wydania przez Dyrektora RZGW rozporządzenia w sprawie warunków korzystania z wód, w tym także w weryfikacji w zakresie zgodności z celami środowiskowymi.

Grupa działań: Ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych

Działanie zostało wskazane w aPGW dla 14 JCWP, co do których istnieją zasadne przesłanki aby stwierdzić, że ze względu na niekorzystne uwarunkowania naturalne część wód nie może osiągnąć celów środowiskowych ustalonych dla typu wód, który dana JCWP reprezentuje i wymaga ona opracowania obniżonych celów środowiskowych, tj. ustalenia zindywidualizowanych wartości granicznych dla dobrego stanu/potencjału dla parametrów biologicznych i wspierających elementów fizykochemicznych, dla których wskazano mniej rygorystyczny cel środowiskowy. Harmonogram realizacji tego działania przewiduje jego zakończenie w 2021 roku, natomiast prace nakierowane na aktualizację celów środowiskowych dla wszystkich JCWP w Polsce będą prowadzone w roku 2019. W roku 2018 PGW WP wyłoniło wykonawcę prac, który w latach 2018-2019 będzie opracowywał cele środowiskowe, w tym obniżone cele dla analizowanych JCWP jeziornych. Z tego względu, na obecnym etapie cyklu planistycznego, realizacja działania jeszcze się nie rozpoczęła, istnieje natomiast duże prawdopodobieństwo, że działanie zostanie zrealizowane zgodnie z przewidzianym dla niego harmonogramem.

5.2.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Rekultywacja

Kategoria działań z zakresu rekultywacji obejmuje działania o charakterze uzupełniającym, dotyczące różnych etapów przeprowadzenia procesu rekultywacji jezior, od kontynuacji procesu będącego już w toku na etapie opracowywania aPGW do wskazania konieczności opracowania programu rekultywacji dla jezior, które powinny mieć podjęte takie działanie w celu minimalizacji ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych (tab. 15).

Tabela 15 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Rekultywacja

Nazwa działania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Wskaźnik postępu w realizacji
rekultywacja w toku	gmina	IV kw. 2018	czy program rekultywacji jeziora został zrealizowany? (1 - program w trakcie realizacji; 2 - realizacja programu zakończona)
realizacja opracowanego programu rekultywacji	gmina	IV kw. 2021	czy program rekultywacji jeziora został zrealizowany? (0 - działanie niepodjęte; 1 - program w trakcie realizacji; 2 - realizacja programu zakończona)
zastosowanie skutecznych metod rekultywacji jezior: chemicznych (inaktywacja fosforu), biologicznych (bariery roślinne) i mechanicznych (konsolidacja osadów)	powiat	IV kw. 2021	czy program rekultywacji jeziora został zrealizowany? (1 - program w trakcie realizacji; 2 - realizacja programu zakończona)
monitoring operacyjny efektów działań rekultywacyjnych	gmina	działanie ciągłe	czy monitoring został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - wyniki monitoringowe dostępne)
wykonanie badań i opracowanie programu rekultywacji jeziora	gmina	IV kw. 2018	czy został opracowany program rekultywacji jeziora? (0 - działanie niepodjęte; 1 - program w opracowaniu; 2 - program opracowany)

Źródło: Na podstawie aPWŚK

Rekultywacja w toku (przeprowadzenie rekultywacji jeziora)

Działanie przeprowadzenia rekultywacji zostało wskazane dla czterech JCWP jezior (tab. 16), w których prace rekultywacyjne były już prowadzone na etapie opracowywania programów działań, a celem wskazania działania było osiągnięcie pełnej realizacji programu rekultywacji jeziora.

Tabela 16 Wykaz JCWP jezior dla których wskazano rekultywację w toku

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Gmina	Wskaźnik postępu realizacji
LW10217	Durowskie	Wągrowiec	1
LW10337	Wolsztyńskie	Wolsztyn	1
LW10354	Konin	Trzciel	Brak danych
LW10831	Wielgie	Dobiegniew	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Rekultywacja **Jeziora Durowskiego** przeprowadzana jest ze środków gminy Wągrowiec. Rekultywacja jeziora jest w trakcie realizacji - prace rozpoczęły się w roku 2008 i są planowane do kontynuacji do końca roku 2020.

W **Jeziorze Wolsztyńskim** prace rekultywacyjne przeprowadzane są ze środków gminy Wolsztyn. Rekultywacja jeziora jest w trakcie realizacji, a prace wykonywane są etapowo, w zależności od stanu zanieczyszczenia wód jeziornych oraz uzależnione od przyjętej technologii rekultywacji.

W przypadku **jeziora Konin** podjęte zostały próby przeprowadzenia rekultywacji metodą probiotyczną oraz z zastosowaniem balotów słomianych. Obecnie nie uzyskano potwierdzenia kontynuacji działań rekultywacyjnych na jeziorze.

Na **Jeziorze Wielgiem** w Dobiegniewie w 2014 r. rozpoczęto projekt pn. „Rekultywacja Jeziora Wielgie innowacyjną metodą probiotyczną”, realizowany przez Fundację „W Harmonii z Naturą”. W lipcu 2014 roku fundacja podpisała z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego umowę o dofinansowanie projektu. Działania rozpoczęto od kompleksowej analizy stanu ekologicznego jeziora, po czym w czerwcu 2014 r. dokonano zasadniczej aplikacji preparatów probiotycznych. Dodatkowo, zastosowano ok. 100 ładunków (tzw. balotów) słomy jęczmiennej zaprawionej mikroorganizmami. Podczas rekultywacji, jezioro było na bieżąco monitorowane przez Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii PAN w Łodzi. Próby osadów i wody pobierano były w okresie letnim co dwa tygodnie. Po zakończeniu rekultywacji obserwowane są efekty trwałości tego zabiegu.

Realizacja opracowanego programu rekultywacji

Działanie zostało wskazane dla trzech JCWP jezior (LW20066 Skępskie Wielkie, LW20734 Klasztorne i LW20759 Suskie), dla których na etapie przygotowywania programów działań program rekultywacyjny był opracowany, ale na ówczesnym etapie nie został on jeszcze wdrożony.

Działania w kierunku przeprowadzenia rekultywacji jezior skępskich, w tym Jeziora Skępskiego Wielkiego prowadzone są przez gminę Skępe od co najmniej 2014 roku. Gmina współpracuje w tym zakresie z ekspertami z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Brak informacji na temat faktycznego wdrożenia działań rekultywacyjnych.

Gmina Kartuzy w 2018 roku rozpoczęła proces rekultywacji kartuskich jezior. W pierwszym etapie zamierza rozwiązać problem zanieczyszczeń wpływających do jeziora z zewnątrz. Prace w tym zakresie podzielono na trzy zadania, łączny ich koszt to ponad 13,3 mln zł, 70 proc. z tej sumy to dofinansowanie ze środków unijnych. W roku 2018 gmina planowała złożyć wniosek o dofinansowanie stworzenia ciągu technologicznego i pierwszych prac na Jeziorze Mielenko (jako pierwszego jeziora w systemie jezior kartuskich, podlegających procesowi rekultywacji). Realizację pierwszego etapu przewidziano na okres jesienno-wczesnowiosenny roku 2018-2019. W latach 2019-2021 przewiduje się prace rekultywacyjne na pozostałych jeziorach tj. Karczemne i Klasztorne.

Gmina Susz w 2016 roku podjęła działania w kierunku zastosowania na Jeziorze Suskim biologicznej metody rekultywacji w oparciu o produkowany w Polsce preparat firmy ProBiotics. Ważnym elementem tego programu ma być również kwestia uporządkowania zlewni jeziora.

Zastosowanie skutecznych metod rekultywacji jezior: chemicznych (inaktywacja fosforu), biologicznych (bariery roślinne) i mechanicznych (konsolidacja osadów)

Działanie zostało wskazane do realizacji dla jednej JCWP jeziornej – Jeziora Zdrowskiego, na którym działania rekultywacyjne prowadzone są od kilkunastu lat. W latach 2004-2015 na jeziorze zastosowany został cały szereg działań zmierzających ku poprawie jakości i ilości wód w jeziorze (http://www.rceeplock.pl/wisla/files/konferencja/sm_ochrona_jez_zdw.pdf), a prace te są obecnie kontynuowane i przynoszą zadowalające efekty (<http://wzmiuw.waw.pl/pl/renaturyzacja-jezior>). Doniesienia literaturowe i konferencyjne z ostatnich lat wskazują na poprawę jakości wód jeziora. Działanie w toku, z dużą szansą na zadowalające efekty.

Monitoring operacyjny efektów działań rekultywacyjnych

W przypadku rekultywowanych jezior bezwzględnie powinny być przeprowadzone badania efektów działań rekultywacyjnych w celu określenia, czy działanie przyniosło zamierzony efekt oraz czy efekt ten jest trwały (często zdarza się bowiem, że po ustaniu działań rekultywacyjnych, stan jeziora ponownie się pogarsza). Wskazanie podjęcia takiego działania zostało przypisane sześciu JCWP jezior, w których prowadzono lub prowadzi się działania rekultywacyjne (LW10337 Wolsztyńskie, LW10831 Wielgie, LW10141 Góreckie, LW10156 Swarzędzkie, LW10533 Trzesiecko LW30312 Długie).

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, Jezioro Wielgie Dobiegniewskie było badane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, delegaturę w Gorzowie Wielkopolskim w 2016 roku (pod kątem stanu chemicznego). Stan jeziora był zły. Wcześniejsze badania z roku 2014 też wskazują również na zły stan jeziora. Na żadnych z pozostałych jezior, wskazanych do realizacji tego działania, w latach 2016-2017 badania monitoringowe w ramach PMŚ nie były prowadzone.

Badania mające na celu monitoring skuteczności działań rekultywacyjnych prowadzony jest na wskazanych jeziorach także przez inne podmioty, np. jednostki naukowe w ramach badań naukowych lub na zlecenie gminy. W jeziorze Wolsztyńskim monitoring realizowany jest cyklicznie od 1996 r. W roku 2018 przeprowadzono badania pilotażowe z zastosowaniem sonaru oraz badania miąższości osadu dennego. Sanepid w Wolsztynie oraz właściwy WIOŚ prowadzi badania jakości wody na podstawie pobranych próbek. W przypadku Jeziora Góreckiego badania przeprowadził

Wielkopolski Park Narodowy, który jest właścicielem jeziora. Podawanie w tym przypadku gminy, jako jednostki odpowiedzialnej jest błędne, gdyż nie ma ona kompetencji działania w tym zakresie. W latach 2009 -2016 WPN prowadził działania rekultywacyjne w zakresie możliwym do realizacji. Od tego czasu zakończono na razie zasadniczy okres rekultywacji. Pozostał na jeziorze pracujący aerator, który poddawany jest konserwacji. Podjęcie kolejnych zabiegów uzależnione jest od dalszych obserwacji stanu jeziora i decyzji WPN. W Jeziorze Swarzędzkim, które od niemal dekady poddawane jest intensywnym działaniom rekultywacyjnym przy zastosowaniu różnych metod (m.in. napowietrzanie wód naddennych przy użyciu aeratora pulweryzacyjnego, inaktywacja fosforu siarczanem żelaza i chlorkiem magnezu oraz biomanipulacja), analizy jakości wód prowadzone są regularnie przez pracowników naukowych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W jeziorze Trzesiecko inicjatywę badań jakości wód do oceny skuteczności działań rekultywacyjnych podjął Uniwersytet Szczeciński. Tego typu inicjatywy, jakkolwiek dostarczają cennych informacji o stanie jezior, zazwyczaj wykonywane są *ad hoc* i nie mają jednak waloru badania zgodnego z PMŚ (wykonywanego zgodnie z określonymi prawem procedurami i zakresem).

Wykonanie badań i opracowanie programu rekultywacji jeziora

Działanie to zostało przypisane tym JCWP jezior, dla których podjęcie rekultywacji zostało uznane za jedyne realnie minimalizujące ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Stopień degradacji oraz poziom zanieczyszczenia wód tych jezior wskazują, że podjęcie innych, mniej specyficznych działań, może nie przynieść oczekiwanych efektów ekologicznych.

W aPGW działanie to zostało przypisane 65 JCWP jezior. Analiza odpowiedzi ankietowych, pozyskanych z 33 gmin na temat realizacji tego działania w 47 JCWP (72%), jak również obszerna kwerenda literaturowa i internetowa w zakresie planów rekultywacyjnych dla tych jezior wykazały, że w przypadku sześciu JCWP jezior (W20647 Wierzysko, LW10144 Raczyńskie, LW10206 Łeknińskie, LW10216 Kobyleckie, LW10251 Rogoźno, LW10253 Kierskie) faktycznie prowadzone są działania z zakresu rekultywacji. W przypadku kolejnych 10 JCWP jezior (LW10133 Strykowski LW10148 Bnińskie LW10149 Kórnickie LW10193 Zioło LW10200 Rogowskie LW10212 Grylewskie LW10221 Prusieckie LW10276 Wielkie LW10408 Szarlej LW10438 Tuczo) istnieją przesłanki, że działania rekultywacyjne zostaną podjęte w najbliższej przyszłości. Dla pozostałych 49 JCWP jezior z przypisanym tym działaniem nie znaleziono żadnych przesłanek do stwierdzenia, że zostały podjęte działania zmierzające ku realizacji działania.

Podsumowując wyniki analizy stopnia wdrożenia działań z kategorii Rekultywacja można stwierdzić, że generalnie wiele prac jest w toku, a gminy podejmują inicjatywy w kierunku realizacji zadania. Trzeba też jasno podkreślić, że wbrew wskazaniom w aPGW gmina nie jest organem formalnie odpowiedzialnym za przeprowadzanie rekultywacji, a wszelkie inicjatywy w tym kierunku mają charakter dobrowolny, podyktowany dbałością o zarządzane tereny. Ponadto, działania rekultywacyjne nie są w żaden sposób uregulowane prawnie (brak regulacji w zakresie organów odpowiedzialnych, warunków przeprowadzenia rekultywacji, obowiązków wykonawcy, etc.), co może prowadzić do nieprawidłowego wykonania prac, a w efekcie do nieskutecznej rekultywacji jeziora lub, w najgorszym przypadku, pogorszenia jego stanu.

5.2.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring

Kategoria obejmuje jedno działanie o charakterze uzupełniającym – przeprowadzenie monitoringu badawczego jezior w zakresie substancji biogenych i przezroczystości wód dwukrotnie w sezonie badawczym w jednym roku podczas trwania cyklu planistycznego 2016-2021. Działanie to zostało przypisane JCWP jezior, dla których na etapie opracowywania programu działań nie były dostępne aktualne wyniki badań monitoringowych (brak danych lub dane sprzed roku 2010), ale które zostały uznane za zagrożone na podstawie analizy presji w zlewni. Przeprowadzenie takiego „screeningowego” monitoringu w ograniczonym zakresie miało na celu weryfikację oceny zagrożenia jeziora, po to, aby kosztowne działania naprawcze zostały wdrożone jedynie w przypadku tych JCWP, których status zagrożenia zostanie rzeczywiście potwierdzony badaniami.

Działanie to zostało przypisane 359 JCWP jeziornym. W ciągu pierwszych trzech lat bieżącego cyklu planistycznego działanie nie zostało wdrożone do realizacji w formie wskazanej w aPWŚK (monitoring operacyjny dwukrotnie w sezonie). Natomiast, w przypadku 54 JCWP spośród wskazanych do realizacji tego działania (15%), dostępne są wyniki i oceny stanu z badań wykonanych w latach 2016-2017, czyli w zasadzie cel weryfikacji oceny zagrożenia został osiągnięty. Spośród tych JCWP, dla 48 potwierdzony został zły stan wód, a dla dwóch stwierdzono stan wód dobry. Dla pozostałych czterech JCWP w dobrym stanie ekologicznym pełna ocena stanu nie mogła zostać przeprowadzona ze względu na brak badań stanu chemicznego.

5.2.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne

W kategorii działań kontrolnych zostały wskazane trzy działania uzupełniające, mające na celu kontrolę użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw w zakresie gromadzenia ścieków (działanie wskazane dla 128 JCWP jezior), oczyszczania ścieków (działanie wskazane dla 128 JCWP jezior) oraz w zakresie rolniczego gospodarowania (działanie wskazane dla 539 JCWP jezior).

Na podstawie ankietyzacji podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań uzyskano odpowiedzi:

- i) dla 84 JCWP (65,6% JCWP ze wskazanym działaniem) z 78 podmiotów (wyłącznie gminy) dla działania dotyczącego kontroli postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata,
- ii) dla 69 JCWP (53,9% JCWP ze wskazanym działaniem) z 73 podmiotów (gminy oraz dwa Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska) dla działania dotyczącego kontroli postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata oraz
- iii) dla 399 JCWP (74,0% JCWP ze wskazanym działaniem) z 539 podmiotów (gminy oraz sześć Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska) dla działania dotyczącego kontroli rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku.

Pomimo stosunkowo wysokiego odsetka zwrotów odpowiedzi ankietowych w zakresie działań kontrolnych, analiza odpowiedzi ankietowych podmiotów, które odniosły się do powyższych działań, jednoznacznie wskazuje, że informacje na temat kontroli użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw

we wskazanym zakresie jest gromadzona niesystematycznie i jest silnie rozproszona. Podmioty deklarują prowadzenie kontroli zgodnie z przepisami, natomiast wskazują brak możliwości podania stopnia realizacji tych działań w stosunku do planowanej liczby kontroli oraz JCWP wskazanych do skontrolowania.

Działania mają charakter ciągły a obowiązek ich realizacji wynika bezpośrednio z przepisów prawa. Należy zatem założyć, że ich realizacja przebiega zgodnie z przepisami.

6. Ocena postępu wdrażania programów działań dla JCWPd

Ocena postępu we wdrażaniu działań dla JCWPd podziemnych wykonana została analogicznie jak dla wód powierzchniowych. Analizy bazowały na wynikach prowadzonej w sierpniu 2018 r. ankietyzacji, z dodatkowymi uzupełnieniami opisanymi przy poszczególnych grupach działań. Okres jakiego dotyczy przedstawione poniżej podsumowanie to lata 2016 – 2018 r.

Dla wszystkich 172 JCWPd i zaplanowanych dla nich działań uśredniona wartość stopnia zaawansowania realizacji działań wynosi 12%. Dla dorzecza Jarft nie zostały zwrócone ankiety, dlatego też przyjmuje się dla nich stan realizacji działań na poziomie wartości średniej dla całego kraju. Poniższa tabela obrazuje stan realizacji działań w podziale na dorzecza.

Tabela 17 Stan realizacji działań dla JCWPd w podziale na dorzecza

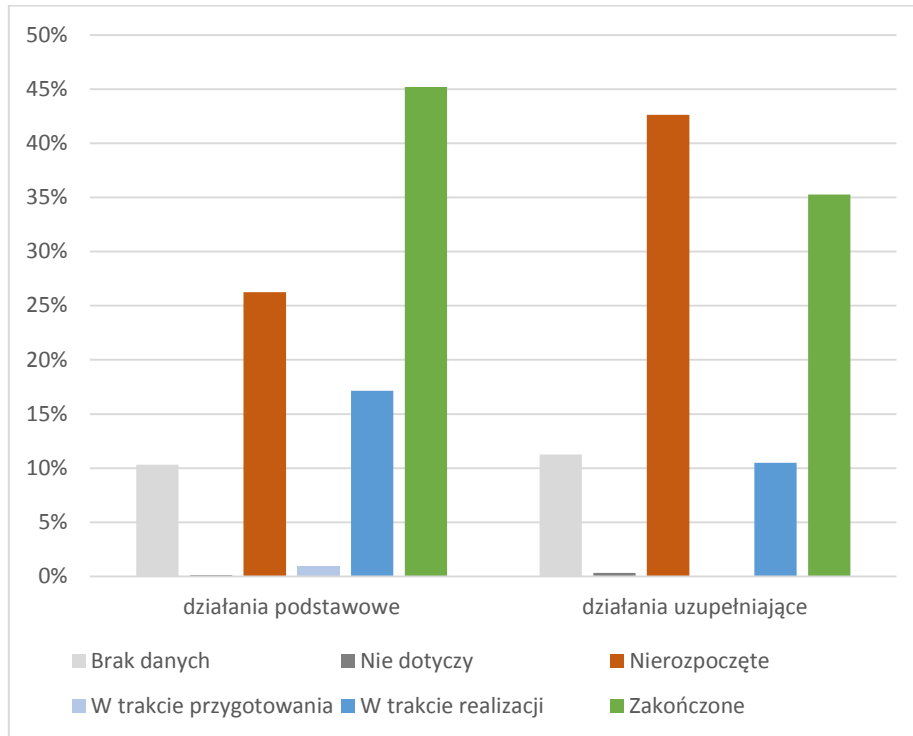
Obszar dorzecza	Liczba działań o wybranym statusie						Średni stopień realizacji [%]
	brak danych	nie dotyczy	nierozpoczęte	w trakcie przygotowania	w trakcie realizacji	zakończone	
Obszar Dorzecza Dniestru	3				3		25,00
Obszar Dorzecza Dunaju	2		12		1	8	4,35
Obszar Dorzecza Łąby	1		3	1		1	0,00
Obszar Dorzecza Niemna	1		4		1	4	0,00
Obszar Dorzecza Odry	228		942	16	531	1189	12,67
Obszar Dorzecza Pregoly	8				1	5	26,21
Obszar Dorzecza Świeżej	2		13		7	16	17,26
Obszar dorzecza Ucker			3		2	5	10,00
Obszar Dorzecza Wisły	433	9	878	38	511	1625	11,82
Obszar Dorzecza Jarft							12,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Działania zakończone stanowią 44%, natomiast działania nierozpoczęte 29%. Istotne znaczenie ma też fakt, iż dla 678 działań pomimo wypełnienia ankiety nie było możliwe określenie postępu w realizacji.

Udział działań zakończonych jest większy dla działań podstawowych i wynosi około 45% -w przypadku działań uzupełniających – 35%. Natomiast nie rozpoczęto wdrażania 26% działań podstawowych i 42 % działań uzupełniających (rys. 19)

Rysunek 19 Stan realizacji działań dla JCWPd w podziale na rodzaj działania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Zgodnie z aPWŚK w JCWPd działania podzielono na 7 kategorii. Są to:

- Działania kontrolne,
- Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne,
- Gospodarka komunalna,
- Gospodarka komunalna/przemysł,
- Przemysł,
- Monitoring,
- Rolnictwo.

Ww. kategorie zostały dodatkowo podzielone na 9 grup działań obejmujących łącznie 31 typów działań. Poniżej przedstawiono postęp w realizacji działań dla JCWPd w podziale na kategorie i grupy.

6.1. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania kontrolne

W ramach kategorii Działania kontrolne wyznaczono w aPWŚK tylko jedną grupę: Badanie i monitorowanie środowiska wodnego.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w ankiecie 3 działania są w trakcie realizacji, 2 uznaje się za zakończone, a dla 9 wskazano na brak danych w zakresie jego zaawansowania. Miernikiem postępu w realizacji działania są:

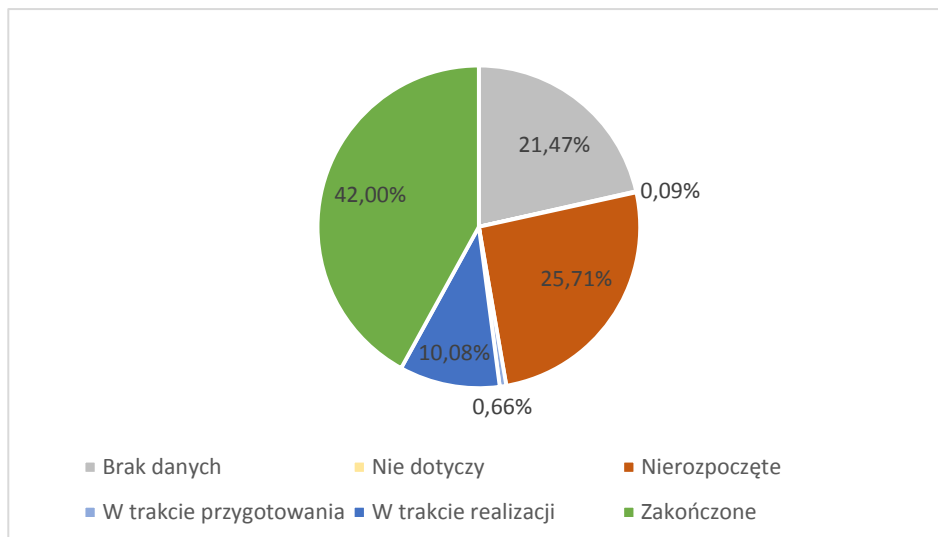
- liczba przeprowadzonych inspekcji,
- liczba planowanych inspekcji.

Zarówno w przypadku działań zakończonych jak i 3 działań w trakcie realizacji, podmiot odpowiedzialny za realizację – WIOŚ, nie przedstawił informacji o wartościach ww. wskaźników. Podkreślić należy, że wskazane dziaania należą, do działań których realizacja zgodnie z zapisami aPWŚK wymagała zmian legislacyjnych umożliwiających ich pełne wdrożenie. Wyjaśnia to więc kwestie związane z brakiem danych na temat faktycznej realizacji działań z kategorii Działania kontrolne.

6.2. Postęp w realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne

Kategoria działania organizacyjno-prawne i edukacyjne obejmuje łącznie 9 działań podzielonych na 4 grupy – Administracyjne, Badanie i monitorowanie środowiska wodnego, Indywidualne ustalenie celu środowiskowego oraz Analiza stanu.

W obrębie całej kategorii 42% działań uznaje się za zrealizowane (rys. 20), a ogólny stan zaawansowania realizacji wynosi 15%. Niska wartość stopnia zaawansowania w porównaniu do ustalonego stopnia realizacji (różnica między 42 a 15%) wynika ze zmian kompetencyjnych w obrębie tej kategorii skutkujących wskazywaniem w ankiecie zakończenia realizacji działania przez jednostki, które utraciły kompetencje w zakresie wdrażania działania, nawet w przypadku gdy nie podjęto faktycznych prac.

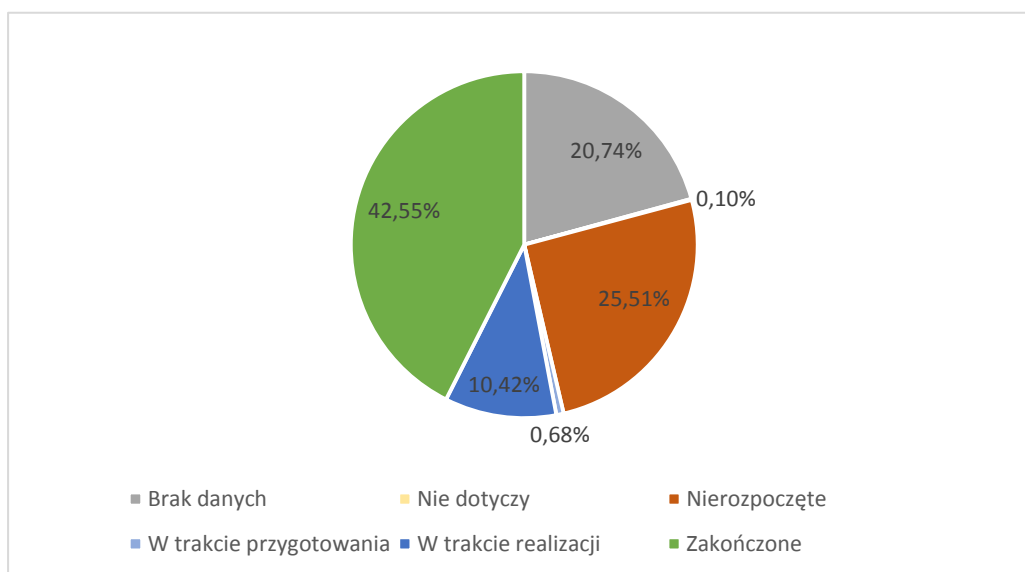
Rysunek 20 Stan realizacji działań z kategorii działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych w JCWPd

W grupie działań Administracyjnych wskazane w aPWŚK jest 6 typów działań:

- opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych,
- stworzenie podstaw do umożliwienia przeprowadzenia pomiarów i raportowania ilości nierejestrowanych poborów wód podziemnych*,
- zmiana zapisów w ustawach Prawo wodne oraz Prawo ochrony środowiska.

Dla wszystkich ww. działań przyporządkowany został ten sam miernik postępu w realizacji: czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane).

Poniższy wykres przedstawia udział działań o poszczególnym statusie realizacji.

Rysunek 21 Stan realizacji działań z grupy Administracyjnych w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Ponad 42% działań zgodnie z informacjami od podmiotów ankietowanych zakończyła się, około 10% jest w trakcie realizacji, a 25% nie zostało jeszcze zaimplementowane. Dla ponad 200 odpowiedzi od podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań nie uzyskano odpowiedzi.

* Zgodnie z aPWŚK realizacja działania wymaga zmiany przepisów prawnych

W grupie działań Badanie i monitorowanie środowiska wodnego wskazano jedno działanie - wykonanie reambulacji dokumentacji hydrogeologicznych określających warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych. Działanie dotyczy 2 dokumentacji dla GZWP nr 326 i 406. Miernikiem postępu realizacji działań jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Zgodnie z danymi PIG-PIB dokumentacja dla GZWP nr 406 została już opracowana a działania w tym zakresie są zakończone. Natomiast opracowywania reambulacji dokumentacji dla GZWP nr 326 jeszcze się nie rozpoczęło.

Grupa działań Indywidualne ustalenie celu środowiskowego również obejmuje tylko jeden typ działania - ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych z przypisanym miernikiem - czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej wszystkie działania w tej grupie są w trakcie realizacji.

Ostatnią grupę działań w kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne stanowi Analiza stanu. W grupie tej sklasyfikowano jeden typ działania - przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn słabego stanu wód. Miernikiem postępu w realizacji ww. działania jest czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Zgodnie z ankietami przedstawionymi przez rzgw – dla dwóch działań, z tej grupy nie rozpoczęto realizacji, a jedno zostało już zakończone przed terminem wynikającym z aPWŚK.

6.3. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna

Kategoria Gospodarka komunalna obejmuje tylko jedno działanie przypisane do grupy optymalizacji zużycia wody. Działanie to polega na poszukiwaniu i dokumentowaniu alternatywnych źródeł wody do spożycia. Zgodnie z ankietą przedstawioną przez gminę Świnoujście działanie to jest w trakcie przygotowania. Działanie ma być zrealizowane do końca roku 2023. Pomimo, iż ankietę dotyczącą poszukiwania i dokumentowania alternatywnych źródeł wody do spożycia została przedstawiona tylko przez jedną z 3 gmin objętych tym działaniem, to przedstawione przez gminę Świnoujście dane są reprezentatywne dla całej JCWPd nr 1 z uwagi na fakt, iż gmina ta powierzchniowo zajmuje większość JCWPd nr 1 a ponadto dane dotyczą obszaru działania Związku Gmin Wyspy Wolin.

6.4. Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł

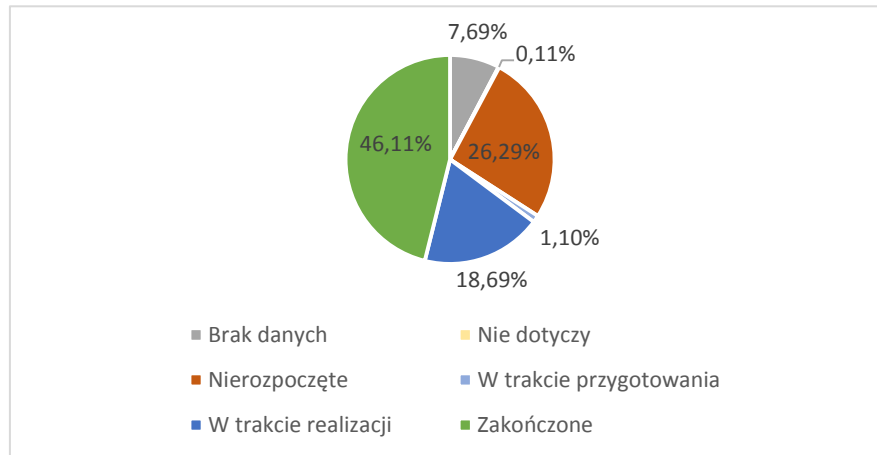
Kategoria Gospodarka komunalna/Przemysł obejmuje łącznie 3 grupy działań: Optymalizacja zużycia wody, Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami oraz Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód. łącznie ww. kategorii przypisano 3 typy działań.

Podstawą do oceny skuteczności działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł poza wynikami ankietyzacji zastosowanie mają także dane zamienne. Wynika to z jednej strony z potrzeby uzupełnienia materiału źródłowego z uwagi na jego znaczne braki, z drugiej zaś z niskiej wiarygodności przekazanych w ankietach danych. W związku z tym, dla działań związanych z realizacją działań systemowych gospodarki odpadami, weryfikowano przekazane dane

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

z wykorzystaniem Wojewódzkich Planów Gospodarki Odpadami oraz innych dostępnych na stronach internetowych gmin danych. Natomiast w zakresie działań związanych ograniczaniem poboru ujęć oraz budową małych zbiorników retencyjnych zastosowano podejście zakładające, iż działanie nie jest realizowane.

Poniższy rysunek przedstawia postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł na podstawie informacji przekazanych w ankietach jeszcze bez uwzględnienia modyfikacji podejścia.

Rysunek 22 Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Na podstawie przekazanych ankiet można stwierdzić, że 46% działań zostało zakończonych, a 26% nie rozpoczęło się.

W grupie działań Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami znajduje się jeden typ działania o nazwie zgodnej z nazwą grupy. Miernikiem działania jest pytanie czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane). Zgodnie z przekazanymi ankietami realizacja tylko dwóch działań zakończyła się. Natomiast po przeprowadzeniu weryfikacji wdrożenia działań z wykorzystaniem wojewódzkich planów gospodarki odpadami oraz danych prezentowanych przez gminy na stronach internetowych postęp w realizacji działań jest wyższy – 9 działań związanych z modernizacją lub zamknięciem składowisk uznaje się za zakończone, 20 działań – głównie obejmujących monitoring składowisk odpadów jest w trakcie realizacji, a prace w zakresie 6 działań nie rozpoczęły się jeszcze.

Grupa działań Optymalizacja zużycia wody również obejmuje tylko jedno działanie - ograniczenie poboru wód podziemnych w obszarach o możliwej ascenzji i ingresji wód o podwyższonym zasoleniu do poziomu umożliwiającego utrzymanie składu chemicznego określonego dla wód pitnych. Miernikiem postępu w realizacji ww. działania są:

- liczba wykonanych zbiorników małej retencji,
- liczba zaplanowanych zbiorników małej retencji,
- % o jaki obniżył się pobór wody po wprowadzeniu ograniczeń,
- zakładany % o jaki miał obniżyć się pobór wody po wprowadzeniu ograniczeń.

Ankiety w zakresie postępu w realizacji niniejszego działania przekazało łącznie 99 na 179 ankietowanych podmiotów ankiet. Zgodnie z przekazanymi ankietami 45% działań zakończyło się, 5% jest w trakcie realizacji, 40% nie rozpoczęto a dla pozostałych 10% gminy przekazały informacje o braku danych. Jednakże wysoki udział działań zrealizowanych nie ma poparcia w pozostałych informacjach przekazanych w ankiecie – stopień realizacji działań we wszystkich ankietach został wypełniony wartością 0 lub pozostawiony pusty. Nie przedstawiono także żadnych informacji o wartościach wskaźników oceny postępu w realizacji działań, kosztów realizacji, źródeł finansowania. Ponadto w trakcie ankietyzacji podniesiona została także kwestia zasadności realizacji działania z kategorii Optymalizacja zużycia wody. Podmioty wskazywały na brak problemów z dostępnością do wód podziemnych. Potwierdza to także ocena stanu wód podziemnych z 2016 r. Żadna z 10 JCWPd objęta ww. działaniem nie jest w złym stanie ilościowym. Mając powyższe na uwadze, działania dotyczące budowy zbiorników małej retencji oraz ograniczenie poboru wód uznaje się za nieistotne niezależnie od stopnia jego realizacji. Jednocześnie zaplanowane w aPWŚK działanie w związku z oceną stanu ilościowego JCWPd nie jest działaniem niezbędnym do osiągnięcia celów środowiskowych i jako takie nie musi być realizowane.

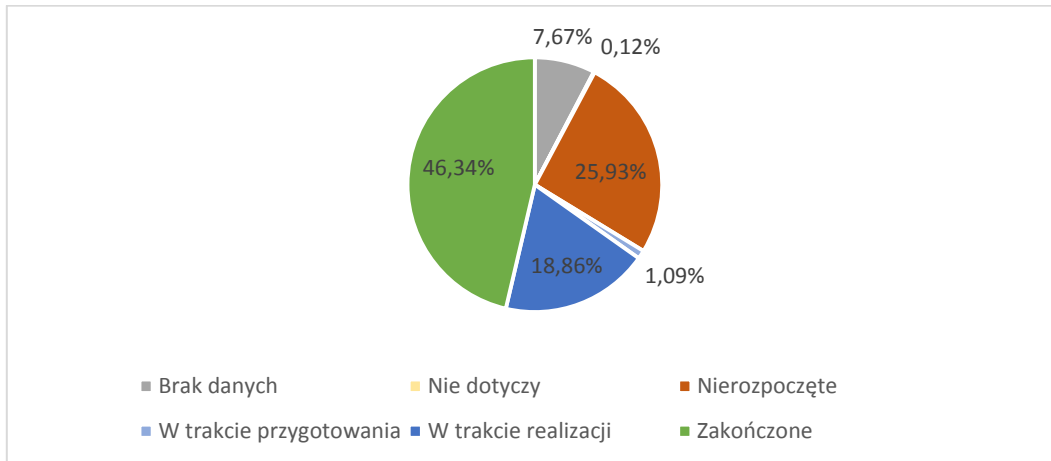
Dodatkowo podkreślić należy, że pomimo braku realizacji działań w zakresie optymalizacji zużycia wody, na obszarach objętych działaniem obowiązują zapisy Rozporządzeń dyrektorów rzgw w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionów wodnych oraz zlewni (poza obszarem administrowanym przez RZGW w Gliwicach). Zapisy aktów prawnych wprowadzają ograniczenia w korzystaniu z wód podziemnych, które za skutkować mają zapewnieniem odpowiedniego stanu ilościowego JCWPd.

Ostania grupa działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł to Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód. Grupa ta obejmuje jedno działanie - coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia. Jako miernik postępu w jego realizacji przyjęto:

- liczba przekazanych raportów,
- liczba wymaganych raportów.

Poniższy rysunek przedstawia udział poszczególnych odpowiedzi w przekazanych ankietach. Status działania zakończonego wskazywały starostwa powiatowe oraz urzędy marszałkowskie jako podmioty, które utraciły uprawnienia podmiotów właściwych do wydawania pozwoleń wodno-prawnego. W związku z tym dla części działań zakończonych w raporcie przedstawiono wartości stopnia realizacji wynoszące 0%. Średni stopień realizacji ww. działania wynosi 19% - na podstawie szacunków podmiotów.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 23 Stan realizacji działań z grupy Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Liczba raportów przekazanych wyniosła 11535 a wymaganych 19157 – co wskazuje na wyższy niż oszacowany przez podmioty stan realizacji – 60%. Oznacza to, że tam gdzie podjęto realizację działania było ono w dużej mierze realizowane zgodnie z założeniami aPWŚK. Zmiana podmiotów odpowiedzialnych do wydawania pozwoleń wodnoprawnych na Wody Polskie powinna zagwarantować dalsze prawidłowe wdrażanie działania.

6.5. Postęp w realizacji działań z kategorii Monitoring

Kategoria Monitoring obejmuje tylko jedno działanie - prowadzenie monitoringu lokalnego wokół ujęć wód podziemnych o poborze przekraczającym 1000 m³/d* należące do grupy działań Badanie i monitorowanie środowiska wodnego. Miernikami postępu w realizacji działania są:

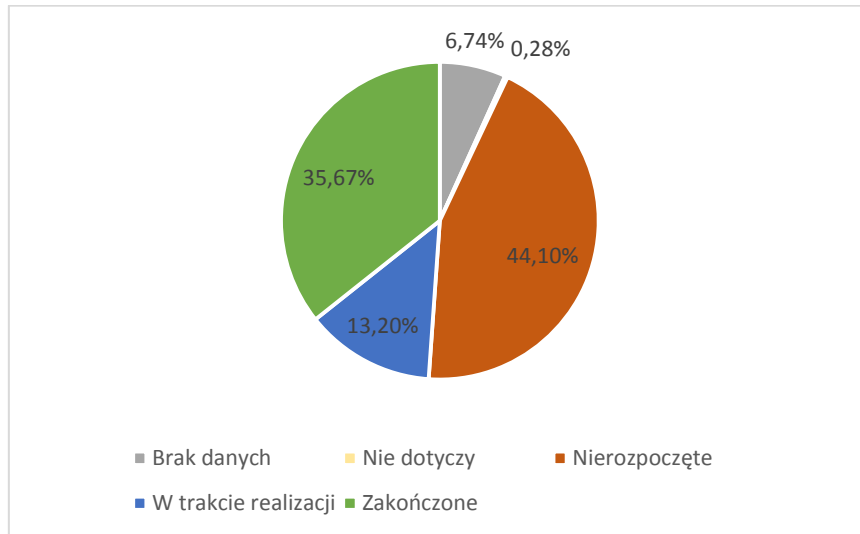
- liczba ujęć wokół których podjęto monitoring lokalny,
- liczba ujęć wymagających monitoringu lokalnego.

Ankiety w zakresie postępu w realizacji działania zostały przesłane do odpowiednich organów odpowiedzialnych za wydawanie pozwoleń wodnoprawnych. Zgodnie z przekazanymi ankietami 35% działań wskazano jako zakończone, a 44 % jako nierozpoczęte (rys. 24).

Podobnie jak w przypadku działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł zmiana prawa prowadząca do zmiany organów odpowiedzialnych w zakresie wydawania pozwoleń wodnoprawnych od 2018 r spowodowała, iż starostwa powiatowe i urzędy marszałkowskie wskazywały na zakończenie realizacji działania oraz 0% postępu wdrażania. Dlatego też średni stan zaawansowania realizacji działania wynosi 6,2%.

* Zgodnie z aPWŚK realizacja działania wymaga zmiany przepisów prawnych

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

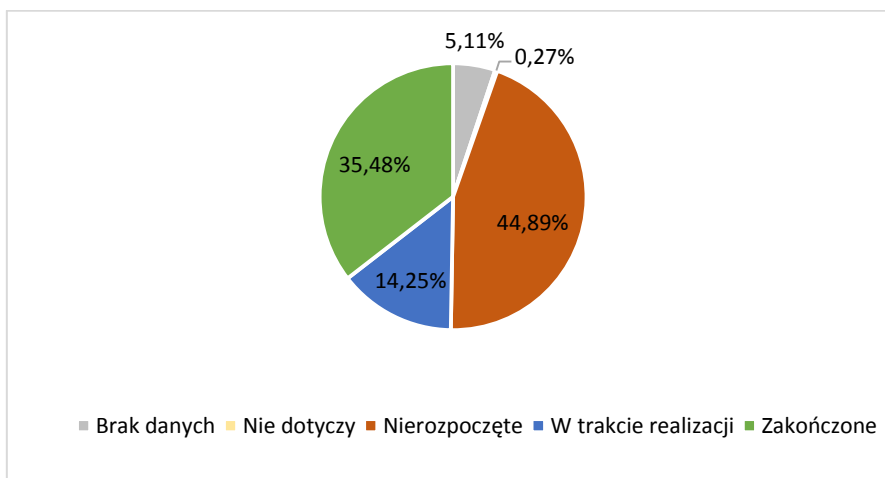
Rysunek 24 Stan realizacji działań z kategorii Monitoring w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Deklarowana liczba ujęć wokół których podjęto monitoring lokalny to 49, a liczba ujęć wokół, których powinien zostać podjęty monitoring to 65. Oznacza to, że tam gdzie podmioty zbierały dane o monitoringu lokalnym wokół ujęć, stan realizacji działania wyniósł 75%. Działanie z uwagi na przejście kompetencji w zakresie wydawania przez Wody Polskie pozwoleń jest w trakcie realizacji.

6.6. Postęp w realizacji działań z kategorii Przemysł

Kategoria przemysł obejmuje łącznie 5 typów działań podzielnych na 3 grupy: Optymalizacja zużycia wody, Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód, Ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. łącznie zgodnie z przekazanymi ankietaми zrealizowano ponad 35% działań, a nie rozpoczęto realizacji prawie 45%.

Rysunek 25 Stan realizacji działań z kategorii Przemysł w JCWPd

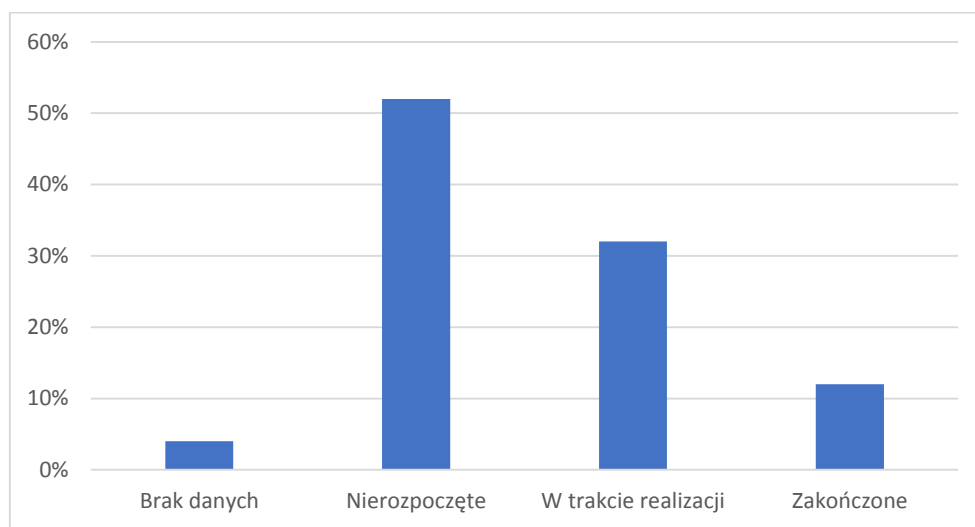
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

W grupie Optymalizacja zużycia wody sklasyfikowano 2 typy działań :

- analiza wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych – wskaźnik postępu: czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane),
- racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia – wskaźniki postępu: % wykorzystania wód na terenie zakładu, zakładany % wykorzystania wód ujmowanych na terenie zakładu, ilość m³ wykorzystywanych ujmowanych wód na terenie zakładu, ilość m³ ujmowanych wód na terenie zakładu.

łącznie w analizowanej grupie zgodnie z deklaracjami w ankietach – ponad 50% działań nie rozpoczęła się, ponad 30% jest w trakcie realizacji, a 11% zakończono.

Rysunek 26 Stan realizacji działań z grupy Optymalizacja zużycia wody w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wielkości wskaźników postępu w realizacji działań nie są możliwe do oceny, gdyż tylko jedna z przekazanych ankiet została w tym zakresie wypełniona. Pozostałe podmioty nie przedstawiły informacji o miernikach postępu, w tym także stopnia realizacji zadania, dla działań w trakcie realizacji.

Kolejną grupą w kategorii Przemysł jest Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód obejmująca dwa działania:

- przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu)* - wskaźniki: % wprowadzanych do wód lub do ziemi wód zasolonych, zakładany % wprowadzanych do wód lub do ziemi wód zasolonych, ilość m³ wprowadzanych do wód lub do ziemi wód zasolonych, zakładana ilość m³ wprowadzanych do wód lub do ziemi wód zasolonych, liczba przekazanych raportów, liczba raportów które powinny być przekazane

* Zgodnie z aPWŚK realizacja działania wymaga zmiany przepisów prawnych

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

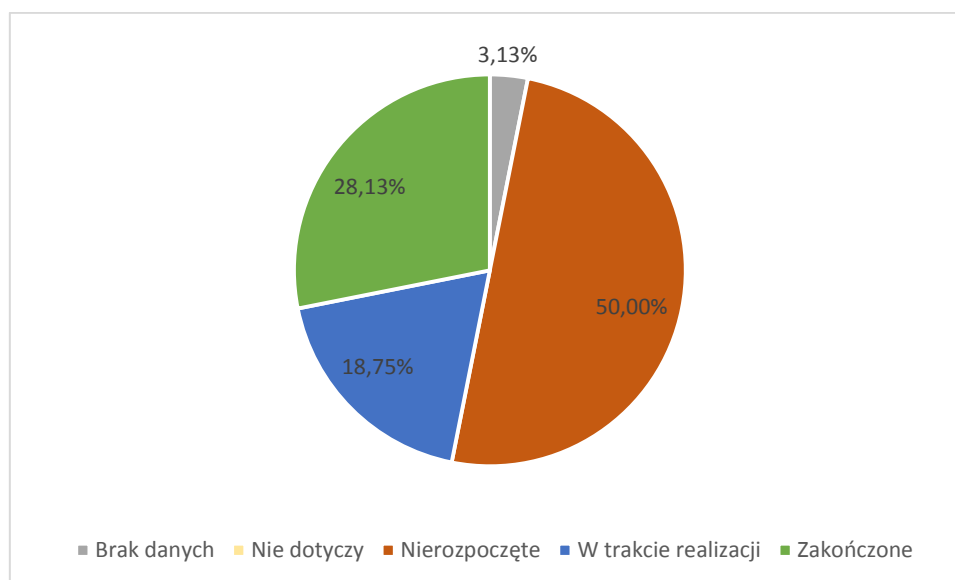
- przekazywanie raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie węgłne i odkrywkowe) danych dotyczących wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji* - wskaźniki: liczba wymaganych do przekazania raportów, liczba przekazanych raportów.

Oba działania są działaniami, które by mogły być realizowane w zaplanowanej formie wymagają zmian legislacyjnych. Ponownie znaczna pula działań oznaczonych przez podmioty ankietowane jako zakończona wiąże się nie tyle z pełnym wdrożeniem działań, co zmianami kompetencyjnymi. Brak przedstawionych informacji o wielkościach mierników postępu wskazuje, że działanie w związku z brakiem zmian prawnych, nakładających obowiązek raportowania do wskazanych w działaniu jednostek, na brak realizacji ww. działań w założonym zakresie.

Ostania grupa działań w kategorii Przemysł to Ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Grupa obejmuje jedno działanie: rekultywacja odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych z przypisanym miernikami postępu:

- liczba wymaganych do przekazania raportów,
- powierzchnia zrekultywowanych odkrywek,
- powierzchnia odkrywek wymagająca rekultywacji,
- liczba zrekultywowanych odkrywek

Działanie to w 50% nie zostało rozpoczęte, prawie 19% podmiotów jest w trakcie realizacji, a 28% podmioty wskazały w ankiecie, iż zakończyły prace nad rekultywacją odkrywek (rys. 27).

Rysunek 27 Stan realizacji działań z grupy Ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

* Zgodnie z aPWŚK realizacja działania wymaga zmiany przepisów prawnych

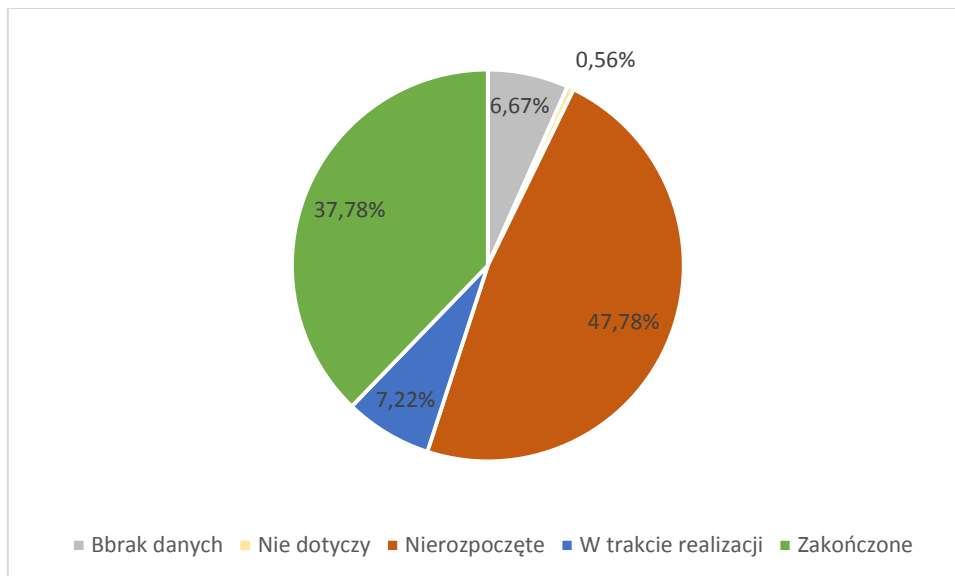
Żaden podmiot nie przekazał natomiast wartości wskaźników służących ocenie postępu. Podmioty wyjaśniały, iż nie dysponują danymi w zakresie jaki obejmuje mierniki z uwagi na fakt, iż jako organy odpowiedzialne do wydawania decyzji w zakresie rekultywacji odkrywek, nie dysponują aktualnymi szczegółowymi informacjami.

6.7. Postęp w realizacji działań z kategorii Rolnictwo

W kategorii Rolnictwo wydzielono w aPWŚK 2 grupy działań Optymalizacja zużycia wody oraz Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych.

W grupie Optymalizacja zużycia wody wskazano działanie: inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć*, z przypisanym wskaźnikiem w postaci pytania czy działanie zostało zrealizowane (0 - nie rozpoczęto, 1 - w trakcie realizacji, 2 - zrealizowane).

Poniższy wykres prezentuje udział odpowiedzi dotyczących tworzonych baz. Podkreślić należy, iż pomimo, wskazania przez część podmiotów zakończenia realizacji działania, to działanie w całości jest w trakcie realizacji. Ponownie starostwa powiatowe i urzędy marszałkowskie wskazywały, iż zakończyły realizację działania w związku z utratą kompetencji w zakresie wydawania pozwoleń wodnoprawnych od 2018 r. Realizacja działania spoczywa obecnie na rzgw oraz zarządach zlewni.

Rysunek 28 Stan realizacji działań z kategorii Rolnictwo w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Grupa działań Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych obejmuje 10 działań związanych z realizacją programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (tab. 18).

* Zgodnie z aPWŚK realizacja działania wymaga zmiany przepisów prawnych

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 18 Wskaźniki postępu w realizacji działań z kategorii Rolnictwo

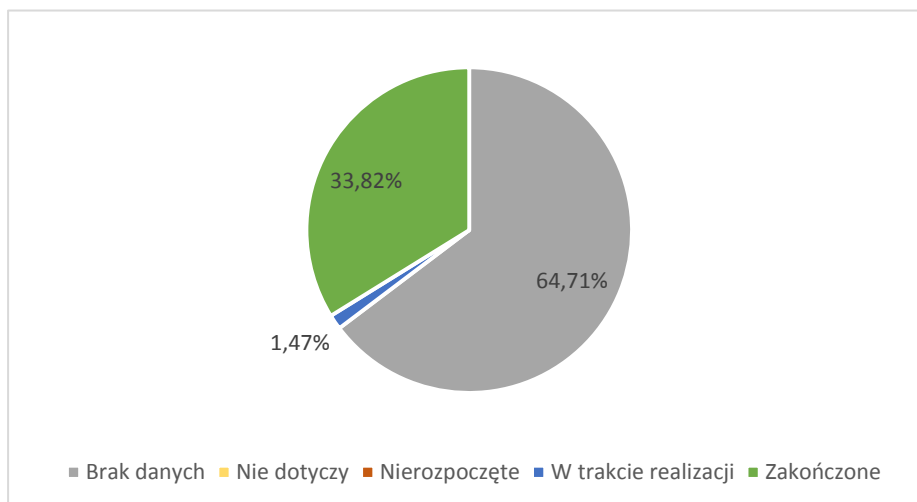
Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych o powierzchni ... m ²	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania .... m ³ naturalnych nawozów płynnych	% wybudowanych obiektów; % rozbudowanych obiektów
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa	liczba przeprowadzonych szkoleń
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	prowadzenie monitoringu oraz dokumentowanie realizacji programu i jego efektów	czy monitoring realizacji programu i jego efektów został przeprowadzony? (0 - brak wyników monitoringu, 2 - raport z monitoringu dostępny)
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Nazwa działania	Zakres rzeczowy	Wskaźniki oceny postępu we wdrażaniu
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie zasad nawożenia	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	przestrzeganie zasad nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli
realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr ... Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w ... w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. ...)	stosowanie właściwego nawożenia w pobliżu cieków	raport z przeprowadzonych kontroli użytkowników gruntów; % przeprowadzonych kontroli

Źródło: Na podstawie aPWŚK

łącznie zgodnie z przekazanymi ankietami 33% działań zakończono, niecałe 2% jest w trakcie realizacji. Natomiast większość odpowiedzi – blisko 65% wskazuje na brak danych o postępie w realizacji działań.

Rysunek 29 Stan realizacji działań z grupy Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych w JCWPd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Mając na uwadze fakt, iż podsumowanie programu działań wynikającego z aPWŚK obejmuje lata 2016-2018 tylko częściowo pokrywające się z okresem obowiązywania programu działań dla

OSN - program obowiązywał w latach 2012-2016, przekazane informacje o liczbie szkoleń czy raportów z kontroli obrazują wyłącznie postęp dla 2016 r. Podkreślić należy, że wdrożenie programu działań na OSN od 2012 r przyczynia się do osiągnięcia celów środowiskowych JCWPd. Dlatego też podobnie jak dla wód powierzchniowych, przyjmuje się stan wdrożenia działań zgodnie z opracowaniem Opracowanie danych na potrzeby raportu z realizacji dyrektywy 91/676/EWG (azotanowej) w okresie 2012-2015³. Średni stan wdrożenia działań z grupy wynosi 93,4%. Działania z uwagi na zmiany legislacyjne obowiązujące od 2018 r. uznaje się zaś za zakończone.

7. Koszty realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK

Podstawą do określenia nakładów finansowych ponoszonych przez poszczególne jednostki na realizację przypisanych im działań były wyniki prowadzonej ankietyzacji. Podmioty, do których skierowana była ankieta wypełniały m.in. pola dotyczące całkowite koszty realizacji działania w podziale na lata, kosztów poniesionych do 2018 r, kwot dofinansowania działań w podziale na lata. Jednostki odpowiedzialne za realizację działań są najlepszym źródłem informacji o faktycznie poniesionych kosztach, a także o źródłach finansowania działań. Tylko podmioty wdrażające działania mogą bowiem zweryfikować szacunki poczynione na etapie aPWŚK.

Zebrany materiał podlegał weryfikacji w zakresie jego spójności, w celu wyeliminowania ewentualnych błędów. Analiza przekazanych w ramach ankietyzacji danych o kosztach wykazała, iż do uzyskanych wyników należy podejść z ostrożnością. Pomimo przekazania do podmiotów instrukcji wypełniania ankiety, zdefiniowanych zakresów pól, podmioty ankietowane w dość dowolny sposób podchodziły do wypełnienia ww. pól. W blisko 80% działań przekazane informacje o kosztach wskazywały na brak kosztów, brak możliwości oszacowania ponoszonych kosztów oraz brak danych o kosztach realizacji.

Znaczna część informacji o kosztach nie została rozdzielona na poszczególne lata realizacji lub/i obejmowała okres wykraczający poza analizowane lata 2016-2021. W przypadku, gdy podmiot zamieścił wyjaśnienia możliwe było uwzględnienie w analizach, tylko właściwych danych. Jednakże istnieje ryzyko, iż nie wszystkie podmioty zaznaczyły, że przekazywane informacje dotyczą przykładowo lat 2011-2015. Podmioty, które realizują działania w trybie ciągłym nie zawsze podawały przewidywane koszty na lata 2019-2021, co prowadzić może do zaniżenia przewidywanych kosztów realizacji programu do końca cyklu wdrażania RDW.

Kolejną istotną kwestią mającą wpływ na wiarygodność przekazanych w ankietach informacji jest rozdział kosztów na JCWP i JCWPd. Problem ten dotyczy w szczególności gmin. Podawane kwoty w dużej mierze nie były rozdzielane na właściwe JCWP i JCWPd, a podawane przy każdej jednostce łącznie, co prowadzić mogłoby do zwielokrotnienia kosztów. W ramach analizy danych, w takich przypadkach (o ile ankietowany zaznaczył, iż kwota dotyczy całego zadania bez podziału na zlewnie) kwotę dzielono przez liczbę JCWP/JCWPd, objętych działaniem. Ponownie istnieje ryzyko, iż przy braku wskazania przez podmiot zastosowanego podejścia, nie we wszystkich przypadkach koszty zostały podzielone z uwagi na brak informacji o potrzebie rozdziału.

---

³ MGGP, Kraków, 2016

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Podmioty podawały także różne koszty – brutto lub netto. Na potrzeby dalszych analiz przyjęto zasadę, iż wszystkie kwoty dotyczą kwot brutto, a podane w ankietach kwoty netto przeliczono przy założeniu, że do całości ma zastosowanie podatek VAT 23%. Mając powyższe kwestie na uwadze informacje podsumowane poniżej mają charakter wyłącznie poglądowy.

Poniżej przedstawiono koszty realizacji programu działań w podziale na lata – podkreślić należy, iż nie dla wszystkich działań, dla których w ankiecie przedstawiono informacje o kosztach, podano kwoty w podziale na lata.

Tabela 19 Koszty realizacji działań wynikających z aPWŚK deklarowane przez podmioty odpowiedzialne za realizację w podziale na lata

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2018	2016-2021*
Koszty w tys. PLN	299104	676944	1304319	935466	943675	666576	2280369	10006264

* suma kosztów w latach 2016-2021 obejmuje także koszty nierozdzielone przez podmioty ankietowane na lata

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Koszty realizacji programu zgodnie z danymi przedstawionymi w ankietyzacji dzielą się między działania podstawowe i uzupełniające w stosunku 95/5 (rys.30)

Rysunek 30 Deklarowane koszty realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Informacje przekazane w ankietach zostały w pierwszej kolejności zagregowane dla poszczególnych kategorii wód oraz obszarów dorzeczy (tab. 20).

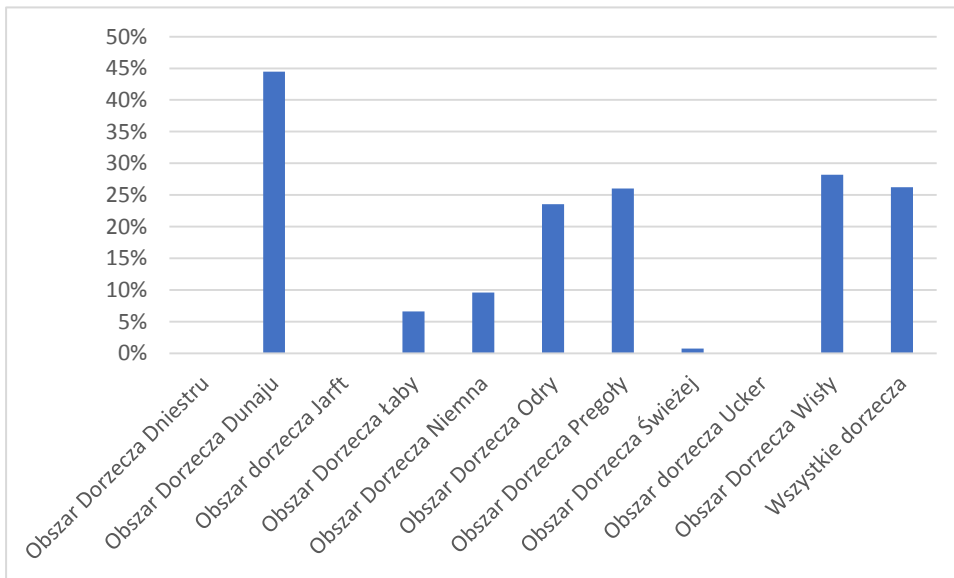
Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 20 Koszty działań z aPWŚK w podziale na dorzecza, rodzaj działań i kategorie wód

Obszar dorzecza	JCWP jeziorna			JCWP przejściowa			JCWP przybrzeżna			JCWP rzeczna			JCWPd			Razem
	działania podstawowe koszty w tys.	działania uzupełniające koszty w tys.	razem koszty w tys.	działania podstawowe koszty w tys.	działania uzupełniające koszty w tys.	razem koszty w tys.	działania podstawowe koszty w tys.	działania uzupełniające koszty w tys.	razem koszty w tys.	działania podstawowe koszty w tys.	działania uzupełniające koszty w tys.	razem koszty w tys.	działania podstawowe koszty w tys.	działania uzupełniające koszty w tys.	razem koszty w tys.	
Obszar Dorzecza Dniestru	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Obszar Dorzecza Dunaju	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11730	0	11730	0	0	0	11730
Obszar Dorzecza Łąby	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1162	11	1173	0	0	0	1173
Obszar Dorzecza Niemna	0	0	0	-	-	-	-	-	-	3720	1030	4750	0	0	0	4750
Obszar Dorzecza Odry	14632	1510	16142	17143	187	17330	29469	176	29645	3 770 222	279 318	4 049 540	101 870	1	101871	4 214 528
Obszar Dorzecza Pregoty	0	18	18	-	-	-	-	-	-	68 897	31 706	100 603	293	0	293	100 914
Obszar Dorzecza Świeżej	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	22	22	7	0	7	29
Obszar Dorzecza Wisły	17766	41531	59297	9000	220	9220	0	264	264	5 396 228	170 814	5 567 042	37316	0	37316	5 673 139
Obszar dorzecza Jarft	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
Obszar dorzecza Ucker	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
Razem	32397	43060	75457	26143	407	26550	29469	440	29909	9 251 961	482 900	9 734 861	139 487	1	139 488	10 006 264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Informacje o kosztach realizacji programu działań porównano z szacunkami wynikającymi z aPWŚK (rys. 31).

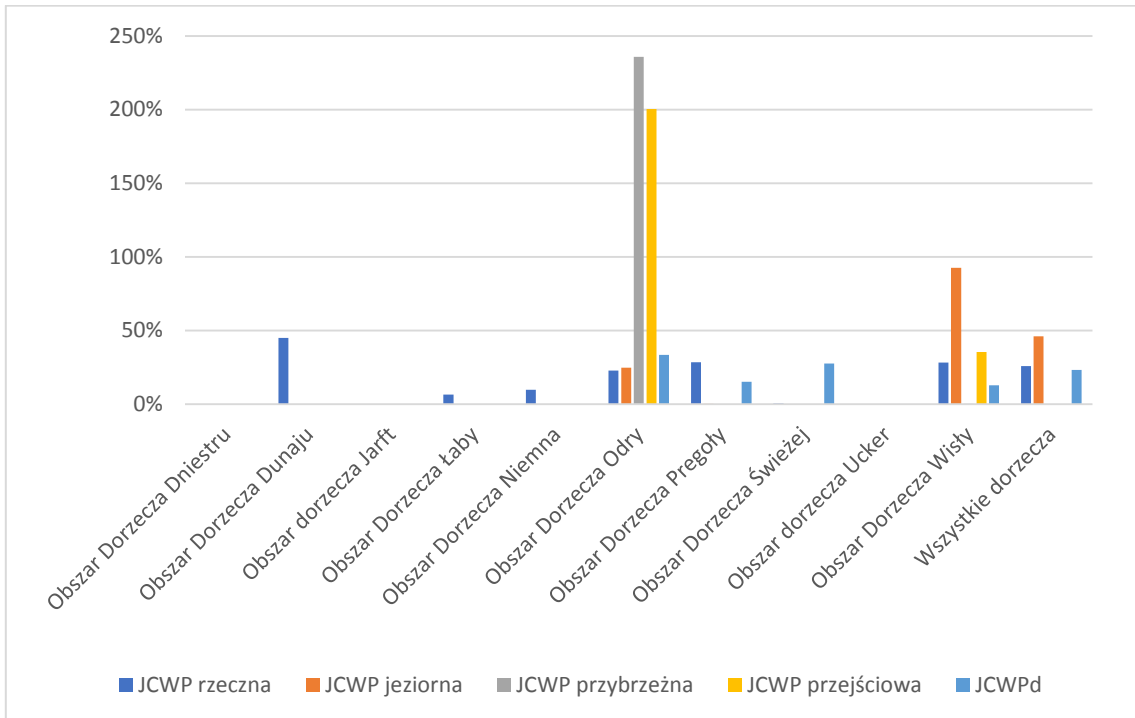
Rysunek 31 Stosunek deklarowanych w ankiecie kosztów realizacji działań a kosztów zaplanowanych w aPWŚK

Źródło: opracowanie własne na podstawie aPWŚK i ankietyzacji

W żadnym z dorzeczy deklarowany koszt realizacji działań z aPWŚK nie przekracza zaplanowanych w dokumencie kwot. We wszystkich dorzeczach poza dorzeczem Dunaju, deklarowane koszty realizacji działań nie przekraczały 30% kosztów aPWŚK. Natomiast po uwzględnieniu podziału na kategorie uwidaczniają się różnice (rys. 32).

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 32 Stosunek deklarowanych w ankiecie kosztów realizacji działań a kosztów zaplanowanych w aPWŚK w podziale na kategorie wód i dorzecza

Źródło: opracowanie własne na podstawie aPWŚK i ankietyzacji

W JCWP przejściowych i przybrzeżnych w dorzeczu Odry rzeczywiste koszty realizacji programu działań przewyższają kwoty zaplanowane w aPWŚK kilkukrotnie. Dla pozostałych kategorii wód koszty są znacznie niższe niż pierwotnie planowano. Potencjalnie niższe koszty wynikać mogą ze sposobu wypełniania ankiety przez podmioty odpowiedzialne za realizację działań. Wiele z jednostek nie potrafiło określić kosztu realizacji działań w perspektywie do 2021 r. Ponadto jak to wcześniej wskazano dla prawie 80% działań nie podano kosztów realizacji.

Koszty realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

Wszystkie informacje o poniesionych kosztach w podziale na lata pochodzą z przekazanych przez podmioty ankiet, tym samym żadne informacje o kosztach (o ile obejmowały okres, którego dotyczyła ankietyzacja tj. 2016-2021) nie zostały odrzucone. Jednakże nie wszystkie podmioty przekazały ankiet, a te, które przekazały nie zawsze wypełniały pola dotyczące kosztów realizacji działań. Na podstawie wyników ankietyzacji stopień realizacji działań z zakresu KPOŚK wyniósł ok. 22%. Na wynik ten bezpośredni wpływ miały różnice w zakresie planów aglomeracji, ich liczby i granic, pomiędzy stanem w 2010 r. a stanem w 2017 r. Po dokonaniu analizy kosztów realizacji działań stwierdzono rozbieżności między kosztami wynikającymi z ankietyzacji, a kosztami wynikającymi ze sprawozdań z KPOŚK (kwota z ankietyzacji aPWŚK za lata 2016-2018 jest niższa niż kwota z aKPOŚK za lata 2016-2017).

Mając powyższe na uwadze, zdecydowano, iż właściwym jest także podsumowanie informacji o kosztach nie tylko w oparciu o wyniki z ankietyzacji jednostek odpowiedzialnych za realizację aPWŚK, przeprowadzoną w 2018 r., ale również z uwzględnieniem uzupełnienia o kwoty wskazywane

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

w raportach z wdrażania KPOŚK w latach 2016 i 2017. Dane te w większym stopniu oddają rzeczywistość poniesione nakłady na wdrażanie działań wynikających z porządkowania gospodarki komunalnej na terenach objętych aglomeracjami. Dlatego też koszty realizacji KPOŚK wynikające ze sprawozdawczości, a nie dane z ankiet z 2018 r, powinny stanowić podstawę wypełnienia tabel raportowych do Komisji Europejskiej przeznaczonych do prezentacji postępu we wdrażaniu aPWŚK.

W poniższej tabeli przedstawiono podsumowanie kosztów realizacji działań z KPOŚK, na podstawie kwot wskazanych w sprawozdaniu KPOŚK za lata 2016-2017.

Tabela 21 Koszty realizacji KPOŚK w latach 2016-2017 na podstawie sprawozdań z realizacji programu

Dorzecze	Koszty realizacji KPOŚK - 2016 (wg Sprawozdania za rok 2016) [PLN]	Koszty realizacji KPOŚK – 2017 (wg Sprawozdania za rok 2017) [PLN]	Suma kosztów realizacji KPOŚK w latach 2016 - 2017 [PLN]
Dniestr	297 072,08	916 897,60	1 213 969,68
Dunaj	1 391 221,04	941 639,31	2 332 860,35
Łaba	-	-	-
Niemen	3 127 500,00	442 178,00	3 569 678,00
Odra	826 654 788,82	1 125 028 652,37	1 951 683 441,19
Pregoła	7 945 721,00	8 490 911,00	16 436 632,00
Wisła	938 798 237,66	1 582 935 073,10	2 521 733 310,76
Jarft	-	-	-
Świeża	-	-	-
Ucker	-	-	-
RAZEM	1 778 214 540,60	2 718 755 351,38	4 496 969 891,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji KPOŚK z 2016 i 2017 r.

Źródła finansowania działań w latach 2016-2018

Znaczna część działań mogła być potencjalnie finansowana lub dofinansowana z zewnętrznych źródeł finansowania w tym także środków unijnych. Podmioty wypełniające ankiety jako źródła finansowania wskazały:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- Regionalne Programy Operacyjne;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki UE, bez sprecyzowania ich rodzaju;
- inne środki, bez sprecyzowania ich pochodzenia;
- budżety własne.

Poniższa tabela prezentuje liczbę działań w podziale na źródła finansowania. Działania dofinansowywane ze źródeł zewnętrznych stanowią 0,5%.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 22 Liczba działań z aPWŚK z dofinansowaniem po dziale na źródła finansowania wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację

Źródło finansowania działań	Liczba działań
NFOŚiGW	649
wfośiGW	500
RPO	207
POIiŚ	190
PROW	174
środki UE*	224
inne źródła finansowania*	81
Suma:	2025
działania bez zewnętrznych źródeł finansowania	41401

* nie sprecyzowane przez podmiot wypełniający ankietę źródła pochodzenia środków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Największa pula działań z dofinansowaniem korzystała ze środków dofinansowania z NFOŚiGW lub dofinansowania bądź pożyczki ze środków wfośiGW. Działania zgodnie z informacjami z ankiet były niejednokrotnie finansowane z więcej niż jednego źródła. Podkreślić należy, że powyższe zestawienie obejmuje także działania dla których jeszcze nie pozyskano dofinansowania, ale czynione są starania o pozyskanie środków. Średni poziom dofinansowania wynosi ok. 60% (tab. 23). Podobnie jak w przypadku podziału na lata dla kosztów całkowitych tak i w przypadku kwot dofinansowania, nie wszystkie podmioty dokonały rozdziału wartości dofinansowania.

Tabela 23 Kwoty dofinansowania działań z aPWŚK w podziale na lata wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację

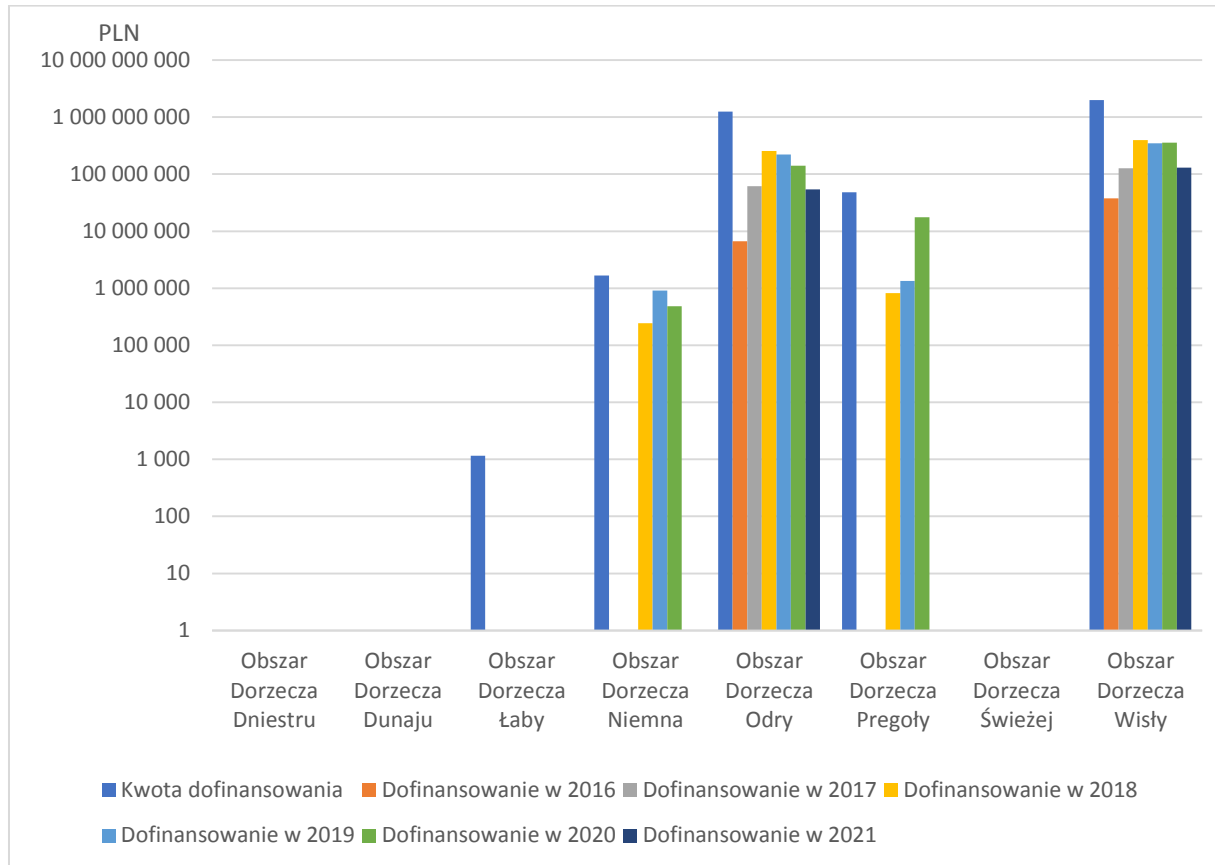
Koszty działań w PLN	Lata realizacji działań						suma kosztów w latach 2016-2021*	suma poniesionych kosztów do końca 2018 r.
	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
finansowanych tylko ze środków krajowych	129532254	238360609	208169840	185123650	211073314	283609971	2487039054	576062704
dofinansowanych ze środków UE	169572668	438584237	1096149658	750342939	732601832	382966139	7519225833	1704306563
Kwota dofinansowania UE	44348038	187332569	645250026	552539364	505066683	181035420	3207658394	876930634

* suma kosztów w latach 2016-2021 obejmuje także koszty nierozdzielone przez podmioty ankietowane na lata

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Działania zgodnie z informacjami w ankietach nie będą dofinansowywane w 4 dorzeczach – Dniestru, Dunaju, Świeżej i Ucker (rys. 33). W pozostałych dorzeczach zewnętrznymi środkami pokrywane będą koszty działań podstawowych – 98% całości kwoty dofinansowania.

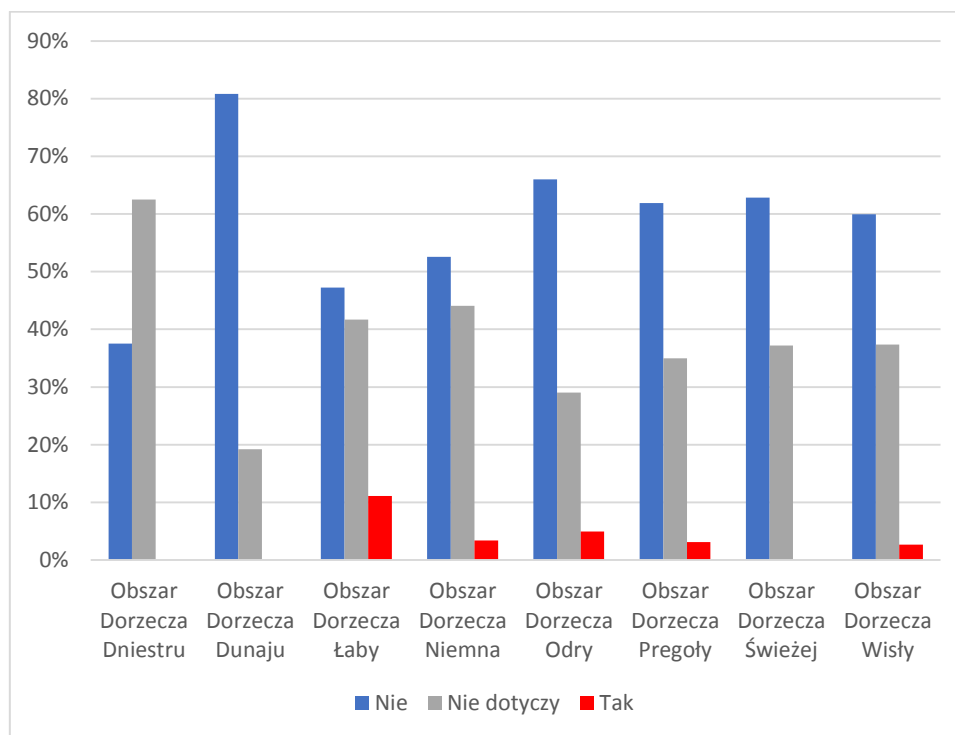
Rysunek 33 Kwoty dofinansowania działań z aPWŚK w podziale na lata i dorzecza zgodnie wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

8. Przeszkody w realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK

W ramach ankietyzacji zbierane były także informacje o opóźnieniach i przeszkodach w realizacji działań. Podmioty odpowiedzialne za realizację działań w 62% przypadków zadeklarowały, iż opóźnienia nie dotyczą przypisanych prac. Dla 34% działań na tym etapie nie stwierdza się opóźnień z uwagi na ich dłuższy niż do 2018 r, termin realizacji. Tylko w przypadku 4% działań podmioty wskazywały iż istnieją opóźnienia w realizacji działań. Poniżej przedstawiono rozkład odpowiedzi na pytanie czy występują opóźnienia w ujęciu dorzeczy.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Rysunek 34 Udział działań, dla których deklarowano opóźnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Podmioty wskazywały także ewentualne przeszkody w realizacji działań. Do wyboru było łącznie 7 predefiniowanych przyczyn:

- Zarządzanie - Czy kwestie związane z zarządzaniem stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Zjawiska ekstremalne - Czy jakiegokolwiek nieoczekiwane ekstremalne zdarzenia stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Niespodziewane przeszkody w planowaniu - Czy nieoczekiwane opóźnienia w planowaniu stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Brak zapewnienia finansowania - Czy niedobór środków finansowych stanowił przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Brak mechanizmów pozwalających na wdrożenie działań - Czy brak mechanizmu wdrażania działań (np. jeszcze nie zostały przyjęte regulacje krajowe) stanowił przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Zaplanowane działania nie są już opłacalne - Czy planowane działania uznano już za nieopłacalne, co stanowiło przeszkodę we wdrażaniu programów działań?
- Brak efektywnych działań - Czy zaplanowane działania uznano za nieskuteczne?

Dodatkowo można było wskazać inną niż wymieniona przyczynę.

Projekt: „Opracowanie II aktualizacji programu wodno-środowiskowego kraju i planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania”
 Nr Projektu: POIS.02.01.00-00-0016/16

Tabela 24 Deklarowane przeszkody we wdrażaniu działań z aPWSK w podziale na dorzecza

Obszar dorzecza	Zarządzanie - Czy kwestie związane z zarządzaniem stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Niespodziewane przeszkody w planowaniu - Czy nieoczekiwane opóźnienia w planowaniu stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Zjawiska ekstremalne -Czy jakiegokolwiek nieoczekiwane ekstremalne zdarzenia stanowiły przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Zaplanowane działania nie są już opłacalne - Czy planowane działania uznano już za nieopłacalne, co stanowiło przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Brak zapewnienia finansowania - Czy niedobór środków finansowych stanowił przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Brak mechanizmów pozwalających na wdrożenie działań - Czy brak mechanizmu wdrażania działań (np. jeszcze nie zostały przyjęte regulacje krajowe) stanowił przeszkodę we wdrażaniu programów działań?	Brak efektywnych działań - Czy zaplanowane działania uznano za nieskuteczne?	Inne niewymienione przeszkody
Obszar Dorzecza Dniestru								
Obszar Dorzecza Dunaju								2
Obszar Dorzecza Łaby				2	4	2	2	
Obszar Dorzecza Niemna					4		2	3
Obszar Dorzecza Odry	124	42	43	74	288	584	70	174
Obszar Dorzecza Pregoly	3	1		5	20	2	15	5
Obszar Dorzecza Świeżej								
Obszar Dorzecza Jarftj								
Obszar Dorzecza Ucker								
Obszar Dorzecza Wisły	247	129	61	118	561	201	147	380

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Głównymi przeszkodami w realizacji działań zgłoszonymi przez podmioty były brak zapewnienia finansowania – 26% oraz brak mechanizmów wdrażania – 24%. Pośród innych niewymienionych przeszkód – 17%, wskazywano:

- Braki kadrowe,
- Brak świadomości potrzeby realizacji działań,
- Bariery infrastrukturalne,
- Problemy przy procedurach przetargowych,
- Zmiany administracyjne.

9. Podsumowanie oceny postępu w realizacji programów działań dla JCWP i JCWPd

Działania zaplanowane w aPWŚK w pierwszej połowie cyklu wdrażania aPGW są w realizowane w różnym stopniu. Niemniej jednak wdrażanie działań rozpoczęło się już we wszystkich dorzeczach. Podkreślić należy także, że kluczowe w poszczególnych kategoriach wód działania, o potencjalnie znaczących efektach są w znacznej mierze zaawansowane – działania rekultywacyjne, obszary ochronne jezior, działania zmierzające do zapewnienia ciągłości morfologicznej, realizacja KPOŚK. Tylko jeden typ działania nie został nawet w najmniejszym stopniu wdrożony – działanie dla JCWPd z grupy Optymalizacja zużycia wody - ograniczanie poboru wody oraz budowa małych zbiorników retencyjnych. Jednakże po analizie zakresu działania, aktualnego stanu ilościowego JCWPd oraz wątpliwościach zgłaszanych przez podmioty objęte ww. działaniem, uznaje się realizację tego działania za niezasadną.

Z drugiej zaś strony zidentyfikowano działania na rzecz poprawy stanu wód, których podjęty zakres wykracza poza plany wynikające z aPWŚK. Działania z kategorii Rolnictwo, w związku ze zmianą ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2018 r. co do zasady powinny być realizowane nie tylko na wyznaczonych w 2021 r. OSN, ale w całym kraju.

Zmiany wynikające z nowej ustawy Prawo wodne miały też negatywny wpływ na postęp w realizacji części działań. Nie podjęto znacznej części działań dotyczących opracowania warunków korzystania wód w zlewni, a w związku ze zmianami kompetencyjnymi zaburzony został system wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych. Starostwa powiatowe i urzędy marszałkowskie zaprzestały przeglądów, a Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w związku z kwestiami organizacyjnymi, jeszcze nie podjęły realizacji tego działania w wystarczającym zakresie.

Istotną kwestię stanowi niewielki stopień wdrożenia działań z zakresu porządkowania gospodarki komunalnej na obszarach poza aglomeracyjnych. Działania te w dużej mierze nie były prawidłowo wdrażane z uwagi na niewystarczającą wiedzę o potrzebie ich realizacji. Brak świadomości wśród jednostek wrażliwych, w zakresie obowiązku podejmowania działań wynikających z aPWŚK generalnie stanowi jedną z najważniejszych przyczyn - z jednej strony przekazywania w ankietach niepełnych informacji, z drugiej zaś niepodejmowania realizacji działań.

Mając na uwadze generalnie niski stopień zaawansowania działań we wszystkich kategoriach wód i w większości kategorii działań nie proponuje się wdrażania dodatkowych środków jeszcze w tym cyklu planistycznym. Dużo większe znaczenie ma bowiem implementacja już zaplanowanych w aPWŚK działań – zwłaszcza tych podstawowych. Konieczne jest jednakże skuteczne dotarcie do wszystkich jednostek zaangażowanych w realizację działań. Ta skuteczność jest bowiem zależna od współdziałania podmiotów samorządowych i administracji rządowej. Dlatego też rekomenduje się podejmowanie zaproponowanych w Metodycy aPWŚK działań zaradczych:

- informowanie jednostek/podmiotów na obszarze JCWP o istotności podejmowanych działań dla stanu wód;
- kierowanie zapytań do jednostek/podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych działań dot. stanu zaawansowania realizacji prac;
- wsparcie tych podmiotów w podejmowanych działaniach.

Rekomendacje te dotyczą wszystkich podmiotów wskazanych w aPWŚK.

Podsumowując realizację działań w pierwszej połowie bieżącego cyklu planistycznego, postęp jest widoczny, ale uznać go należy za mniejszy niż zakładano w aPWŚK. Część działań niezakończonych zgodnie z harmonogramem realizacji aPWŚK nie ma jeszcze opóźnień. Niemniej jednak, by osiągnięte zostały efekty działań, w postaci poprawy stanu wód oraz osiągnięcia celów środowiskowych ustalonych dla JCW, konieczne jest zintensyfikowanie prac, w szczególności w zakresie porządkowania gospodarki ściekowej.

Spis rysunków

Rysunek 1 Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna	7
Rysunek 2 Stan realizacji działań inwestycyjnych z gospodarki komunalnej na terenach nieaglomeracyjnych	9
Rysunek 3 Stan realizacji działań z zakresu KPOŚK.....	12
Rysunek 4 Status działań z kategorii Rolnictwo wg deklaracji w ankietach	15
Rysunek 5 Stopień zaawansowania działań z kategorii rolnictwo wg danych w raporcie z dyrektywy azotanowej	16
Rysunek 6 Stan realizacji działań z kategorii Kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych	17
Rysunek 7 Stan realizacji działań z grupy Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb	18
Rysunek 8 Stan realizacji działań z kategorii Monitoring	19
Rysunek 9 Stan realizacji działań z kategorii Działania kontrolne	20
Rysunek 10 Stan realizacji działań z kategorii Działanie organizacyjno-prawne i edukacyjne.....	21
Rysunek 11 Stan realizacji działań z grupy Analiza stanu zlewni.....	22
Rysunek 12 Stan realizacji działań z grupy Dostęp do informacji	23
Rysunek 13 Stan realizacji działań z grupy Opracowanie warunków korzystania z wód	24
Rysunek 14 Stan realizacji działań z grupy Weryfikacja programów ochrony środowiska	25
Rysunek 15 Stan realizacji działań przewidzianych w aPWŚK dla JCWP przejściowych i przybrzeżnych w podziale na rodzaj działania.....	26
Rysunek 16 Stopień realizacji działań związanych z budową przydomowych oczyszczalni ścieków w JCWP przejściowych i przybrzeżnych	28
Rysunek 17 Stopień realizacji działań związanych z budową zbiorników bezodpływowych w JCWP przejściowych i przybrzeżnych	29
Rysunek 18 Stan realizacji działań z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne.....	32
Rysunek 19 Stan realizacji działań dla JCWPd w podziale na rodzaj działania.....	56
Rysunek 20 Stan realizacji działań z kategorii działań organizacyjno-prawnych i edukacyjnych w JCWPd.....	57
Rysunek 21 Stan realizacji działań z grupy Administracyjnych w JCWPd.....	58
Rysunek 22 Postęp w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna/Przemysł w JCWPd	60
Rysunek 23 Stan realizacji działań z grupy Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód w JCWPd .	62
Rysunek 24 Stan realizacji działań z kategorii Monitoring w JCWPd	63
Rysunek 25 Stan realizacji działań z kategorii Przemysł w JCWPd	63
Rysunek 26 Stan realizacji działań z grupy Optymalizacja zużycia wody w JCWPd.....	64
Rysunek 27 Stan realizacji działań z grupy Ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w JCWPd	65
Rysunek 28 Stan realizacji działań z kategorii Rolnictwo w JCWPd	66
Rysunek 29 Stan realizacji działań z grupy Ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych w JCWPd.....	68
Rysunek 30 Deklarowane koszty realizacji programu działań wynikającego z aPWŚK	70
Rysunek 31 Stosunek deklarowanych w ankiecie kosztów realizacji działań a kosztów zaplanowanych w aPWŚK.....	72
Rysunek 32 Stosunek deklarowanych w ankiecie kosztów realizacji działań a kosztów zaplanowanych w aPWŚK w podziale na kategorie wód i dorzecza	73

Rysunek 33 Kwoty dofinansowania działań z aPWŚK w podziale na lata i dorzecza zgodnie wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację	76
Rysunek 34 Udział działań, dla których deklarowano opóźnienia	77

Spis tabel

Tabela 1 Liczba działań w podziale na deklarowany status działań w podziale na dorzecza dla JCWP rzecznych	7
Tabela 2 Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	8
Tabela 3 Stopień realizacji działań wynikających z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej w zakresie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków oraz zbiorników bezodpływowych	10
Tabela 4 Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej w ramach KPOŚK	10
Tabela 5 Wskaźniki oceny postępu dla działań z kategorii Rolnictwo	13
Tabela 6 Postęp w realizacji działań przypisanych JCWP przejściowym i przybrzeżnym	26
Tabela 7 Wskaźniki postępu w realizacji działań z kategorii Gospodarka komunalna	27
Tabela 8 Wykaz liczby JCWP jezior, do których przypisano działania z poszczególnych kategorii	34
Tabela 9 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Gospodarka komunalna	35
Tabela 10 Wykonanie KPOŚK na terenie zlewni JCWP jezior z przypisanym działaniem dotyczącym budowy sieci kanalizacyjnej	38
Tabela 11 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Rolnictwo	39
Tabela 12 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Działania organizacyjno-prawne i edukacyjne ...	43
Tabela 13 Stan realizacji działań związanych z ustanowieniem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych w JCWP jezior; D – opracowanie dokumentacji; R – wydanie rozporządzenia	46
Tabela 14 Wykaz JCWP jezior z przypisanymi działaniami z grupy Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	48
Tabela 15 Działania dla JCWP jeziornych z kategorii Rekultywacja	50
Tabela 16 Wykaz JCWP jezior dla których wskazano rekultywację w toku	51
Tabela 17 Stan realizacji działań dla JCWPd w podziale na dorzecza	55
Tabela 18 Wskaźniki postępu w realizacji działań z kategorii Rolnictwo	67
Tabela 19 Koszty realizacji działań wynikających z aPWŚK deklarowane przez podmioty odpowiedzialne za realizację w podziale na lata	70
Tabela 20 Koszty działań z aPWŚK w podziale na dorzecza, rodzaj działań i kategorie wód	71
Tabela 21 Koszty realizacji KPOŚK w latach 2016-2017 na podstawie sprawozdań z realizacji programu	74
Tabela 22 Liczba działań z aPWŚK z dofinansowaniem po dziale na źródła finansowania wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację	75
Tabela 23 Kwoty dofinansowania działań z aPWŚK w podziale na lata wg deklaracji podmiotów odpowiedzialnych za realizację	75
Tabela 24 Deklarowane przeszkody we wdrażaniu działań z aPWŚK w podziale na dorzecza	78